

Nr 391.

Godkänd av första kammaren den 14 juni 1918.

Godkänd av andra kammaren den 14 juni 1918.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vattenlag m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

(Tredje särskilda utskottets utlåtande nr 1 och memorial nr 2.)

Till Konungen.

Genom en den 15 mars 1918 dagtecknad proposition, nr 128, har Eders Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) vattenlag,
- 2) lag om vad iakttagas skall i avseende å införande av vattenlagen,
- 3) lag om förteckning å vattendrag, där kungsådra finnes,
- 4) lag om rätt att över annans mark framdraga ledning för vatten till husbehovsförbrukning,
- 5) lag om ändrad lydelse av 25 kap. 1 § rättegångsbalken,
- 6) lag om ändrad lydelse av 37 § utsökningslagen,
- 7) lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske,
- 8) lag om ändrad lydelse av 8 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom, samt

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 14 saml. 131 häft. (Nr 391.) 1

9) lag om ändrad lydelse av 24 och 36 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom.

De genom förevarande proposition framlagda lagförslag hava icke kunnat av riksdagen oförändrade godkännas, utan har riksdagen i anledning av nämnda proposition, ävensom i ärendet väckta motioner för sin del antagit lagar av den lydelse här nedan angives. I samband härmed vill riksdagen erinra, att Eders Kungl. Maj:t genom särskild proposition, nr 172, förelagt riksdagen förslag till ändring av 8 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom samt 24 och 36 §§ i förordningen av samma dag angående inteckning i fast egendom även i annat hänseende än nu är i fråga; och kommer riksdagen att beträffande nämnda proposition i annat sammanhang hos Eders Kungl. Maj:t göra anmälan.

De av riksdagen alltså i anledning av propositionen nr 128 för dess del antagna lagarna införas här som följer.

1:o) **Vattenlag.**

Härigenom förordnas, som följer:

1 KAP.

Om rätt till vatten.

Om jordägares rätt till vattnet å hans grund.

1 §.

Envar äger att, med här nedan stadgade eller eljest lagligen gällande inskränkningar, råda över det vatten, som finnes å hans grund.

2 §.

I rinnande vatten njute vardera sidans ägare lika lott i vattnet, ändå att större del därav framrinner å den enes grund än å den andres.

Genom vad nu sagts göres ej rubbning i den rätt till större lott i vattnet, som kan grundas å dom, urminnes hävd eller annan särskild rättsgrund. Där utan sådan rättsgrund ena sidans ägare, då denna lag träder i kraft, vid lågvatten tillgodogör sig mer än hälften av den fram-

rinnande vattenmängden, äge han till bevarande av sin rätt till vattnet åberopa förut gällande lag.

Om inskränkningar i jordägarens rätt att råda över vattnet å grunden.

Om inskränkningar i allmänhet.

3 §.

Ägare av strand vid sjö eller annat vatten vare, där vattenområdet ej är honom tillhörigt, ändock berättigad att vid sin strand hava mindre brygga, båt-, bad- eller tvätthus eller annan dylik byggnad, såframt ej vattenområdets ägare genom byggnaden lider men av någon betydelse eller hinder mot byggnaden möter av stadgandena i 2 kap.

4 §.

Huruledes under vissa förutsättningar den, som äger råda över vatten, kan förpliktas att till följd av företag, som avses i 2 eller 3 kap., underkasta sig förlust i honom tillkommande vattenmängd eller vattenkraft, därom stadgas i nämnda kapitel; och gälle i fråga om rätt till ersättning för sålunda tillskyndad förlust vad i 9 kap. finnes föreskrivet, dock med de inskränkningar, som föranledas av stadgandena i 6 och följande §§ av detta kap. samt i 2 kap. 7 och 8 §§.

Beträffande skyldighet att i andra fall än i första stycket sägs underkasta sig förlust, som ovan nämnts, så ock om gottgörelse därför gälle vad särskilt är stadgat, dock med här nedan föreskrivna inskränkningar i rätten till ersättning, där sådan kunnat eljest ifrågakomma.

Om kungsådra.

5 §.

Kungsådra skall anses finnas i sådana områden i rinnande vatten, som äro upptagna å lagakraftägende förteckning, upprättad i den ordning särskilt stadgas.

Å förteckning, som nu sagts, skola uppföras de vattendrag, räknat från viss genom utlopp ur sjö eller särskilt tillflöde bestämd plats, i vilka vid lågvatten framrinner en vattenmängd av fem kubikmeter eller mer i sekunden.

6 §.

Tages i vattendrag, där kungsådra finnes, vatten i anspråk för inrättande, utvidgande eller förbättrande av allmän farled eller allmän flottled eller för fiskets tillgodoseende eller för torrläggning eller bevattning av mark, vare ägare av strömfall eller annat område i vattendraget pliktig att utan gottgörelse underkasta sig därigenom uppkommen förlust i vattenmängd, i den mån förlusten tillsammans med det vatten, som förut utan att ersättning därför utgått må hava tagits i anspråk för ändamål, som nyss nämnts, icke överstiger en tredjedel av den i varje tidsmoment framrinnande vattenmängden. Där viss myckenhet vatten tages i anspråk oberoende av växlingarna i vattenföring, skall omförmälda anpart beräknas av lågvattenmängden.

Om för ändamål, som ovan nämnts, åtgärd vidtages, varigenom i strömfall, där kungsådra finnes, fallhöjden minskas, vare fallägaren pliktig att utan gottgörelse vidkännas en tredjedel av den därigenom uppkomna förlusten i vattenkraft; dock skall, där fallägaren går eller förut gått förlustig jämväl vattenmängd, sammanlagt allenast en tredjedel av den ursprungliga vattenkraften i den del av fallet, som borttages, avstås utan ersättning.

Därest genom vattenreglering, som verkställts inom de närmaste tjugu åren före framställandet av anspråk enligt denna §, lågvattenmängden blivit ökad, skola de nu givna bestämmelserna icke vinna tillämpning i avseende å den vunna ökningen.

7 §.

Har vattendomstol lämnat medgivande till bebyggande av strömfall, där kungsådra finnes, och hava ej fyrtio år förflutit från den för byggnadens fullbordande jämlikt 11 kap. 63 § bestämda tid, vare strömfallets ägare icke på grund av vad i 6 § stadgats pliktig att utan gottgörelse underkasta sig minskning i den fallhöjd, som han enligt vattendomstolens beslut äger tillgodogöra sig, i vidare mån än att för varje förflutet år utöver tjugu en tjugondel av sådan anpart, som i 6 § sägs, skall avstås utan ersättning. Är fråga om avstående av vattenmängd och överstiger den vattenmängd strömfallets ägare går eller förut utan ersättning gått förlustig en tredjedel av den i 6 § angivna anpart, skall beträffande den överskjutande vattenmängden vad nu sagts om förlust av fallhöjd äga motsvarande tillämpning.

8 §.

Har strömfall, där jämlikt denna lag kungsådra finnes, bebyggt enligt Konungens på grund av äldre lag meddelade tillstånd till byggande i kungsådra, och har vid tillståndets lämnande gjorts förbehåll om skyldighet för strömfallets ägare att underkasta sig de inskränkningar eller jämkningar i avseende å nyttjandet av vattnet i kungsådran eller de ytterligare villkor för rätten att tillgodogöra sig dess vatten, som kunna föranledas av ny lagstiftning, skola stadgandena i 6 § träda i stället för de i sammanhang med tillståndet givna bestämmelser, dock ej i den mån dessa ålägga strömfallsägaren särskilda skyldigheter beträffande vid tiden för tillståndets meddelande förhandenvarande intressen. Har förbehåll med hänsyn till ny lagstiftning icke skett, gälle ock vad nu sagts, där ej strömfallsägaren genom anmälan till vattendomstolen inom etthundraåttio dagar efter det denna lag trätt i kraft förklarar sig vilja fortfarande vara underkastad de vid tillståndets beviljande meddelade bestämmelserna.

Skola stadgandena i 6 § lända till efterrättelse beträffande strömfall, varom i första stycket förmäles, skall vad i 7 § finnes föreskrivet äga motsvarande tillämpning å sådant strömfall; dock att de i sistnämnda § angivna tider räknas från den dag, då denna lag träder i kraft.

Finnes icke jämlikt denna lag kungsådra i strömfall, som bebyggt enligt Konungens på grund av äldre lag meddelade tillstånd till byggande i kungsådra, vare strömfallets ägare, såvitt angår sådant i 6 § avsett företag, om vars utförande fråga väckes efter det denna lag trätt i kraft, icke underkastad de vid tillståndets beviljande givna bestämmelserna.

9 §.

Ar, då denna lag träder i kraft, strömfall, där jämlikt denna lag kungsådra finnes, bebyggt i annan ordning än efter tillstånd, som i 8 § sägs, eller varder sådant strömfall därefter utan dylikt tillstånd bebyggt i enlighet med beslut, som meddelats jämlikt äldre lag, vare fallets ägare icke på grund av stadgandena i 6 § pliktig att utan ersättning underkasta sig minskning i den vattenmängd eller fallhöjd, som han lagligen äger tillgodogöra sig medelst byggnaden.

10 §.

Är strömfall, som avses i 7 eller 8 §, bebyggt för tillgodogörande endast av en del av den ägaren tillkommande vattenmängden, skall, ändå

att ägaren efter ty ovan stadgas är pliktig att utan gottgörelse underkasta sig minskning i det av honom tillgodogjorda vattnet, denna skyldighet åligga honom allenast, i den mån den obegagnade delen av vattnet må understiga en tredjedel av vattenmängden eller den mindre del därav, vilken tages i anspråk för ändamål, som i 6 § omförmäles.

Har, sedan strömfall bebyggt för utnyttjande av en del av vattnet, ytterligare byggnad skett för tillgodogörande av annan del därav, varde, såvitt ej stadgandet i 9 § gäller i fråga om förstnämnda del av vattnet, den i 6 § omförmälda anpart beräknad proportionsvis å de olika vattenmängder, för vilkas tillgodogörande byggnad sålunda å skilda tider skett. Är stadgandet i 9 § tillämpligt beträffande någon del av vattenmängden i fallet, skall vatten, som tages i anspråk för något av de i 6 § omnämnda ändamål, anses belöpa å nämnda del av vattenmängden allenast, i den mån det i anspråk tagna vattnet överskjuter den av stadgandet ej berörda vattenmängden.

11 §.

Byggnad, som avser att tillgodogöra helt eller delvis samma vattenmängd och fallhöjd, som genom förut befintlig byggnad varit utnyttjad, vare i de hänseenden, som i 7—10 §§ förmälas, utan annan rättsverkan beträffande den sålunda ånyo tillgodogjorda vattenmängden och fallhöjden än den byggnad skulle haft, i vars ställe den trätt.

12 §.

Prövas för tillgodoseende av sådant, i 6 § ej omnämnt allmänt ändamål, som är beroende av vattnets fria framrinnande, nödigt att byggnad i vattendrag, varest kungsådra finnes, utrives eller ändras, skall i fråga om skyldighet för byggnadens ägare att utan ersättning vidkännas därigenom uppkommen förlust i vattenmängd vad i 6—11 §§ finnes föreskrivet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

13 §.

Där genom förlust i vattenmängd till följd av företag, som avses i 6 §, eller åtgärd enligt 12 § ägare av strömfall eller annat vattenområde lider skada utöver den, som förlusten i sig innebär, vare han, ändå att enligt reglerna i 9 kap. eller eljest gällande bestämmelser ersättning för skadan skolat utgå, ej berättigad till sådan ersättning, i den mån skadan föranledes av förlust, vilken han efter ty i föregående §§ stadgas är pliktig att utan gottgörelse vidkännas.

2 KAP.

Om byggande i vatten.

1 §.

Med byggande i vatten avses i denna lag uppförande av damm, bro, brygga, vall, hus eller annan anläggning ävensom verkställande av fyllning eller pålning i vattendrag, sjö eller mindre vattensamling eller havet eller ock på land så nära strandbrädden, att inverkan kan ske på vattenståndet. Till byggande i vatten hänföres ock, sedan byggnad, som nu sagts, kommit till stånd, varje ändrings- eller reparationsarbete därå nedom högsta kända vattenståndet.

Vad i denna lag stadgas om byggande i vatten skall äga motsvarande tillämpning i fråga om bortledande av vatten ur vattenområde, som ovan nämnts, grävning och sprängning i sådant vattenområde samt annan åtgärd till förändring av vattnets djup eller läge därstädes.

2 §.

Byggnad i vatten skall göras så, att ändamålet må utan oskäligen kostnad vinnas med minsta intrång och olägenhet för annan.

3 §.

Ej må någon så bygga i vatten, att genom uppdämning, sänkning av vattenståndet eller annan inverkan på vattenförhållandena skada tillfogas eller intrång göres å annan tillhörig egendom, vare sig jord, hus, fiske, bebyggt eller obebyggt strömfall eller annat, utan så är att nyttan av byggnaden eller den del därav, som föranleder skadan eller intrånget, provas efter avdrag av byggnadskostnaden uppgå till ett värde, motsvarande tre gånger den skada och det intrång, som göres å åker och äng, samt två gånger skadan och intrånget å annan egendom. I byggnadskostnaden skall inräknas det belopp, vartill skadan och intrånget å den byggande tillhörig egendom må skattas. För skada och intrång skall ersättning givas efter ty i 9 kap. skils.

Skulle byggande i vatten hava till följd, att ett avsevärt antal bofasta personer berövas sina bostäder, eller att större fabrik eller annan anläggning, varav många hava uppehälle, måste nedläggas eller dess drift väsentligt minskas, eller att odlad jord till en efter ortsförhållandena betydande omfattning sättes under vatten eller eljest väsentligt

skadas, eller att fiskerinäring av större betydelse lider väsentligt förfång, må byggnaden, ändå att nyttan uppgår till värde, som ovan sagts, icke ske. Lag samma vare, där genom byggande i vatten skulle förorsakas sådan bestående ändring av naturförhållandena, varigenom väsentligt minskad trevnad för närboende eller betydande förlust för landets djur- eller växtvärld är att befara.

Prövas byggnad i vatten vara av synnerlig betydelse för näringslivet eller för orten eller eljest från allmän synpunkt, må Konungen, ändå att hinder mot byggnaden skulle möta av vad i första och andra styckena sägs, efter hemställan av vattendomstolen på sätt i 20 § 2 mom. stadgas, lämna medgivande till byggnaden.

Om byggande, varigenom annans strömfall eller del av strömfall tillgodogöres, gälle vad i 5—7 §§ finnes stadgat.

4 §.

Där genom byggande i vatten vållas uppdämning, som hindrar eller försvårar framtida torrläggning av mark, vare sådant hinder eller försvårande att hänföra till skada i den mening 3 § avser; dock skall vid jämförelse enligt första stycket av samma § skada i omförmälda hänseende tagas i beräkning allenast en gång.

5 §.

Tillhör ett strömfall till skilda delar olika ägare, och vill en av dem tillgodogöra sig förutom egen jämväl annans del i fallet, vare han, där falldelarnas gemensamma tillgodogörande innebär väsentlig ekonomisk eller teknisk fördel, berättigad därtill mot ersättning, som i 9 kap. skils, såframt han såsom ägare eller på grund av servitutsrätt, som är gällande för all framtid, råder över mer än hälften av den efter vattenmängd och naturlig fallhöjd beräknade vattenkraften i fallet eller den del därav, om vars bebyggande är fråga.

Vad nu sagts äge motsvarande tillämpning i fråga om två eller flera, olika ägare tillhöriga strömfall.

6 §.

Äro å ömse sidor av ett strömfall olika ägare, må ena sidans ägare bjuda ägaren av motsatta sidan att gemensamt utnyttja fallet; vill denne det ej, äge den, som bjudit, att mot ersättning, som i 9 kap.

skils, tillgodogöra sig jämväl andra sidans lott i vattnet, såframt det prövas kunna ske utan synnerlig skada för dess ägare. Har denne förklarat sig villig deltaga i fallets tillgodogörande, men kan ej enighet nås om sättet för dess bebyggande eller vattnets nyttjande, bestämme vattendomstolen de villkor, varunder tillgodogörandet må äga rum.

Vilja båda var för sig utnyttja hela strömfallet, pröve vattendomstolen, åt vilkendera företräde bör givas.

7 §.

Kan strömfall, som tillhör oskift by eller annan samfälld mark eller som vid skifte av samfällighet ej ingått i skiftet, icke utan delägares förfång skiftas vare sig ensamt eller i förening med annat samfälligheten tillhörigt vattenområde, och vill en delägare tillgodogöra sig hela fallet, vare han, såframt det prövas kunna ske utan synnerlig skada för övriga delägare samt han antingen ensam eller tillsammans med delägare, som lämnat honom medgivande till företaget, äger mer än hälften i strömfallet, berättigad att mot ersättning, som i 9 kap. skils, från samfälligheten tillösa sig fallet jämte det utmål, som enligt bestämmelse vid skifte må finnas avsatt för fallets tillgodogörande. Gränserna för strömfallet ovan och nedan i vattendraget skola bestämmas av vattendomstolen.

Om delägare i samfällt strömfall, vilket ej kan utan delägares förfång skiftas, vill utan att lösa fallet bygga kvarn, såg eller annan mindre anläggning för vattnets tillgodogörande, bjude de andra att taga del däri; vilja de ej, och prövar vattendomstolen det kunna ske utan synnerlig skada för dem, förelägge då honom, på vad sätt, villkor och tid han må bygga och nyttja anläggningen. Ändå att tid, som må vara bestämd för bibehållande av sådan anläggning, icke gått till ända, äge under de i första stycket omförmälda förutsättningar delägare begagna sig av lösningsrätt, som där nämnts.

8 §.

Vill någon i vatten, där fisken har sin gång, göra damm eller annan byggnad, vare han pliktig att utan ersättning vidtaga och för framtiden underhålla nödiga anordningar för fiskens framkomst eller eljest för tryggande av fiskets bestånd samt tillsläppa för ändamålet nödigt vatten så ock att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter i övrigt, vilka till följd av byggnaden må erfordras till skydd

för fisket. Kan nyttan av ifrågasatt anordning icke skäligen anses motsvara den förlust och kostnad, som därigenom skulle tillskyndas byggnadens ägare, må dock efter inhämtat yttrande av statens fiskeritjänsteman befrielse från sagda skyldighet medgivas.

9 §.

Kronan, kommun eller hushållningssällskap äge rätt att i eller invid vattendrag, där till följd av naturförhållandena eller uppförd byggnad fiskens upp- och nedgång hindras, för fiskens framkomst anordna särskild fiskväg eller eljest vidtaga anstalter för fiskets befrämjande ävensom taga i anspråk det vatten, som för ändamålet erfordras. Beträffande företag, som nu nämnts, gälle vad angående byggnade i vatten i denna lag finnes föreskrivet; dock utgöra bestämmelserna i 3 § första stycket icke hinder för sådant företag, där ej genom detsamma synnerligt men tillskyndas den, som äger råda över vattnet, eller annan.

Vad nu stadgats skall äga motsvarande tillämpning i fråga om utvidgande eller förbättrande av befintlig fiskväg eller annan anordning till fiskets befrämjande.

10 §.

Bygges damm för tillgodogörande av vattnet såsom drivkraft, eller göres för nämnda ändamål annan byggnad i vatten, varigenom de naturliga vattenståndsförhållandena ändras, vare byggnadens ägare pliktig att till befrämjande av fisket inom landet från och med året näst efter det, då arbetet å byggnaden påbörjats, så länge byggnaden bibehålles, erlägga en årlig avgift av minst tio öre och högst en krona för varje hästkraft, som vid lågvatten kan uttagas vid byggnaden. Göres byggnad i vatten för reglering av vattnets avrinning eller för tillgodogörande av vattnet annorledes än såsom drivkraft, vare lag samma, dock att i sådant fall avgiften skall beräknas efter den före regleringen framrinnande lågvattenmängden eller, där fråga är om vattnets tillgodogörande, efter den lågvattenmängd, som kan vid byggnaden uttagas, samt utgå med minst tio och högst etthundra kronor för varje sekundkubikmeter. Göres byggnad såväl i ändamål av vattnets tillgodogörande såsom drivkraft som för utnyttjande av vattnet annorledes eller för reglering av vattnets avrinning, skall i fråga om beräkningsgrunden vid avgiftens bestämmande hänsyn tagas till det ändamål, som är det huvudsakliga.

Avgift, som i första stycket sägs, skall inom ovan angivna gränser, efter förslag av statens fiskeritjänsteman, bestämmas med fäst avseende bland annat därå, om fiske finnes, som genom byggnaden skadas, om med hänsyn till byggnadens storlek och beskaffenhet i övrigt samt dess belägenhet inverkan därav å fisket är mer eller mindre menlig. om byggnadens ägare jämlikt stadgandet i 8 § förpliktats att vidtaga och underhålla anordningar för fiskets bestånd, samt om föreskrivna dylika anordningar för ägaren medföra större eller mindre kostnad.

Där genom byggnad, som i första stycket avses, allenast obetydlig ändring i vattenståndsförhållandena förorsakas, må befrielse från ovan stadgad skyldighet medgivas.

Varder byggnad, som tillkommit jämlikt äldre lag, ombyggd eller ändrad, och medför ombyggnaden eller ändringen väsentligt större skada å fisket än den byggnaden förut orsakat, skola de i första och andra styckena givna bestämmelserna lända till efterrättelse i avseende å byggnaden.

Huru avgift, varom i denna § förmäles, skall indrivas och för det därmed avsedda ändamålet användas, därom förordnar Konungen.

11 §.

I eller vid allmän farled må ej byggas, med mindre byggnaden göres på sådant sätt eller sådana särskilda anordningar vidtagas, att leden fortfarande kan utan olägenhet av någon betydelse användas för det därmed avsedda ändamålet. Lag samma vare, där någon vill bygga i allmän flottled.

12 §.

Ej må så byggas i vatten, att menlig inverkan på klimatet eller på allmänna hälsotillståndet vållas eller eljest allmänna intressen i avsevärd mån förnärmass.

Är naturminnesmärke ej i laga ordning fridlyst, böra likväl till bevarande därav vid byggande i vatten vidtagas sådana anordningar, som utan att för företaget medföra kostnader av betydenhet må anses för ändamålet lämpliga.

13 §.

Finnes, då någon vill bygga i vatten, det skäligen kunna antagas, att företag för inrättande, utvidgande eller förbättrande av allmän farled eller av allmän flottled eller av fiskväg eller för befrämjande av

annat allmänt eller enskilt ändamål av betydighet framdeles kan ifrågakomma, ändå att behov därav vid tiden för byggandet ej förefinnes, skall, där byggnaden härigenom icke i nämnvärd mån fördyras, denna så inrättas, att företag, som nu nämnts, såvitt möjligt icke försvåras.

14 §.

Tarvas för ändamålsenligt tillgodogörande av vatten, att å annan tillhörig fastighet lägges damm, vall eller väg eller ledning för vattnet, eller att å annans grund i eller vid vattendrag verkställes grävning, sprängning eller annan åtgärd till strömbäddens reglerande eller till förebyggande eller minskande av skada, vare ägare av fastighet, som sålunda tages i anspråk, pliktig att tåla sådant intrång mot ersättning, som i 9 kap. skils. Om rätt att över annans mark framdraga ledning för vatten till husbehovsförbrukning gälle vad särskilt är stadgat.

Där vid meddelande av beslut angående inrättande av fiskväg eller vidtagande av annan anordning till förebyggande av skada å fiske eller till fiskets befrämjande förbud finnes böra givas mot bedrivande av fiske inom visst område, skall beträffande intrång, som därigenom tillskyndas annan i hans rätt till fisket, vad i första stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

15 §.

Vill någon för tillgodogörande av vatten begagna sig av annan tillhörig byggnad i vatten, och kan det ske utan väsentlig olägenhet för byggnadens ägare, vare han därtill berättigad; dock åligge honom att, efter ty byggnaden prövas vara honom till gagn, gottgöra ägaren skälig andel av byggnadens värde i det skick, vari den befinnes, samt taga del i kostnaden för dess framtida underhåll. För intrång och olägenhet, som tillskyndas byggnadens ägare, skall ersättning givas enligt reglerna i 9 kap.

16 §.

Där utmål för vattenkraftstation med eller utan elektrisk utrustning icke utan oskäligen kostnader annorledes står till buds, vare ägare av mark vid eller i närheten av vattendraget pliktig att mot ersättning, som i 9 kap. sägs, till sådant utmål upplåta det område, som för ändamålet oundgängligen tarvas.

17 §.

Hj må för ändamål, som i 14 och 16 §§ nämnts, tagas i anspråk tomtplats, trädgård eller park, där det utan synnerlig olägenhet kan undvikas.

18 §.

Skall ersättning för förlorad vattenkraft, efter ty i 9 kap. skils, lämnas genom tillhandahållande av kraft medelst elektrisk överföring, och tarvas att ledning framdrages över område, tillhörigt annan än ersättningsgivaren eller ersättningstagaren, bestämmer Konungen ledningens sträckning enligt de grunder, som i fråga om elektriska starkströmsledningar äro i lag stadgade; och skall, jämväl såvitt angår kronan tillhörig fastighet, beträffande skyldighet att för ledningens framdragande avstå eller upplåta mark så ock angående ersättning samt sättet för ersättningens bestämmande gälla vad som finnes stadgat för det fall, att Konungen prövat nödigt, att jord eller lägenhet, som tillhör enskild man, menighet eller inrättning, användes till framdragande av elektrisk starkströmsledning. Erfordras ledning allenast över mark, tillhörig ersättningsgivaren och ersättningstagaren, eller skall kraft tillhandahållas genom mekanisk överföring, vare lag som i 14 § sägs.

Såvitt angår eljest stadgad skyldighet för den, som vill utföra elektrisk anläggning, att under vissa förutsättningar söka Konungens tillstånd till företaget, vare jord eller lägenhet, tillhörig den, till vilken kraftöverföring sker i ersättning för förlorad vattenkraft, ansedd lika med mark, som tillhör anläggningens ägare. Där Konungens tillstånd erfordras, skall sådant tillstånd avse den tid rätten till ersättning medelst elektrisk överföring äger bestånd.

19 §.

Den, som med stöd av stadgandena i 5, 6 eller 7 § vill tillgodogöra sig annan tillhörigt vatten eller lösa samfällt strömfall, vare, där för ändamålet erfordras, att annans byggnad i vatten utrives eller ändras, pliktig att draga försorg om arbetet. Skall byggnaden ändras, och vill ägaren själv utföra arbetet, äge han rätt därtill och njute ersättning efter ty skäligt prövas; vare dock, vid påföljd av skadeståndsskyldighet och förlust av rätten att verkställa vad som kan vara ogjort, pliktig att fullgöra arbetet inom tid och på sätt, som i sammanhang med beslutet om ändringen bestämmes.

20 §.

1 mom. Ej må i älv, ström, å eller större bäck arbete för uppförande eller förändrande av damm påbörjas, förrän efter ansökan i den ordning, som i 11 kap. sägs, vattendomstolen meddelat besked, huru och under vilka villkor arbetet må göras. Om genom annat byggande i älv, ström, å eller större bäck märkbar inverkan kan ske på vattenståndet eller vattnets lopp, gälle ock därom vad nu sagts, såframt det ej är uppenbart, att varken allmän eller enskild rätt genom byggnaden förnärmas.

Äro i andra fall än ovan nämnts sannolika skäl, att genom byggande i vatten allmän eller enskild rätt förnärmas, erfordras jämväl domstolens prövning; dock äge vad nu sagts icke tillämpning i fråga om fiskebyggnad i vatten, där varje svensk undersåte äger rätt att fiska, ej heller beträffande sådan byggnad i annat vatten, såframt det icke kan antagas, att byggnaden förnärmar allmän rätt eller inverkar på vattenståndet eller vattnets lopp.

Tarvas till följd av inträffad skada å byggnad i vatten eller å annan egendom eller till förekommande av dylik skada, att ändrings- eller reparationsarbete utan dröjsmål verkställs å byggnaden, må arbetet, ändå att detsamma är av den beskaffenhet, som i första eller andra stycket sägs, ske utan föregången prövning av vattendomstolen; men åligge det byggnadens ägare att, där arbetet är av nyssnämnda beskaffenhet, ofördröjligen efter dess verkställande hos vattendomstolen göra ansökan om godkännande av arbetet.

Där någon ärnar verkställa byggnad i vatten, varför ej erfordras vattendomstolens prövning, stånde honom ändock fritt, om han så önskar, att till beredande av trygghet för framtiden medelst ansökan påkalla sådan prövning.

2 mom. Finner vattendomstolen vid prövning, som i 1 mom. sägs, tillämnad byggnad, mot vilken hinder skulle möta av bestämmelserna i 3 § första och andra styckena, med hänsyn till stadgandet i tredje stycket i samma § ändock böra tillåtas, skall frågan därom av domstolen hemställas Konungens avgörande.

21 §.

Vad i särskilda författningar finnes eller kan varda stadgat angående särskilt tillstånd till byggande i eller vid allmän hamn eller annan allmän farled vare jämte föreskrifterna i 20 § till efterrättelse gällande.

22 §.

Innefattar beslut, som meddelas i anledning av ansökan enligt 20 §, medgivande att bygga i vatten, vare beslutet, sedan det tagit åt sig laga kraft, gällande mot envar såväl vad angår rätten att verkställa och för framtiden bibehålla byggnaden jämte de anläggningar, vilka efter ty förut sagts med byggnaden äga samband, som ock, där med byggnaden avses tillgodogörande av vattnet, beträffande rätten därtill, dock med de inskränkningar, som i 23 § 1 mom. och 24 § omförmälas, samt med iakttagande av vad i 4 och 9 kap. finnes stadgat angående förnyad prövning i vissa fall.

Hurusom under viss förutsättning beslutet är gällande även i fråga om rätten till annat vatten än det, vars tillgodogörande avses med byggnaden, därom stadgas i 23 § 2 mom.

Har byggnaden ej blivit fullbordad inom tid, som enligt 11 kap. 63 § av vattendomstolen bestämts, vare beslutet förfallet, såvitt det avser sådan del av byggnaden, som ej kommit till stånd; och må förty därefter sådant arbete å byggnaden, för vilket enligt 20 § vattendomstolens prövning erfordras, ej ske utan förnyad prövning. Visas giltigt skäl för dröjsmål eller skulle genom arbetets inställande synnerligt men uppstå, äge dock vattendomstolen, på därom före nämnda tids utgång gjord ansökan, bevilja anstånd med byggnadens fullbordande på högst tio år.

23 §.

1 mom. Avses med beslut, som i 22 § sägs, byggnad för tillgodogörande av vatten, och vilar beslutet på antagande, att vattnet tillhör fastighet, för vilken sökanden såsom ägare fört talan i målet, må, utan hinder av vad i 22 § stadgas, påstående, som grundas därå, att vattnet eller del därav tillhör annan fastighet eller utgör oskift samfällighet för flera fastigheter eller ock allmän egendom, väckas intill dess fem år gått till ända från det beslutet vunnit laga kraft och tillika två år förflutit antingen efter utgången av den i beslutet eller sedermera i anledning av ansökan om anstånd bestämda tid för byggnadens fullbordande eller ock, där byggnaden dessförinnan fullbordats och efter besiktning anteckning därom gjorts i vattenboken, från dagen för sådan anteckning. Försittes tid, som nu nämnts, vare den på beslutet grundade rätten till vattnets tillgodogörande fri från klander, där den, som erhållit med-

givandet att uppföra byggnaden, vid tiden för beslutets meddelande varit i god tro rörande rätten till vattnet eller ock någon, till vilken byggnaden sedermera må hava övergått, i god tro rörande sagda rätt förvärvat byggnaden.

Bifalles talan, som i första stycket sägs, vare, där den anhängiggjorts, sedan byggnaden fullbordats eller arbetet därå börjats, byggnadens ägare, såframt han varit i god tro, icke pliktig att avstå vattnet, med mindre gottgörelse lämnas honom för byggnadens värde i det skick, vari den befanns, då han blev instämd i saken, ävensom för nödig kostnad, som han därefter nedlagt å byggnaden; dock skall, då fråga är allenast om en del av det vatten, för vars tillgodogörande byggnaden är avsedd, den vinnande icke vara skyldig att av sagda värde och kostnad ersätta mera än som belöper å den del av byggnaden, vilken genom vattnets avstående blir för ägaren onyttig. Vill byggnadens ägare hellre än att avstå vattnet i stället ersätta vattenkraften efter reglerna i 9 kap., vare han berättigad därtill, om han anhängiggör talan därom hos vattendomstolen inom trettio dagar, efter det domen i tvisten om vattnet vunnit laga kraft, och därefter behörigen fullföljer samma talan. Den, som återvunnit vattnet, må ock av vattendomstolen berättigas att, mot avstående av rätten till vattnets tillgodogörande, av byggnadens ägare erhålla ersättning för vattenkraften enligt nämnda regler, såframt han därom för talan inom tid, som nyss sagts, och väsentlig olägenhet icke därigenom skulle tillskyndas byggnadens ägare.

2 mom. Där beslut, varigenom medgivande lämnas till byggnad för tillgodogörande av allenast en del av det framrinnande vattnet, vilar på antagande, att jämväl vattnet i övrigt i strömfallet eller den del därav, vars fallhöjd tages i anspråk, tillhör fastighet, för vilken sökanden såsom ägare fört talan i målet, skall vad i 1 mom. första stycket är stadgat äga motsvarande tillämpning i fråga om det sålunda ej tillgodogjorda vattnet. Avser beslutet allenast den del av vattuet, som tillhör strömfallets ena sida, gälle ock vad nu sagts i den mån ej andra sidans rätt trädes för när.

24 §.

Där genom byggnad, vilken verkställts i enlighet med beslut, som i 22 § sägs, eller genom hushållningen med vattuet i överensstämmelse med reglerna i sådant beslut vållas skada eller intrång, som vid beslutets meddelande icke av vattendomstolen förutsetts, må utan hinder av bestämmelsen i 22 § den, som lider skadan eller intrånget, framställa

anspråk å ersättning enligt reglerna i 9 kap.; dock skall sådant anspråk för att kunna upptagas till prövning anmälas hos vattendomstolen inom fem år eller den längre tid, högst tolv år, som vattendomstolen i beslutet må hava föreskrivit, räknat från utgången av den för byggnadens fullbordande i beslutet eller ock sedermera i anledning av sökt anstånd bestämda tiden.

Är skada eller intrång, som i första stycket avses, av betydenhet, må inom tid, som gäller för anmälan av anspråk enligt nämnda stycke, talan föras om meddelande av sådana ändrade föreskrifter rörande hushållningen med vattnet och vidtagande på ägarens bekostnad av sådana förändringar i byggnadens anordnande, som utan att förnärma tredje mans rätt eller för ägaren medföra väsentlig olägenhet äro ägnade att förebygga eller i största möjliga mån minska skadan eller intrånget för framtiden.

25 §.

Har byggnad i vatten verkställts utan att medgivande enligt denna eller äldre lag därtill erhållits, vare ägaren berättigad att medelst ansökan i den ordning, som i 11 kap. sägs, påkalla prövning av byggnadens laglighet. Beträffande verkan av vattendomstolens beslut skall vad i 22—24 §§ finnes stadgat i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

26 §.

Har, efter det denna lag trätt i kraft, byggnad i vatten verkställts utan föregående prövning av domstol, vare byggnadens ägare bevisningskyldig i avseende å de före byggnadens tillkomst rådande förhållandena i vattnet.

27 §.

Har vid byggnad i vatten utsatts vattenmärke till utmärkande av tillåten dämningshöjd eller till betecknande av det vattenstånd, under vilket vattnet ej må sänkas, skola de i sammanhang därmed meddelade bestämmelser om hushållningen med vattnet av byggnadens ägare noga iakttagas. Finnes vattenmärke utsatt till utmärkande av tillåten dämningshöjd, utan att särskilda bestämmelser meddelats om hushållningen med vattnet, åligge honom att, i vad på hans åtgärd ankommer, så förfara, att vattnet ej må stiga över märket.

28 §.

Är för dammluckas öppnande viss tid i laga ordning bestämd eller eljest särskild föreskrift om vattnets framläppande given, lände det till efterrättelse.

29 §.

Har ej vattenmärke utsatts, och hava ej heller eljest meddelats bestämmelser om hushållningen med vattnet, skall dammlucka eller där-
emot svarande inrättning för vattnets avlopp hållas öppen, när sådant
tarvas till förekommande av skada för dem, som ovan eller nedan äga
jord, strömfall eller annan egendom.

30 §.

Ändå att viss tillåten dämningshöjd är bestämd, må ej det till-
rinnande vattnet, med mindre särskild rättighet därtill förefinnes, inne-
hållas till förfång för allmänna eller enskilda intressen, som äro beroende
av vattnets lopp nedom dammen.

31 §.

Ägare av byggnad i vatten må, vare sig särskilda regler för vatten-
hushållningen vid byggnaden blivit meddelade eller icke, hos vattendom-
stolen söka fastställande av ändrade eller nya bestämmelser i ämnet. Ena-
handa rätt tillkomme ock annan än byggnadens ägare för bättre utnytt-
jande av vattenkraften i honom tillhörigt strömfall. Ärende, som nu
nämnts, prövas i enlighet med de för byggande i vatten stadgade grunder,
och gälle om verkan av vattendomstolens beslut i tillämpliga delar vad
ovan finnes sagt beträffande beslut i byggnadsmål.

Saknas beträffande byggnad i vatten bestämmelser om vattenhus-
hållningen, eller äro gällande bestämmelser ofullständiga, må på talan
av någon, som av hushållningen lider skada, vattendomstolen, där det
kan ske utan förnärmande av tredje mans rätt, till efterrättelse mellan
parterna i målet och deras rättsinnehavare fastställa sådana bestämmelser,
som utan att ändra vad lagligen må gälla äro ägnade att för framtiden
förebygga skadan.

32 §.

Ej må vid avtappning så mycket vatten på en gång framläppas,
att allmän eller enskild rätt sättes i fara.

33 §.

Ägare av byggnad i vatten vare, där försummelse i underhållet kan föranleda fara för allmän eller enskild rätt, pliktig att underhålla byggnaden så, att sådan fara förebygges.

34 §.

Dammbyggnad i älv, ström, å eller större bäck eller annan i sådant vattendrag uppförd byggnad, varigenom märkbar inverkan sker på vattenståndet, må ej utrivas, med mindre dylik åtgärd blivit i laga ordning medgiven.

Vill ägare av byggnad, som i första stycket avses, icke längre nyttja byggnaden, göra i den ordning 11 kap. stadgar ansökan hos vattendomstolen om tillåtelse att utriva byggnaden. Prövas byggnadens borttagande medföra synnerlig skada för annan tillhörig fast egendom, må domstolen efter åtagande av ägare till sådan egendom föreskriva, att han och de, som i äganderätten efterträda honom, skola för framtiden, intill dess annorlunda varder bestämt, underhålla byggnaden så som i 33 § sägs och fullgöra vad beträffande byggnaden i övrigt enligt lag åligger ägaren; vållas genom byggnadens bibehållande ägaren skada, skall den ersättas. Kronan må ock till skydd för allmänna intressen åta sig underhållsskyldighet, som nu nämnts. Göres ej åtagande, varom nu är sagt, meddele vattendomstolen nödiga föreskrifter i avseende å byggnadens utrivande och äge i sammanhang därmed bestämma att, där byggnadens ägare brister i fullgörandet av vad honom ålagts, den, vars rätt är beroende därav, må utföra arbetet på ägarens bekostnad.

Har, på sätt i andra stycket stadgas, ägare av fast egendom jämlikt åtagande ålagts att underhålla annan tillhörig byggnad i vatten, skall vattenrättsdomaren ofördröjligen därom göra anmälan hos domaren i det tingslag eller hos rätten i den stad, där egendomen är belägen; och varde med anmälan så förfaret, som om bevis angående verkställd utmätning av fast egendom finnes föreskrivet.

35 §.

I vatten må ej utkastas eller utsläppas fast avfall från sågverk, fabrik eller annan industriell inrättning, skogsavfall eller andra fasta föremål eller ämnen, om därigenom uppgrundning eller hinder för vattnets

fria lopp till men för allmän eller enskild rätt förorsakas eller skäligen kan befaras; sker det, äge Konungens befallningshavande stadga vitesförbud, där ansvar å förfarandet ej finnes särskilt stadgat, så ock vid vite eller annat äventyr tillhålla den skyldige att vidtaga erforderliga åtgärder till uppgrundningens eller hindrets borttagande. Där fråga är om avfall vid skogsavverkning, må, ändå att avverkningsrätten är till annan upplåten, föreläggande, som nyss sagts, givas jämväl skogsmarkens ägare, dock endast såvitt angår vattendrag inom honom tillhörigt område; ägaren likväl obetaget att av den skyldige söka åter vad han till följd av föreläggandet nödgats utgiva.

Vad sålunda stadgats om utkastande eller utsläppande av fasta föremål eller ämnen gälle ock beträffande sådana föremåls eller ämnens uppläggande på stranden så nära vattnet, att de kunna däri nedsköljas.

Om utsläppande i vatten av ämnen, varigenom vattnet kan förorenas, gälle vad särskilt är eller kan vara stadgat.

36 §.

Rensning, som för bibehållande av vattens djup eller läge är av nöden, äge den, som av uppgrundningen kan lida men, verkställa utan vattendomstols prövning, som i 20 § sägs, ändå att arbete inom annans område tarvas; dock skall i ty fall denne förut därom tillsägas. Vill den, som ämnar företaga rensning, hos vattendomstolen påkalla prövning av arbetets laglighet, äge han rätt därtill; och gälle om sådan prövning vad angående byggande i vatten är i denna lag stadgat. Har prövning, som nu sagts, icke ägt rum, skall i fråga om rensning stadgandet i 26 § av detta kap. äga motsvarande tillämpning.

Jord eller annat, som vid rensning upptages, må, om ej avsevärda olägenheter vållas därav, uppläggas på närmaste strand eller föras till lämpligt ställe i närheten. Lider markens ägare men av upplaget, njute ersättning, som i 9 kap. sägs.

37 §.

Har vattendrag vikit från sitt förra läge eller eljest förändrat sitt lopp, vare om vattendragets återställande i dess förra skick lag som om rensning i 36 § är sagt, dock att, där ej återställandet sker omedelbart efter förändringen, vad i 20 § finnes stadgat om byggande i vatten skall äga motsvarande tillämpning. Varder ej inom tre år från det förändringen inträtt åtgärd för vattnets återförande vidtagen och därefter utan oskäligt

dröjsmål fullföljd, vare den, som vill återföra vattnet, skyldig ersätta kostnad, som efter förändringen antingen blivit nedlagd å mark, varifrån vattnet vikit, eller skett för tillgodogörande av vattnet i dess nya lopp eller läge, och som genom vattnets återförande skulle bliva utan nytta. Har någon i tio år varit i besittning av förmån, som skulle genom återförandet gå förlorad, gälle beträffande dylik åtgärd vad om vattnets bortledande är stadgat.

38 §.

Där arbete, som i detta kap. sägs, avser huvudsakligen utförande av vattenreglering eller inrättande, utvidgande eller förbättrande av allmän farled eller av allmän flottled, torrläggning av mark eller avledande av kloakvatten, skola stadgandena i detta kap. äga tillämpning endast, såvitt sådant finnes för varje fall i 3, 5, 6, 7 eller 8 kap. föreskrivet.

39 §.

Utöver vad i detta kap. är sagt om byggande i vatten i allmänhet skall beträffande fiskebyggnad lända till efterrättelse jämväl vad därom finnes särskilt stadgat.

40 §.

Vad i denna lag finnes stadgat om byggande i vatten skall jämväl äga tillämpning i fråga om uppförande av bro eller annat byggande i vatten för allmän väg eller för järnväg, vare sig statens eller enskild, till vars anläggande Konungen lämnat tillstånd; dock utgöre bestämmelserna i 3 § första stycket icke hinder för företag, som nu nämnts.

Har Konungen för någon ords förseende med dess behov av vatten eller för annat i 38 § ej omnämnt allmänt ändamål prövat nödigt, att vatten ur sjö eller vattendrag ledes bort för att annorstädes nyttjas, gälle i fråga om dylikt företag vad i första stycket sägs.

41 §.

Genom vad i detta kap. finnes föreskrivet göres ej rubbning i den rätt och frihet, som är förunnad bergverk, kvarnar och fiskeverk, ej heller i annan rättighet att stänga eller uppdämma vattendrag eller i övrigt förfoga över vattnet; dock vare den, som njuter sådan rättighet till godo, icke fri från skyldighet att, efter ty förut är i detta kap. stadgat, tåla förlust, skada eller intrång till förmån för den, som äger eller vill verkställa byggnad i vatten, eller till fiskets befrämjande.

3 KAP.

Om vattenreglering.**Om vattenreglering med tvångsdelaktighet.**

1 §.

Vill ägare av strömfall till gemensamt gagn för sig och annan strömfallsägare reglera vattnets avrinning ur sjö eller annan vattensamling eller i vattendrag för åstadkommande av bättre hushållning med vattnet eller eljest för beredande av ökad möjlighet att utnyttja vattenkraften i fallen, och påfordrar han, att övriga strömfallsägare, vilka hava gagn av företaget, skola efter ty nedan sägs taga del i kostnaden för detsamma, äge han vitsord till företaget, såframt mer än hälften av den beräknade båtnaden därav belöper å det eller de strömfall, som tillhöra honom eller honom och andra, vilka förena sig med honom om företaget.

2 §.

I fråga om rätt att verkställa vattenreglering, som i 1 § sägs, så, att genom uppdämning, sänkning av vattenståndet eller annan inverkan på vattenförhållandena skada tillfogas eller intrång göres å jord, hus, fiske, bebyggt eller obebyggt strömfall eller annan egendom skall vad i 2 kap. 3 § stadgas angående byggande i vatten äga motsvarande tillämpning, dock att skada eller intrång å egendom, tillhörig deltagare i företaget, skall likställas med skada eller intrång å annans egendom.

I den mån ej särskilda stadganden givas i detta kap., skola beträffande företag, varom nu är fråga, jämväl övriga bestämmelser i 2 kap. i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

3 §.

Alla strömfall, för vilka vattenreglering, som i 1 § sägs, medför båtnad, utgöre i avseende å företaget en samfällighet med skyldighet för ägarna, med de inskränkningar nedan stadgas, att taga del i kostnaden för företaget, envar i mån av värdet å den båtnad, som beredes hans strömfall.

Vid uppskattning av båtnad genom vattenreglering skola, där ej samfällighetens delägare annorledes överenskomma, de i 9 kap. stadgade grunder beträffande värdering av vattenkraft, för vilken ersättning skall givas, i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

4 §.

Omfattar företag, som i 1 § avses, reglering av två eller flera sjöar eller skilda sträckor i vattendrag, för vilkas reglerande tarvas särskilda dammbyggnader eller eljest särskilda anläggningar, skall kostnaden för varje sådan del av företaget särskilt beräknas och å de strömfallsägare, som hava gagn därav, fördelas i mån av värdet å den båtnad, som därigenom beredes. Förty vare ej i fall, som nu nämnts, någon pliktig att deltaga i kostnaden för sådan del av regleringen, varav han för sitt strömfall ej har nytta.

5 §.

Ej vare ägare av strömfall skyldig att vidkännas större bidrag till kostnaden för utförande av vattenreglering än som svarar mot värdet å den båtnad hans strömfall därigenom beredes, utan så är att han sökt företaget. Likställd med sökanden vare den, som förenat sig med honom om företaget eller för vinnande av ökad båtnad fört talan, som föranlett större anläggning än sökanden äskat.

6 §.

Ägare av strömfall inom regleringssamfällighet vare, såframt han ej själv sökt vattenregleringen eller efter ty i 5 § sägs är likställd med sökanden, icke skyldig att deltaga i kostnaden för företaget, förrän han begagnar den genom regleringen vunna förbättringen. Den å hans fall belöpande andel i kostnaden skall, intill dess den varder av honom erlagd, gäldas av övriga delägare i samfälligheten med fördelning dem emellan jämlikt bestämmelserna i 3—5 §§; och åligge den, som efter regleringens utförande träder till företaget, att taga del jämväl i sådan kostnad, som belöper å strömfall, för vars ägare betalningsskyldighet ännu ej inträtt.

Varder efter regleringen anläggning för tillgodogörande av strömfall inom regleringssamfälligheten ändrad, eller införes vid anläggningens drift förändrad ordning, eller varder förut obegagnat strömfall inom samfälligheten bebyggt, skall, såframt ej annat förhållande är uppenbart

eller kan visas, ägaren av strömfallet anses hava tagit den genom regleringen vunna förbättringen i bruk.

Strömfallsägare, som efter regleringens utförande inträder såsom deltagare i företaget, vare ej pliktig att taga del i sådana utgifter för underhåll och drift, som dessförinnan gjorts. Har för regleringen verkställt arbete måst till följd av olyckshändelse eller annan likartad omständighet i avsevärd mån omgöras eller ändras, skall kostnaden därför räknas såsom anläggningskostnad.

Är vid den tid, då strömfallsägare efter ty ovan sägs är pliktig att taga del i kostnaden för vattenreglering, byggnad eller annan anläggning, som för företaget utförts, i sådant skick, att dess värde kan anses väsentligt minskat, äge vattendomstolen på därom framställt yrkande föreskriva, att den kostnad, vari strömfallsägaren har att taga del, skall beräknas till mindre belopp än det, vartill anläggningskostnaden uppgått.

Å belopp, som strömfallsägare, vilken efter regleringens utförande inträder såsom deltagare i företaget, har att gälda, skall ej beräknas ränta för tiden före betalningsskyldighetens inträde.

7 §.

Har, efter det medgivande lämnats till utförande av vattenreglering, som i 1 § sägs, strömfall inom regleringssamfälligheten övergått till ny ägare, vare jämväl denne pliktig att efter ty ovan stadgats taga del i kostnaden för företaget; dock skall, där föregående ägares skyldighet att erlægga å strömfallet belöpande andel i kostnaden blivit genom dom eller annorledes fastställd eller, oavsett huruvida den genom regleringen vunna förbättringen av denne tagits i bruk, åvilat honom, ny ägare ej svara för bidrag, som förfallit till betalning mer än ett år innan han blev ägare till strömfallet eller, om han inropat fallet å exekutiv auktion, för bidrag, som före försäljningsdagen förfallit till betalning.

8 §.

Har kommun, som av vattenreglering enligt 1 § tillskyndas stadigvarande nytta i annat hänseende än såsom strömfallsägare, till regleringens utförande lämnat visst anslag, med förbehåll om delaktighet i företaget, vare kommunen ansedd såsom deltagare i detsamma, därvid som grund för delaktigheten skall gälla anslagets storlek i förhållande till den av vattendomstolen beräknade kostnaden för regleringens ut-

förande; dock må båtnaden för kommunen i ovannämnda hänseende ej tagas i beräkning vid avgörande, om företaget må komma till stånd.

Vad nu sagts om kommun gälle även om kronan och landsting.

9 §.

Visas, efter det vattenreglering, som i 1 § sägs, blivit utförd, att densamma lärer till stadigvarande nytta för allmän hamn eller annan allmän farled, för allmän flottled eller för kloakledning eller annan avloppsledning för spillvatten, må ägaren av farleden, flottleden eller kloak- eller avloppsledningen, där den vunna nyttan kan uppskattas till visst penningbelopp, på talan av deltagarna förpliktas att antingen på en gång eller med fördelning på visst antal år erlægga högst så stor del av nämnda belopp, som svarar mot förhållandet mellan å ena sidan företagets anläggningskostnad och å den andra den båtnad, som företaget beräknats medföra för strömfall. För bidrag, som nu nämnts, förvärfvas ej delaktighet i företaget, och vare förty bidragsgivaren ej skyldig att taga del i framtida kostnad för detta.

Anslag, som i 8 § sägs, räknas i avseende, varom nu är fråga, den till godo, som givit anslaget.

10 §.

Byggnad i vatten eller annan anläggning, som gjorts för vattenreglering, skall, där någons rätt kan vara därav beroende, av deltagarna i företaget behörigen underhållas. Beträffande fördelningen av kostnad för underhåll och skötsel så ock av andra utgifter för företaget, vilka icke äro att hänföra till anläggningskostnad, gälle i tillämpliga delar vad i 3, 4, 6 och 8 §§ är stadgat.

11 §.

Ej må vattenreglering, som i 1 § avses, verkställas förrän efter ansökan i den ordning 11 kap. stadgar vattendomstolen meddelat besked, huru och under vilka villkor företaget må utföras, så ock angående delaktigheten i kostnaden för företaget.

12 §.

Har till vattenreglering, som i 1 § sägs, medgivande i laga ordning erhållits, skola stadgar antagas rörande handhavandet av de med företaget förenade angelägenheter så ock styrelse för företaget utses.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 14 saml. 131 häft. (Nr 391.) 4

Vid antagande av stadgar gälle i fråga om rösträtt och beslutsfattande vad i 22 § finnes föreskrivet.

13 §.

Stadgar rörande vattenregleringsföretag skola angiva:
företagets benämning och ändamål under hänvisning till de beträffande företagets utförande och delaktigheten däri meddelade beslut;
den ort, där styrelsen skall hava sitt säte;
huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet;

huru revision av styrelsens förvaltning skall ske;

tiden för räkenskapsavslutning;

huru ofta ordinarie sammanträde med deltagarna i företaget skall hållas;

det sätt, varpå kallelse till sammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till deltagarnas kännedom, ävensom den tid före sammanträde, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;

så ock vad i övrigt kan finnas nödigt.

Styrelsen skall hava sitt säte inom den vattendomstols område, som lämnat medgivande till företaget.

Ej må i stadgarna intagas bestämmelse, som finnes stridande mot denna eller annan lags föreskrifter.

Stadgarna skola för att bliva gällande granskas och fastställas av Konungens befallningshavande i den ort, där styrelsen har sitt säte, eller i fall, som omförmåles i 4 kap. 13 §, av Konungen. Vid granskningen skall särskilt tillses, att stadgarna innehålla betryggande föreskrifter för tillgodoseende av sådana strömfallsägares rätt, för vilka efter ty i 6 § sägs skyldighet att deltaga i företaget framdeles kan komma att inträda.

Beslutad ändring av stadgarna äge ej giltighet, med mindre den varder i nyssnämnda ordning fastställd.

14 §.

Innan stadgar för vattenregleringsföretag blivit antagna och fastställda samt anmälan om styrelseval gjorts hos Konungens befallningshavande, må ej arbete å annans mark verkställas eller åtgärd eljest till förfång för annan vidtagas.

Sker ändring i styrelsens sammansättning, skall styrelsen ofördröjligen göra anmälan därom hos Konungens befallningshavande.

Då anmälan om val av styrelse eller om ändring i dess sammansättning skett, skall på deltagarnas i företaget bekostnad kungörelse därom införas i allmänna tidningarna samt en eller flera av ortens tidningar.

15 §.

Till ledamot av styrelsen för vattenregleringsföretag må ej utses annan än här i riket bosatt svensk medborgare, där ej för särskilt fall Konungen medgiver, att styrelsen må till viss del, ej överstigande en tredjedel av hela antalet, bestå av medborgare i annat land eller å utrikes ort bosatta svenska medborgare.

Ändå att tid, för vilken styrelseledamot blivit utsedd, ej gått till ända, må han skiljas från uppdraget genom beslut av deltagarna i företaget.

16 §.

Konungen äger, om och när det för tillgodoseende av allmänt väl provas nödigt, utse en ledamot i styrelsen för vattenregleringsföretag. Sådan styrelseledamot äge samma rätt att deltaga i handhavandet av de med företaget förenade angelägenheter som de medlemmar, vilka blivit i enlighet med stadgarna till styrelse valda, och åtnjute arvode, som bestämmes av Konungen.

17 §.

Har av deltagarna vald styrelseledamot avgått eller den tid, för vilken han blivit vald, gått till ända utan att anmälan om nytt val skett, och är styrelsen med kvarstående ledamöter ej beslutför, äge Konungens befallningshavande på yrkande av någon, vars rätt kan vara beroende därav, att behörig styrelse finnes, förordna syssloman att, intill dess efter inkommen anmälan om verkställt val förordnandet återkallas, antingen ensam eller jämte de styrelseledamöter, som må finnas, handhava de med företaget förenade angelägenheter och företräda deltagarna på sätt om styrelsen finnes nedan stadgat.

Förordnande av syssloman skall på deltagarnas bekostnad kungöras så som i 14 § sägs. Syssloman åtnjute av deltagarna arvode, som bestämmes av Konungens befallningshavande.

18 §.

Styrelsen för vattenregleringsföretag äge ombesörja verkställandet av erforderliga arbeten för företaget, hos deltagarna uttaga härför nödiga bidrag på sätt i 20 § stadgas och i övrigt, i enlighet med vad i stad-

garna eller genom deltagarnas beslut, där detta ej är mot stadgarna eller mot lag stridande, föreskrivits, handhava de med företaget förenade angelägenheter. Styrelsen äge att i allt vad som rör deltagarna i företaget samfällt själv eller genom ombud ej mindre i förhållande till tredje man handla å deltagarnas vägnar än även inför domstolar och andra myndigheter företräda deltagarna.

Angående befogenhet för styrelseledamot att mottaga stämning i mål, som rör företaget, så ock annat meddelande i fråga om företaget skall vad i 11 kap. 15 § rättegångsbalken är stadgat äga motsvarande tillämpning.

19 §.

Såsom styrelsens beslut gälle, där ej annorlunda är bestämt i stadgarna, den mening, om vilken vid sammanträde de flesta röstande förena sig, men vid lika röstetal den mening, som biträdes av ordföranden vid sammanträdet.

Ledamot av styrelsen äge ej deltaga i behandlingen av fråga rörande avtal mellan honom och deltagarna i företaget samfällt, ej heller angående avtal mellan deltagarna och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot deltagarnas. Vad sålunda stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande rättegång eller annan talan mot styrelseledamoten eller tredje man.

20 §.

Uttaxering av deltagarnas bidrag skall, där ej annan ordning finnes i stadgarna föreskriven, verkställas sålunda, att styrelsen upprättar och vid sammanträde till granskning framlägger debiteringslängd, upptagande det belopp, som skall uttaxeras, vad därav enligt reglerna för delaktigheten belöper å varje deltagare samt tiden för inbetalningen.

Förmenar deltagare, att den i längden verkställda fördelningen ej är med lag överensstämmande, äge han genom stämning å styrelsen inom trettio dagar efter sammanträdet påfordra rättelse i den gjorda debiteringen. Talan, som nu nämnts, skall anhängiggöras hos allmän underrätt i den ort, där styrelsen har sitt säte.

Ändå att dylik klandertalan väckes, vare deltagare pliktig att å tid, som av styrelsen bestämts, inbetala å honom belöpande bidrag vid äventyr att, där ej rätten annorlunda förordnar, beloppet må hos honom utsökas i enahanda ordning som om betalningsskyldighet vore honom genom lagakraftätagande dom ålagd.

21 §.

Styrelseledamöter, som genom att överskrida den dem tillkommande befogenhet eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda deltagarna i företaget skada, svare för skadan en för alla och alla för en; svare ock på sätt nu nämnts för den skada, som genom överträdelse av bestämmelse i 13 och följande §§ av detta kap. eller i gällande stadgar tillskyndas tredje man.

Har i mål, som rör deltagarna i företaget samfällt, betalningsskyldighet blivit dem ålagd, vare styrelsen pliktig att utan dröjsmål hos deltagarna uttaxera och indriva bidrag, som må erfordras för betalningsskyldighetens fullgörande. Prövas försumlighet härutinnan ligga styrelsens ledamöter till last, svare de för gälden en för alla och alla för en såsom för egen skuld.

22 §.

Rätten att handhava de med regleringsföretag förenade angelägenheter utövas å sammanträde, därvid envar deltagare i företaget äger rösträtt efter det andelstal, som jämlikt 3, 6 och 8 §§ är bestämmande för hans skyldighet att taga del i kostnaden för företaget. Deltagare, som icke guldit förfallet bidrag, är förlustig sin rösträtt, intill dess betalningen fullgöres. Ej må någon utöva rösträtt för mer än en femtedel av deltagarnas sammanlagda, å sammanträdet företrädde andelstal. Ej heller må någon själv eller genom ombud eller såsom ombud för annan deltaga i behandlingen av fråga rörande avtal mellan honom och deltagarna samfällt eller angående avtal mellan dessa och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot deltagarnas gemensamma. Vad sålunda stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande rättegång eller annan talan mot honom eller tredje man.

Vid avgörande av fråga, som rör uteslutande sådan del av företaget, i vars utförande allenast vissa av deltagarna efter ty i 4 § sägs äro pliktiga att taga del, tillkomme endast dessa deltagare rösträtt.

För beslut vid sammanträde erfordras, där ej i stadgarna finnes för visst fall annorledes bestämt, allenast enkel pluralitet i röstetal, beräknat på sätt ovan nämnts. Vid lika röstetal avgöres val genom lottning, i andra frågor gälle den mening, som biträdes av de flesta röstande eller, om jämväl antalet röstande är lika, av ordföranden vid sammanträdet.

Delägare i regleringssamfälligheten, för vilken skyldighet att taga

del i kostnaden för företaget efter ty i 6 § sägs ännu ej inträtt, stånde öppet att vid sammanträde närvara och delta i förhandlingarna.

Över beslut, som å sammanträde fattas, skall genom styrelsens försorg föras protokoll, vilket senast fjorton dagar efter sammanträdet skall vara för deltagarna tillgängligt.

23 §.

Menar deltagare i regleringsföretag, att beslut, som fattats å sammanträde, icke i behörig ordning tillkommit eller eljest strider mot lag eller författning eller mot stadgarna, äge tala därå genom stämning å styrelsen inom trettio dagar från beslutets dag. Försummas det, vare rätt till talan förlorad. Ändå att talan föres mot beslutet, gånge det i verkställighet, där ej domstolen annorlunda förordnar.

Talan, som ovan nämnts, skall anhängiggöras hos allmän under rätt i den ort, där styrelsen har sitt säte.

24 §.

Styrelsen äge, när den finner lämpligt, kalla deltagarna i företaget till extra sammanträde.

Varder extra sammanträde för uppgivet ändamål påfordrat av minst en femtedel av företagets deltagare eller det mindre antal, som må vara i stadgarna bestämt, skall sammanträde av styrelsen utlysas.

25 §.

Underlåter styrelsen att i föreskriven ordning kalla deltagarna i företaget till ordinarie sammanträde, eller har styrelsen ej senast två veckor efter påfordran, som i 24 § sägs, utlyst extra sammanträde att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske, eller finnes ej behörigen utsedd styrelse, då skall, för den händelse ej i stadgarna bestämmelse finnes för dylikt fall, kallelse, som utfärdas av minst en femtedel av deltagarna, äga samma giltighet som kallelse av styrelsen.

Om vattenreglering utan tvångsdelaktighet.

26 §.

Vill ägare av strömfall utan att påfordra förpliktande för annan strömfallsägare att delta i kostnaden reglera vattnets avrinning ur sjö eller annan vattensamling eller i vattendrag för åstadkommande av

bättre hushållning med vattnet eller eljest för beredande av ökad möjlighet att utnyttja vattenkraften i honom tillhörigt fall, eller vilja flera strömfallsägare utföra dylikt företag, och är ej fråga om kostnadernas fördelning dem emellan eller om skyldighet för annan strömfallsägare att däri taga del, skola bestämmelserna i 2 kap. om byggande i vatten äga tillämpning beträffande företaget.

27 §.

Har medgivande enligt denna lag lämnats till företag, som i 26 § sägs, äger Konungen att, om och när det för tillgodoseende av allmänt väl prövas nödigt, utse lämplig person att övervaka företagets utförande samt utöva tillsyn å företagets skötsel och handhavandet i övrigt av de med företaget förenade angelägenheter. Sådan person åtnjute av den, för vars räkning företaget utföres, arvode, som bestämmes av Konungen.

4 KAP.

Om särskilda villkor beträffande större vattenkraft-anläggningar och vattenregleringar.

Om vattenkraftanläggningar.

Om tillhandahållande av kraft åt kringliggande bygd.

1 §.

Varder strömfall bebyggt jämlikt denna lag, och uppgår den vattenkraft, som kan vid oreglerat lågvatten uttagas vid byggnaden, till minst femhundra turbinhästkrafter, vare, såframt vattenkraften icke inom tio år före det vattendomstolens medgivande lämnas till byggnaden varit utnyttjad vid byggnad, som tillkommit enligt äldre lag, byggnadens ägare pliktig att för tillgodoseende av kringliggande bygds behov av kraft till användning i hantverk, småindustri eller lantbruk eller till belysning eller uppvärmning tillhandahålla intill en tiondel av den årliga kraftmängd, som kan med det installerade maskineriet bliva uttagen.

Storleken av nämnda andel bestämmes av vattendomstolen; och skall härvid hänsyn tagas dels till omfattningen av den rätt anläggningens

ägare erhållit att för vattenkraftens tillgodogörande förändra förut rådande vattenstands- och avrinningsförhållanden dels ock å ena sidan till det behov av kraft, som inom bygden redan föreligger eller i en nära framtid är att motse, och å andra sidan till den tillgång på kraft, som må eljest vara att påräkna för ändamålet.

Avgörande, som nu nämnts, gälle för en tidrymd av tjugu år i sänder, första gången räknat från det kalenderår, under vilket byggnaden enligt därom meddelad bestämmelse skall hava fullbordats. Där ej under nittonde året av sådan tidsperiod anläggningens ägare eller någon, som må anses berättigad att komma i åtnjutande av kraft, varom här är fråga, eller ock myndighet, åt vilken Konungen uppdragit att bevaka bygdens intresse i förevarande hänseende, genom ansökan hos vattendomstolen påkallar ny prövning, skall den förut meddelade bestämmelsen lända till efterrättelse jämväl för nästa period.

2 §.

Varder i strömfall, vars vattenkraft till viss del inom de tio närmast förflutna åren varit utnyttjad vid byggnad, som tillkommit enligt äldre lag, jämlikt denna lag verkställd byggnad, som är avsedd att ersätta eller utgör tillbyggnad till den äldre byggnaden, och medför åtgärden, att i strömfallat minst trehundra turbinhästkrafter mera än förut kunna vid lågvatten uttagas, skola, såframt den uttagbara vattenkraften sammanlagt uppgår till femhundra turbinhästkrafter vid oreglerat lågvatten, i avseende å ökningen bestämmelserna i 1 § äga motsvarande tillämpning.

Lag samma vare, där vid byggnad, som tillkommit enligt äldre lag och vid vilken kunnat vid oreglerat lågvatten uttagas minst femhundra turbinhästkrafter, genom vattenreglering jämlikt denna lag vinnes en ökning av minst trehundra turbinhästkrafter i den vattenkraft, som kan uttagas antingen i medeltal eller ock vid lågvatten.

3 §.

Har strömfall, där jämlikt denna lag kungsådra finnes, bebyggts enligt Konungens på grund av äldre lag meddelade tillstånd till byggnade i kungsådra, skall, såframt vid tillståndet gjorts sådant förbehåll, som omförmäles i 1 kap. 8 §, och kungsådrans vattenkraft, i den mån densamma kan vid byggnaden uttagas, tillika uppgår till minst femhundra turbinhästkrafter vid oreglerat lågvatten, stadgandet i 1 § första stycket äga motsvarande tillämpning beträffande vattenkraften i kungsådran, dock först sedan tjugu år förflutit efter det denna lag trätt

i kraft. Vid tillämpning av vad nu sagts skall kungsådrans vattenkraft anses utgöra en tredjedel av vattenkraften i strömfallet.

I avseende å prövningen huruvida och i vilken utsträckning skyldigheten må göras gällande gent emot ägare av anläggning, varom i denna § är fråga, skola bestämmelserna i 1 § i tillämpliga delar lända till efterrättelse, med iakttagande likväl att prövningen skall av sakägare eller vederbörande myndighet påkallas första gången under nittonde året efter denna lags trädande i kraft och sedermera vart tjugonde år.

4 §.

Vill någon, som må anses därtill berättigad, komma i åtnjutande av hela eller någon del av den kraft ägare av kraftanläggning efter ty ovan sagts förpliktats att tillhandahålla, göra i den ordning 11 kap. stadgar ansökan därom hos vattendomstolen. Där ej annorlunda överenskommes, vare ägaren icke pliktig att tillhandahålla sökanden kraft tidigare än två år efter det ansökningen delgivits honom. Kraften skall efter vattendomstolens bestämmande uttagas antingen vid kraftstationen eller, där det lämpligen kan ske, å ägaren tillhörig ledning. Kraftens fördelning på olika delar av dygnet eller året varde bestämd på sätt, som med hänsyn till föreliggande förhållanden må anses skäligt.

I den mån kraft, varom nu är fråga, tages i anspråk, skall ersättning därför givas med det belopp, som motsvarar ägarens självkostnad med tillägg av två procent å anläggningskapitalet. I fråga om storleken av nämnda ersättning ävensom villkoren i övrigt för kraftens tillhandahållande skall vattendomstolen meddela bestämmelser i samband med beslut i anledning av ansökan, som nyss sagts; och gälle beträffande rätt att påkalla ändring i sålunda meddelade bestämmelser vad i 9 kap. 29 § finnes för där avsett fall föreskrivet.

Vad i 9 kap. 37 § första stycket, 38, 40 och 41 §§ stadgas beträffande överföring av kraft, som lämnas i ersättning för förlorad vattenkraft, skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse i fråga om tillhandahållande av kraft enligt denna §.

Om nyprövning.

5 §.

Har strömfall blivit bebyggt jämlikt denna lag, äge under de i 1 § stadgade förutsättningar Konungen eller myndighet, åt vilken Konungen

uppdragit att i förevarande hänseende bevaka det allmännas rätt, så ock byggnadens ägare i den ordning 11 kap. stadgar påkalla ny prövning angående de villkor, varunder med hänsyn till allmänna intressen byggnaden må bibehållas och nyttjas. Yrkande om sådan prövning skall framställas under femtiofemte året efter det kalenderår, under vilket byggnaden enligt därom meddelad bestämmelse skall hava fullbordats, samt därefter vart fyrtionde år. Varder ej å föreskriven tid nyprövning påkallad, vare ägaren berättigad att under förut fastställda villkor bibehålla och nyttja byggnaden intill dess i anledning av nyprövning, som sedermera enligt vad nu sagts blivit påkallad, annan bestämmelse härutinnan meddelas och skall lända till efterrättelse.

Nyprövning, varom nu stadgats, skall ske i enlighet med den lagstiftning, som vid varje särskild tidpunkt är gällande i fråga om villkoren för byggande i vatten. Fastställas vid nyprövningen andra villkor än de förut gällande, må de icke tillämpas förrän fem år förflutit från utgången av det kalenderår, varunder nyprövningen påkallats.

6 §.

1 mom. Lämnas vid nyprövning, som i 5 § sägs, föreskrift, att byggnaden skall för tillgodoseende av allmänna intressen ändras, eller göres eljest med hänsyn till nämnda intressen byggnadens bibehållande och nyttjande beroende av villkor, som innebära inskränkning i ägarens rätt eller utvidgning av honom åliggande skyldigheter, vare han, där den värdeminskning, som till följd av de nya villkoren tillskyndas honom tillhörig egendom, jämte kostnaden för föreskrivna ändringsarbeten överstiger en fjärdedel av värdet å den vattenkraft i tillgodogjort skick, som kan uttagas vid byggnaden, berättigad att av statsmedel erhålla ersättning för överskjutande belopp. Är kungsådra i strömfallet och har på grund av bestämmelserna i 1 kap. 6 och 12 §§ vattenmängd eller fallhöjd tagits i anspråk utan att ersättning därför utgått, må den förlust, som byggnadens ägare har att vidkännas utan gottgörelse, sammanlagt icke överstiga det belopp, vartill med iakttagande av stadgandet i 1 kap. 13 § förlusten av allt kungsådrans vatten må skattas.

Vid beräkning av värdet å vattenkraften skall avdrag göras dels för den del därav, för vilken byggnadens ägare jämlikt vattendomstolens beslut har att tillhandahålla ersättning medelst kraftöverföring, och dels för kraft, varmed till följd av sådan vattenreglering, som enligt bestämmelserna i 16 § är underkastad nyprövning, den vid byggnaden eljest

uttagbara kraften blivit ökad. Ej må vattenkraftens sammanlagda värde beräknas högre än till anläggningens saluvärde.

Vill ägare av byggnad, som i denna § avses, verkställa tillbyggnad eller ändring av byggnaden i ändamål att möjliggöra uttagande av mera vattenkraft eller eljest ett bättre utnyttjande av vattenkraften i strömfallet, äge vattendomstolen vid sitt medgivande till arbetets utförande bestämma, huruvida och i vad mån den därav föranledda kostnaden må avräknas från det värde å vattenkraften, varom stadgas i första stycket. Vid prövning av dylik fråga skall tillses, att skälighetsamorteringstid beredes byggnadens ägare.

2 mom. Anspråk å ersättning skall, vid påföljd att rätt därtill eljest är förlorad, framställas i inläga till Konungen inom ett år efter det de nya villkoren skola träda i tillämpning. Frågan huruvida och i vad mån ersättning bör utgå avgöres av fem ojäviga skiljemän, av vilka Konungen utser två och byggnadens ägare två samt de sålunda utsedda den femte. Underlåter någondera parten att utse skiljeman eller kunna de av parterna utsedda skiljemännen icke enas om valet av den femte, äge domaren i den ort, där byggnaden är belägen, förordna om valet. Varder ej annorlunda överenskommet, skall skiljedomen meddelas inom ett år efter det ersättningsanspråket hos Konungen anmäldes. I övrigt skall beträffande dylikt mål vad i lag är eller kan varda stadgat för det fall, att tvist hänskjutes till avgörande av skiljemän på grund av avtal, som slutits utan förbehåll om rätt för parterna att klandra skiljedomen, äga motsvarande tillämpning. Kostnaden för skiljemannaförfarandet skall gäldas av den, som skiljemännen pröva därtill skyldig; ej må dock sådan skyldighet åläggas byggnadens ägare, utan så är att hans påstående uppenbarligen framställts utan skäl.

Ersättning för värdeminskning å fast egendom skall bestämmas särskilt för varje fastighet. I fråga om sättet för erläggande av sådan ersättning, densammas fördelning mellan rättsägare i den fasta egendom, varom fråga är, samt egendomens befriande från ansvarighet för in-tecknad fordran gälle vad i lag finnes eller kan varda stadgat för det fall, att till följd av byggande i vatten ersättning skall utgå för skada å fast egendom.

7 §.

Skall från anläggning, beträffande vilken nyprövning äger rum, på grund av vattendomstolens jämligt denna lag meddelade föreskrift kraft tillhandahållas någon i ersättning för förlorad vattenkraft eller annat,

och kommer sådan ersättningstagares rätt i anledning av nyprövningen att upphöra eller inskränkas, vare han berättigad att av statsmedel undfå gottgörelse för den förlust han lider. Är fråga om ersättning för vattenkraft, som tillgodogöres genom anläggningen, och har sådan vattenkraft icke före dess avstående varit av ersättningstagaren utnyttjad eller av denne utnyttjats vid anläggning, som avses i 5 §, skall dock beträffande ersättningstagarens rätt till gottgörelse vad i 6 § 1 mom. finnes stadgat äga motsvarande tillämpning.

Vad i 6 § 2 mom. är föreskrivet beträffande framställande av ersättningsanspråk, prövning av sådant anspråk samt sättet för ersättningens erläggande med mera skall jämväl gälla i fråga om gottgörelse, som i denna § avses.

8 §.

Varder beträffande byggnad i strömfall, vilken tillkommit enligt äldre lag, jämlikt denna lag verkställd sådan ombyggnad eller tillbyggnad, som i 2 § första stycket avses, skola under de i nämnda stadgande angivna förutsättningar bestämmelserna i 5—7 §§ gälla i fråga om anläggningen; dock vare ägaren icke pliktig att av värdeminskning och kostnad, som omförmälas i 6 §, utan ersättning vidkännas mera än som motsvarar en fjärdedel av värdet i tillgodogjort skick å den vid anläggningen uttagbara vattenkraft, som icke kunnat tillgodogöras vid den äldre byggnaden.

Vad i 5 och 6 §§ är stadgat i fråga om byggnad, som tillkommit jämlikt denna lag, skall äga motsvarande tillämpning beträffande sådan byggnad i strömfall, som i 3 § avses, med iakttagande likväl att yrkande om nyprövning skall framställas under femtiofemte året efter det denna lag trätt i kraft samt att byggnadens ägare ej är pliktig att utan ersättning vidkännas större värdeminskning och kostnad än som motsvara en fjärdedel av värdet å kungsådrams vattenkraft i tillgodogjort skick, med beräkning av nämnda vattenkraft på sätt i 3 § sagts.

Om kronans lösningsrätt.

9 §.

Har strömfall blivit bebyggt jämlikt denna lag, äge under de i 1 § stadgade förutsättningar kronan att, där det påkallas för tillgodo-seende av allmänt behov, vid utgången av fyrtionde året efter det

kalenderår, under vilket enligt därom meddelad bestämmelse byggnaden skall hava fullbordats, tillösa sig strömfallet med vattenverksbyggnader, kraftstation med installerat maskineri samt för kraftstationens personal avsedda bostäder och, där marken tillhör anläggningens ägare, nödigt utmål. Lösningrätt, som ej vid nämnda tidpunkt begagnas, skall stå kronan öppen vid utgången av vart fyrtionde år därefter.

Varder i strömfall, vars vattenkraft till viss del varit inom de tio närmast förflutna åren utnyttjad vid byggnad, som tillkommit enligt äldre lag, jämlikt denna lag verkställd byggnad, vilken är avsedd att ersätta eller utgör tillbyggnad till den äldre byggnaden, och medför åtgärden, att i strömfallet kan uttagas i medeltal minst dubbelt så stor vattenkraft som förut, vare kronan, såframt den uttagbara vattenkraften sammanlagt uppgår till minst femhundra turbinhästkrafter vid oreglerat lågvatten, på sätt ovan sagts lösningrättigad till strömfallet med vattenverksbyggnader, kraftstation och utmål.

10 §.

Vill kronan begagna sig av lösningrätt, som i 9 § stadgats, skall underrättelse därom meddelas strömfallets ägare under femte året före den för inlösningen bestämda tidpunkten samt frågan därefter före sistnämnda tidpunkt fullföljas genom ansökan om stämning till allmän domstol. Har kronan å tid, som nyss sagts, underrättat strömfallets ägare, att kronan vill begagna sig av lösningrätten, äge ock strömfallets ägare att i enahanda ordning fullfölja frågan.

Varder ej underrättelse å föreskriven tid lämnad strömfallsägaren eller efter sådan underrättelse frågan före tidpunkten för lösningrättens inträde från någondera sidan på nämnda sätt fullföljd, vare lösningrätten för den gången förfallen.

11 §.

Skall på grund av lösningrätt, varom i 9 § förmäles, egendom avstås till kronan, äge vad om expropriation i allmänhet är eller kan varda stadgat motsvarande tillämpning, dock med iakttagande av vad i denna § finnes särskilt föreskrivet.

Medför lösningrättens begagnande, att annan, strömfallets ägare tillhörig egendom än den, som enligt 9 § är föremål för lösningrätten, såsom reservstation, ledning för överföring av kraft eller fabrik eller annan anläggning, kommer att lida synnerlig minskning i värde, vare ägaren berättigad påfordra, att nämnda egendom med maskiner och tillbehör skall av kronan lösas.

Där till följd av kronans inlösen av anläggning, som i 9 § avses, den, som på grund av utfästelse av anläggningens ägare är berättigad till leverans av kraft från anläggningen, går förlustig dylik rättighet, skola i fråga om egendom, tillhörig rättighetens innehavare, bestämmelserna i andra stycket äga motsvarande tillämpning. Beträffande rättighet, som nu nämnts, skall i övrigt gälla vad om särskild rätt till fastighet, som avstås på grund av expropriation, är stadgat.

Tvist om vilken egendom kronan har rätt eller skyldighet att lösa skall prövas av domstolen.

Nämnd för bestämmande av ersättning i anledning av inlösning, varom nu är fråga, skall bestå av vederbörande ordförande i expropriationsnämnd och fyra ledamöter, av vilka vardera parten äger utse två; underlåter part utan styrkt laga förfall att fullgöra valet, välje rätten i hans ställe. Ledamot i nämnden skall vara svensk medborgare och hava uppnått tjugufem års ålder. Ej må till ledamot utses den, som ej råder över sig och sin egendom eller är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.

12 §.

Där från kraftanläggning, till vilken lösningsrätt enligt vad ovan stadgats göres av kronan gällande, på grund av vattendomstolens jämlikt denna lag meddelade föreskrift kraft skall tillhandahållas någon i ersättning för vattenkraft, som tillgodogöres genom anläggningen, äge kronan tillösa sig jämväl sådan rättighet. Vad nu sagts gälle dock ej i fråga om vattenkraft, som före dess avstående varit av ersättnings-tagaren utnyttjad vid anläggning, beträffande vilken icke enligt bestämmelserna i 9 § lösningsrätt tillkommit kronan.

Beträffande lösningsrätt, som i denna § avses, skola bestämmelserna i 10 och 11 §§ i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Om vattenregleringar.

Om Konungens prövningsrätt.

13 §.

Där fråga är om reglering av vattnets avrinning ur någon av sjöarna Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmarén, Storsjön i Jämtland eller

Siljan, äger Konungen pröva, huruvida av militära skäl eller av hänsyn till viss orts allmänna ekonomiska intressen eller på grund av vad i 2 kap. 3 § andra stycket, 11 § samt 12 § första stycket är stadgat hinder möter mot företaget eller särskilda villkor böra föreskrivas för dess utförande; och skall förty, innan frågan av vattendomstolen slutligen avgöres, densamma hemställas Konungens prövning. Lag samma vare beträffande annan vattenreglering, som med hänsyn till dess inverkan på vattnets avrinning är av synnerlig omfattning, såframt Konungen förbehåller sig sådan prövning och besked därom lämnas vattendomstolen före det målet av domstolen slutligen avgjorts.

Om avgifter.

14 §.

Varder genom vattenreglering, som verkställes jämlikt denna lag, den uttagbara vattenkraften i det eller de strömfall, för vilkas räkning regleringen utföres, ökad med i medeltal femhundra turbinhästkrafter, vare ägare av sådant strömfall pliktig att för nedan angivna ändamål erlægga en årlig avgift av minst tio öre och högst tre kronor för varje turbinhästkraft, varmed genom regleringen den uttagbara vattenkraften i strömfallet i medeltal blivit ökad.

Avgift, som nu nämnts, skall erläggas från och med kalenderåret näst efter det, då enligt därom meddelad bestämmelse företaget skall hava fullbordats. Är fråga om företag, som avses i 3 kap. 1 §, skall dock, såvitt angår strömfall, för vars ägare enligt bestämmelserna i nämnda kap. skyldigheten att taga del i kostnaden för företaget inträder efter dess fullbordande, avgift ej utgå förrän från och med kalenderåret näst efter betalningsskyldighetens inträde.

Beloppet av avgiften skall av vattendomstolen bestämmas särskilt för varje strömfall; och bör härvid hänsyn tagas dels till den större eller mindre förändring av vattenstånds- och avrinningsförhållanden, som genom företaget förorsakas, och den olägenhet eller fördel, vilken härigenom uppkommer för den kringliggande bygden, dels ock till den större eller mindre kostnad, som är förenad med företaget, samt företagets ekonomiska betydelse för varje särskilt strömfall.

Avgörandet gälle för en tidrymd av tjugu år i sänder, första gången räknat från det kalenderår, under vilket företaget skall hava fullbordats. Varder ej genom ansökan hos vattendomstolen under nittonde året

av sådan tidsperiod ny prövning påkallad av strömfallets ägare eller av myndighet, åt vilken Konungen uppdragit att föra talan i förevarande hänseende, skall den förut meddelade bestämmelsen lända till efterrättelse jämväl för nästa period.

Huru avgifter, som nu nämnts, skola indrivas, därom förordnar Konungen.

15 §.

Influtna avgifter skola efter de närmare bestämmelser, som härutinnan meddelas av Konungen, i första hand användas till förebyggande eller minskande av skada eller olägenhet, som vållas genom företaget och för vilken ersättning icke blivit av vattendomstolen bestämd, så ock till gottgörelse för sådan skada eller olägenhet. I den mån medlen förslå därtill, må de ock användas för tillgodoseende av annat ändamål beträffande den bygd, som beröres av företaget, såsom jordbrukets främjande, särskilt genom jords torrläggning, eller beredande av tillgång till elektrisk kraft för samfärdsel, jordbruk, hantverk eller småindustri eller eljest för befolkningens behov.

Om nyprövning.

16 §.

I fråga om vattenreglering, som avses i 14 §, skall beträffande rätt att göra frågan angående de villkor, varunder med hänsyn till allmänna intressen företaget må äga bestånd, till föremål för nyprövning gälla vad i 5 § är för avsett fall stadgat.

Där till följd av föreskrift, som meddelas vid nyprövningen, värdeminskning eller kostnad tillskyndas strömfallsägare, som vid befintlig byggnad tillgodogör sig den genom regleringen vunna kraftökningen, skola i fråga om strömfallsägarers rätt till ersättning bestämmelserna i 6 § äga motsvarande tillämpning; dock skall vid bestämmande av det värde å vattenkraften, som avses i nämnda §, hänsyn tagas allenast till den vattenkraft, varmed till följd av regleringen den vid byggnaden eljest uttagbara kraften blivit ökad.

5 KAP.

Om allmän farled.

1 §.

Angående allmän farled gälle vad därom finnes eller kan varda särskilt stadgat.

6 KAP.

Om allmän flottled.

1 §.

Angående allmän flottled gälle vad därom finnes eller kan varda särskilt stadgat.

7 KAP.

Om torrläggning av mark genom dikning eller annat avledande av vatten eller genom invallning.

1 §.

Angående dikning och annat avledande av vatten samt invallning för torrläggning av mark gälle vad därom finnes eller kan varda särskilt stadgat.

8 KAP.

Om kloakledningar.

1 §.

Angående avledande av spillvatten eller annan flytande orenlighet gälle vad därom finnes eller kan varda särskilt stadgat.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 14 saml. 131 häft. (Nr 391.) 6

9 KAP.

Om ersättning.**Om ersättningsskyldighet i allmänhet.**

1 §.

Där jämlikt denna lag rätt medgives någon att tillösa sig samfällt strömfall med eller utan utmål eller att till utmål för vattenkraftstation taga i anspråk annan tillhörigt område eller att tillgodogöra sig vattenmängd eller vattenkraft, som tillhör annan, eller att vidtaga åtgärd, varigenom eljest annans egendom lider skada eller intrång, varde, såvitt ej i 1 kap. annorledes stadgas, honom ålagt att efter ty nedan sägs gälda ersättning för egendom, som avstås, eller för förlust, skada eller intrång, som förorsakas.

2 §.

Skall en del av en fastighet avstås, och varder genom avståendet en återstående del för ägaren onyttig eller uppstår synnerligt men vid begagnandet därav, vare ägaren berättigad fordra, att jämväl denna del löses. Uppkommer eljest skada eller intrång å återstoden av fastigheten, skall ersättning därför givas.

3 §.

Där genom vattenuppdämning eller annan åtgärd enligt denna lag hel fastighet eller del därav varder för ägaren onyttig eller synnerligt men vid begagnandet därav uppkommer, skall, om ägaren fordrar det, hela fastigheten eller den särskilda delen lösas. Varder genom åtgärd, som nu sagts, begagnandet av fastighet försvårat eller fördyrat, skall, i den mån fastigheten ej löses, sådan skada ersättas.

4 §.

Tillskyndas ägare av strömfall förlust av en del av vattenmängden eller fallhöjden, vare han, om begagnandet av återstoden därigenom försvåras eller fördyras, berättigad till ersättning för sådan skada; varder

återstoden för ägaren onyttig eller uppkommer synnerligt men vid begagnandet därav, skall, om ägaren fordrar det, ersättning lämnas för återstodens hela värde.

5 §.

Hör till strömfall, vars vattenkraft till följd av företag enligt denna lag går för ägaren förlorad, särskilt utmål eller är därmed eljest mark förenad, och varder marken därefter för ägaren onyttig eller uppkommer synnerligt men vid dess begagnande, då skall, där ägaren det begär, den mark lösas.

Är vattenkraften i strömfall, som nyss nämnts, avsedd till drivande av kvarn, såg, fabrik eller annan anläggning, eller är med strömfallet förenad annan fast eller lös egendom, för vars tillgodogörande vattenkraften är avsedd, och lider sådan egendom minskning i värde för ägaren, då vattenkraften frångår honom, njute han ersättning för skadan eller äge, där minskningen i egendomens värde är av betydighet, fordra, att egendomen skall lösas.

6 §.

Skall fastighet eller del därav eller anläggning, som i 5 § andra stycket sägs, lösas, varde ock lös egendom, som hör till fastigheten eller anläggningen och som genom avståendet göres onyttig för ägaren, på dennes begäran inlöst. Lag samma vare i fråga om egendom, som till följd av skada å jord, hus, fiske eller annat varder för ägaren onyttig.

7 §.

Där genom företag eller åtgärd enligt denna lag förorsakas annan skada eller förlust än ovan nämnts, skall ock sådan skada eller förlust ersättas.

8 §.

Vid avgörande, om och i vilken mån skada tillskyndas någon genom företag eller åtgärd enligt denna lag, skall hänsyn tagas jämväl till skada eller lidande av annan beskaffenhet än rent ekonomisk.

9 §.

Ändå att fastighet, för vilken till följd av företag enligt denna lag vattenkraft går förlorad, tillhör samme ägare som den fastighet, för vars räkning företaget utföres, skall ersättning för den förlorade

vattenkraften gäldas, såframt förstnämnda fastighet är besvärad av in-teckning för fordran eller kan jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken i ägarens hand häfta för ogulden köpeskilling samt fordringsägaren ej lämnat med-givande till företaget. Vad nu sagts gälle dock ej, där förlusten av vattenkraft provas vara väsentligen utan betydelse för fordringsägarens säkerhet.

I fråga om skada, som genom vattenuppdämning eller annan ändring av vattenståndsförhållandena tillskyndas fastighet, tillhörig samme ägare som den fastighet, för vars räkning företaget sker, skall vad nu stadgats beträffande förlust av vattenkraft äga motsvarande till-lämpning.

10 §.

Med vattenkraften i ett strömfall avses i detta kap. den kraft, som kan uttagas vid axeln å en eller flera för fallet avpassade vattenmotorer.

Vid beräkning av vattenkraften skall hänsyn tagas till mera be-tydande växlingar i vattenföringen.

11 §.

Ersättning för tillgodogjord vattenkraft skall, vare sig ersättningen efter ty nedan sägs utgår medelst kraftöverföring eller i penningar, anses innefatta gottgörelse för vattenverksbyggnaderna eller den del därav, som för framtiden varder för ägaren onyttig; dock att, där bygg-naderna till material eller byggnadssätt äro med avseende å deras ända-mål särskilt värdefulla, gottgörelse i mån därav skall erläggas. Har ej ersättningsgivaren inom ett år efter utgången av den bestämda tiden för fullbordande av det företag, för vilket vattenkraften avståtts, från ersättningstagarens fastighet bortfört vad av vattenverksbyggnaderna sålunda blir hans tillhörighet, tillfalle det utan lösen ersättningstagaren.

Med vattenverksbyggnader avses anordningar dels för vattnets dämning och ledande till och från kraftanläggning, såsom dammar, rännor, kanaler, tuber, tunnlar och turbinkammare, dels ock för fiskets och flottningens tillgodoseende, såsom laxtrappor, ålledare, flottnings-utskov och timmerledare, så ock vad till dylika anordningar hör, luckor med manöveranordningar, isgrindar och dylikt.

12 §.

Skall till följd av företag eller åtgärd enligt denna lag egendom lösas eller ersättning givas för skada eller intrång därå och har, efter det kungörelse om företaget eller åtgärden blivit på sätt i 11 kap.

stadgas offentliggjord, kostnad nedlagts å egendomen, må vid ersättningens bestämmande den kostnad tagas i beräkning allenast, såvitt den provas hava varit nödig eller nyttig samt icke blivit gjord i uppenbar avsikt att höja ersättningen.

Om ersättning medelst kraftöverföring.

13 §.

Där någon på grund av stadgandena i 2 kap. 5 eller 6 § berättigas att tillgodogöra sig annan tillhörig vattenkraft, skall ersättning för vattenkraften utgå genom tillhandahållande medelst elektrisk eller annan överföring av motsvarande kraftbelopp efter nedan angivna grunder, såframt och i den mån ej ersättningens utgörande i kraft provas medföra olägenheter av betydighet för ena eller andra parten. Med avseende å ersättning för samfällt strömfall, som löses jämlikt 2 kap. 7 §, vare lag samma, såvitt angår andel i fallet, tillhörig annan än den lösande. Ersättning för vattenkraft på grund av bestämmelserna i 2 kap. 23 § skall under nyss angivna förutsättning likaledes lämnas genom överföring av kraft.

Kraft, som lämnas i ersättning efter ty nu sagts, skall, med det undantag allenast, vartill stadgandet i 33 § sista stycket föranleder, tillhandahållas från den för vattenkraftens utnyttjande avsedda anläggning.

14 §.

För vattenkraft, som för strömfallsägare går förlorad till följd av sådan enligt denna lag medgiven åtgärd, varmed ej åsyftas vattenkraftens tillgodogörande, må ock ersättningen bestämmas att utgå i kraft, därest sådan på fullt betryggande sätt står att erhålla från välbeläget strömfall och det med hänsyn till in-teckningshavares rätt, kostnader och andra omständigheter provas lämpligt.

15 §.

Skyldigheten att jämlikt 13 § tillhandahålla kraft åvilar den fastighet, varmed rätten till tillgodogörandet av den vattenkraft, som ersättes, enligt vattendomstolens beslut skall vara förenad.

Lämnas ersättning i kraft på grund av stadgandet i 14 §, skall skyldigheten vara bunden vid den fastighet, vartill den anläggning hör, från vilken kraften skall tillhandahållas.

16 §.

Skyldighet, som i 15 § sagts, skall oberoende av avyttring eller exekutiv försäljning av den fastighet, varå skyldigheten vilar, äga bestånd, i vems hand fastigheten kommer.

17 §.

Rättighet till kraftbelopp, som utgår såsom ersättning för förlorad vattenkraft, skall vara förenad med den fastighet, till vilken vattenkraften hört eller ock rättigheten i laga ordning överflyttats.

Prövas rättigheten till hela eller en del av kraftbeloppet kunna utan förfång för in-teckningshavare eller andra rättsägare avhändas den fastighet, varmed den är förenad, må vattendomstolen på ansökan av fastighetens ägare besluta om rättighetens överflyttning, dock allenast till fastighet i närheten av det strömfall, varifrån vattenkraften gått förlorad, eller av det, varifrån ersättningen lämnas.

Vid ägostyckning av fastighet, med vilken rättighet till ersättningskraft är förenad, må rättigheten i sin helhet tilläggas viss eller vissa lotter.

18 §.

Rättighet, som i 17 § sägs, må av ägaren till den fastighet, varmed den är förenad, på viss tid upplåtas; och gälle i fråga om tiden för upplåtelsens bestånd vad beträffande nyttjanderätt till fast egendom å landet är i allmänhet stadgat.

19 §.

Där ersättning för vattenkraft skall utgå medelst kraftöverföring, vare ersättningstagaren pliktig att för kraftens uttagande och överföring gälda vederlag antingen i penningar eller ock på sådant sätt, att det kraftbelopp, som skall lämnas i ersättning, varder i motsvarande mån minskat. Detta vederlag, som här nedan benämnes uttagningskostnaden, bestämmes av vattendomstolen efter de i 20 § angivna grunder.

20 §.

Är fråga om ersättning för vattenkraft, som ersättningsgivaren på grund av stadgandena i 2 kap. 5 eller 6 § berättigas att tillgodogöra

sig, skall uttagningskostnaden bestämmas sålunda, att den gottgörelse för vattenkraften, som beredes ersättningstagaren genom det efter avdrag av sagda kostnad återstående värdet å den kraft han äger bekomma, kan anses skälig med hänsyn jämväl till den nytta, som uppkommer för ersättningsgivaren. Ej må uttagningskostnaden sättas lägre än till den för ersättningsgivaren beräknade kostnaden för tillhandahållande av ersättningstagaren tillkommande kraft å den i 26 § angivna plats, utan så är att kraften kunnat uttagas med mindre kostnad genom självständigt bebyggande och utnyttjande av det strömfall, vars vattenkraft avstås, ej heller högre än till sistnämnda kostnad.

Där fråga är om ersättning för samfällt strömfall, som löses jämlikt 2 kap. 7 §, skall uttagningskostnaden bestämmas till den för ersättningsgivaren beräknade kostnaden för tillhandahållande å den i 26 § angivna plats av den kraft, vartill ersättningstagaren är berättigad.

Vad i första och andra styckena sägs gälla i tillämpliga delar beträffande ersättning för vattenkraft på grund av stadgandet i 2 kap. 23 §.

21 §.

Uttagningskostnaden skall bestämmas i anläggningskostnad samt underhålls- och driftkostnad. I sistnämnda kostnad skall inbegripas skäligen avsättning till förnyelsefond, men må ej inräknas ränta å anläggningskostnaden.

Är den vattenkraft, för vilken ersättning skall lämnas medelst överföring av kraft, tillgodogjord vid befintlig anläggning, skall såsom uttagningskostnad i den mening 20 § avser räknas allenast underhålls- och driftkostnaden.

22 §.

Utom i fall, som i andra och tredje styckena sägs, äge ersättningstagaren avgöra, om uttagningskostnaden skall av honom gäldas helt eller delvis i penningar eller genom minskning av det honom tillkommande kraftbeloppet. Lämnar ej ersättningstagaren besked i frågan, skall han anses vilja vara fullständigt fri från uttagningskostnadens gäldande i penningar.

Är fråga om ersättning för vattenkraft på grund av bestämmelserna i 2 kap. 23 §, må ersättningstagaren icke mot ersättningsgivarens bestridande påfordra, att uttagningskostnaden bestämmas i penningar.

Hurusom ersättningsgivaren i visst fall äger fordra, att uttagningskostnaden delvis gäldas i penningar, därom stadgas i 28 §.

23 §.

Där uttagningskostnaden skall av ersättningstagaren gäldas i penningar, varde den del därav, som utgör anläggningskostnad, erlagd till minst en tredjedel på en gång och till återstoden under en tidrymd av högst fyrtio år medelst årliga annuiteter, bestämda sålunda, att däri ingår jämväl ränta å oguldet kapitalbelopp efter den räntefot, som i varje fall finnes skälig.

Den del, som utgör underhålls- och driftkostnad, skall, där den utgår i penningar, erläggas genom ständig avgäld, som till årligt belopp bestämmes för viss tid, dock minst tio år, med rätt för vardera parten att vid utgången av sagda tid erhålla ny prövning av avgäldens belopp. Har ej talan om sådan prövning anhängiggjorts före utgången av den fastställda tiden, skall avgälden utgå med oförändrat belopp under lika tid, som förut bestämdes, med rätt för den, som därefter vill erhålla ny prövning av beloppet, att därom föra talan på sätt nyss är sagt.

24 §.

I sammanhang med bestämmande av det belopp av uttagningskostnaden, som enligt 23 § skall på en gång erläggas, äge vattendomsstolen på yrkande av ersättningsgivaren förelägga ersättningstagaren att hos Konungens befallningshavande antingen nedsätta beloppet eller ock ställa pant eller borgen för detsamma.

Har föreläggande, som nu sagts, blivit meddelat, åligge det ersättningstagaren att inom nittio dagar efter det vattendomsstolens beslut vunnit laga kraft till vattenrättsdomaren ingiva bevis, att föreläggandet fullgjorts. Försummas det, vare ersättningstagaren pliktig att mot befrielse från uttagningskostnadens gäldande i penningar vidkännas minskning i den honom tillkommande kraften till så stor del, som av vattendomsstolen prövats i värde motsvara nämnda kostnad.

Där enligt stadgande i denna § medel nedsättas hos Konungens befallningshavande, varde de ofördröjligen insatta i bankinrättning för att där innestå mot ränta, som intill den i 35 § angivna förfallodagen skall komma ersättningstagaren till godo.

25 §.

Vill ersättningstagare, som åtagit sig att gälda uttagningskostnaden eller del därav i penningar, sedermera erhålla befrielse härifrån, vare han pliktig att för framtiden vidkännas minskning i kraften med

det belopp, som provas i värde motsvara sagda kostnad efter avdrag av vad av anläggningskostnaden må hava guldits. Intill dess ersättningsstagaren hos vattendomstolen anhängiggjort talan om befrielse, som nu nämnts, skola fastställda annuiteter och avgälder till uttagningskostnadens gäldande av honom erläggas. Där till följd av de ändrade bestämmelserna ersättningsgivaren tillskyndas kostnad eller skada, skall gottgörelse därför givas av ersättningstagaren. Ej vare i något fall ersättningsgivaren pliktig att återbära redan gulden uttagningskostnad.

Har det kraftbelopp, som skall till ersättningstagaren överföras, bestämts sålunda, att avdrag skett för uttagningskostnaden, äge ej ersättningstagaren sedermera göra anspråk på erhållande av större kraftbelopp mot kostnadens gäldande i penningar.

26 §.

Kraft, som skall överföras såsom ersättning för förlorad vattenkraft, skall tillhandahållas ersättningstagaren å den fastighet, till vilken vattenkraften hört, på lämplig plats nära det strömfall, varifrån vattenkraften gått förlorad.

Ägaren av den kraftanläggning, varifrån kraften skall tillhandahållas, vare pliktig att anlägga och för framtiden underhålla samt i fall av behov ombygga för kraftens överförande till plats, som nyss sagts, erforderlig ledning med tillbehör. Transformatorer för elektrisk överföring samt lin- eller remskivor för mekanisk överföring räknas till ledning, som nu nämnts.

27 §.

Vid elektrisk överföring skall den elektriska kraften tillhandahållas med strömart, spänning och periodtal, som må finnas lämpliga.

Är den vattenkraft, som skall ersättas, icke av ersättningstagaren tillgodogjord, skall vid överföring, som nyss sagts, den vid omsättningen i elektrisk kraft uppkommande kraftförlusten vidkännas av ersättningsstagaren. Lag samma vare, där vattenkraften är av ersättningstagaren tillgodogjord medelst omsättning i elektrisk kraft.

28 §.

För kraftöverföring såsom ersättning för förlorad vattenkraft skola sådana föreskrifter meddelas, att kraftersättningen utgår i växlande

storlek vid olika vattenföring eller under skilda tidsperioder, allt i största möjliga överensstämmelse med de mera betydande växlingarna i krafttillgång i ersättningstagarens strömfall.

Vill i fall, som avses i 13 §, ersättningstagaren bekomma kraft, motsvarande större vattenmängd än den, som utgör medeltalet av de i vattendraget framrinnande olika vattenmängder, och har han ej vid befintlig anläggning tillgodogjort sig jämväl sådan kraft, äge vattendomstolen på yrkande av ersättningsgivaren förelägga ersättningstagaren, vid påföljd att hans rätt till nämnda kraft eljest är förlorad, att inom viss tid hos Konungens befallningshavande antingen nedsätta eller ställa pant eller borgen för det av vattendomstolen bestämda belopp, varmed uttagningskostnaden ökas, ävensom därom till vattendomstolen ingiva bevis. I fråga om medel, som nedsätts enligt denna §, skall vad i 24 § sista stycket är stadgat äga tillämpning.

29 §.

Om föreskrifter, som meddelats jämlikt 28 §, sedermera befinnas i avseende å beräknad vattenmängd eller andra omständigheter vila på oriktiga förutsättningar eller eljest vara otillfredsställande, äge vattendomstolen på därom förd talan föreskriva av förhållandena påkallade ändringar; dock må talan därom ej föras, innan fem år förflutit från det föreskrifterna meddelats eller ändrats. Vad nu sagts gälle ock i fråga om föreskrifter, som i övrigt givits rörande kraftöverföringens anordnande och kontrollen därå.

30 §.

Där strömfallsägare, som jämlikt 13 § skall medelst överföring av kraft ersätta annan tillhörig vattenkraft, på grund av stadgandena i 4 kap. förpliktas att åt kringliggande bygd tillhandahålla kraft, skall mot skäligen jämkning av uttagningskostnaden det kraftbelopp, som ersättningstagaren äger bekomma, minskas med så stor andel av den enligt sistnämnda lagrum bestämda kraften, som vattenkraften i hans strömfall utgör i förhållande till den sammanlagda vattenkraften i de fall, vilka gemensamt tillgodogöras; dock vare ej på grund av vad nu sagts ersättningstagare pliktig att vidkännas minskning i den kraft, som tillkommer honom i ersättning för vattenkraft, vilken vid befintlig anläggning utnyttjas.

31 §.

Går ersättningsgivare, som jämlikt 13 § skall tillhandahålla ersättningstagare kraft medelst överföring, förlustig vattenkraft genom minskning i vattenmängd eller fallhöjd till följd av företag eller annan åtgärd, vartill medgivande i laga ordning lämnas, eller varder genom vattenreglering den vattenkraft, som av ersättningsgivaren tillgodogöres, ökad, skall vattendomstolen, ändå att tid, som i 29 § sägs, icke gått till ända, på därom av någondera parten förd talan föreskriva den jämkning med avseende å det i ersättning utgående kraftbeloppet så ock beträffande uttagningskostnaden, som av de förändrade förhållandena be-
tingas. Har ersättningsgivaren uppburit gottgörelse för vattenkraft, som frångår honom, prøve vattendomstolen, om och i vilken mån andel däri må tillerkännas ersättningstagaren.

Ersättningstagare, som tillerkännes ökat kraftbelopp i anledning av vattenreglering, som i 3 kap. 1 § avses, vare pliktig att, på sätt om uttagningskostnad finnes i 19 § stadgat, gottgöra ersättningsgivaren den på ersättningstagarens strömfall belöpande andel i regleringskostnaden.

Vad i denna § stadgas om jämkning av kraftbelopp, som utgår i ersättning, samt av uttagningskostnad, skall äga motsvarande tillämpning, där till följd av nyprövning enligt 4 kap. ersättningsgivaren går förlustig vattenkraft; dock att föreskrift härutinnan skall meddelas i samband med nyprövningen.

32 §.

Skall vattenkraft, som är av ersättningstagaren tillgodogjord utan omsättning i elektrisk kraft, ersättas medelst elektrisk överföring av kraft, åligge det ersättningsgivaren att gottgöra ersättningstagaren kostnaden för anskaffande och uppsättande samt framtida underhåll av lämpligt mottagningsorgan (motor) med tillhörande installationsanordningar. Skall ersättningstagaren erlægga avgäld, som i 23 § andra stycket sägs, varde kostnaden för underhållet av mottagningsorganet gottgjord honom genom motsvarande minskning av avgälden.

33 §.

I sammanhang med beslut om ersättande av förlorad vattenkraft medelst kraftöverföring skall viss tid bestämmas, inom vilken överföringen senast skall börja.

Sådan tid skall, där fråga är om tillgodogjord vattenkraft, räknas från den genom uppsägning, efter ty i 58—61 §§ stadgas, bestämda tillträdesdag och må ej utan ersättningstagarens medgivande bestämmas längre än en månad eller, om särskilda förhållanden föranleda därtill, tre månader efter nämnda dag.

Är vattenkraften icke tillgodogjord, skall tiden räknas från det ersättningsfrågan slutligen avgjordes samt må ej sättas längre än för utförande av erforderliga arbeten skäligen må anses behövt.

Till undvikande av dröjsmål med kraftöverföringens början skola, där så provas nödigt, provisoriska anordningar föreskrivas.

34 §.

Avstås på grund av stadgandena i 2 kap 5, 6 eller 7 § tillgodogjord vattenkraft, vare ersättningsgivaren pliktig att till säkerhet för den kostnad och skada, som må tillskyndas ersättningstagaren däri- genom, att kraftanläggningen och anordningarna för kraftöverföringen till äventyrs icke varda inom föreskriven tid fullbordade, hos Konungens befallningshavande ställa pant eller borgen till det belopp, som för varje fall i laga ordning bestämts.

Avser kraftöverföringen ersättning för icke tillgodogjord vattenkraft, må ock, om särskilda förhållanden föranleda därtill, föreskrivas ställande av säkerhet, som nu sagts.

35 §.

Den del av uttagningskostnaden, som ersättningstagare enligt 23 § förpliktats att erlägga på en gång, är förfallen till betalning fjorton dagar efter det kraftöverföringen i föreskriven ordning påbörjats.

Från tiden för kraftöverföringens början räknas ersättningstagarens skyldighet att erlägga annuitet och avgäld.

36 §.

Strömfallsägare, som skall i ersättning för förlorad vattenkraft tillhandahålla kraft åt annan medelst elektrisk överföring, vare pliktig att, då det kan ske utan väsentlig olägenhet, mot skälig gottgörelse tillhandagå krafthemtagaren med nödigt biträde vid verkställande av erforderliga reparationer å dennes motorer och övriga installationsanordningar.

37 §.

Brister ersättningsgivaren i fullgörande av honom åliggande kraftöverföring, gottgöre han ersättningstagaren all skada och förlust, som till följd därav uppstår för denne, utan så är att bristen i fullgörandet berott på omständighet, som i 40 eller 41 § sägs.

Ersättning för skada och förlust till följd av avbrott, som ej berott på dylik omständighet, må i samband med beslutet om kraftöverföringen eller ock eljest på talan av ersättningstagaren kunna på förhand uppskattas till visst vite för varje dag eller annan tidsperiod avbrottet varar, ersättningstagaren obetaget, då avbrott sker, att äska högre skadestånd än sålunda bestämts, om han därtill finner fog. Bestämt vite må på särskild talan kunna efter ändrade förhållanden för framtiden höjas eller sänkas; dock må talan därom ej föras, innan fem år förflutit från det vitesbestämmelse meddelats eller ändrats.

38 §.

Har avbrott, som i 37 § sägs, fortgått under fjorton dagar, eller finnes eljest anledning befara, att sådant avbrott ej är av blott tillfällig natur, äge på ansökan av ersättningstagaren Konungens befallningshavande förordna syssloman att, intill dess betryggande förhållanden inträtt, omhändertaga och driva kraftanläggningen på ägarens bekostnad; dock vare i ty fall sökanden skyldig att förskjuta medel till nödiga kostnader.

39 §.

Visar ersättningsgivaren fortgående försumlighet i fullgörande av kraftöverföringen, vare ersättningstagaren fri från de skyldigheter, som må hava ålagts honom mot ersättningsgivaren, och äge på hans bekostnad åter komma i åtnjutande, såvitt möjligt, av den vattenkraft, som avståtts.

40 §.

Tillfälligt avbrott i kraftöverföringen för reparationer, undersökningar och dylikt medför ej skadeståndsskyldighet, med mindre avbrottet skett i strid mot särskilda rörande kraftöverföringen meddelade föreskrifter.

Det åligger dock ersättningsgivaren att tillse, att avbrottet icke blir av längre varaktighet än behovet oundgängligen kräver; underrätte ock, där det kan på förhand beräknas, i god tid ersättningstagaren.

41 §.

Beror brist i kraftens tillhandahållande av omständighet, som ersättningsgivaren ej kunnat med iakttagande av skälig försiktighet förekomma, såsom hinder för kraftanläggningens drivande till följd av flod, isgång, iskravning (sörpning), åskslag, våldeld, allmän arbetsinställelse, krig eller annan jämförlig händelse, vare ersättningsgivaren fri från skadeståndsskyldighet; och skall, där på grund av sådan omständighet kraftuttagningen vid anläggningen minskas, ersättningstagaren vidkännas en mot minskningen svarande nedsättning i den till honom utgående kraften.

Försummar ersättningsgivaren att inom skälig tid vidtaga erforderliga åtgärder för kraftöverföringens återställande, vare lag som i 37—39 §§ sägs.

Varder kraftöverföringens återställande omöjliggjort, gälle vad i 39 § stadgas.

42 §.

Brister ersättningstagare i betalning av uttagningskostnad, som skall gäldas i penningar, må kraftöverföringen avbrytas, intill dess betalningen fullgjorts; dock vare ny ägare till den fastighet, varmed rätten till kraften är förenad, ej pliktig att i annan mån än nedan sägs svara för kostnad, som förfallit till betalning innan han blev ägare, och må förty avbrott i kraftöverföringen icke ske på grund av föregående ägares betalningsförsummelse.

Dröjer ersättningstagare med erläggande av uttagningskostnad utöver sex månader efter förfallodagen, vare han, där ersättningsgivaren inom ett år efter samma dag hos vattendomstolen väcker talan därom, pliktig att mot befrielse från uttagningskostnadens gäldande i penningar för framtiden vidkännas minskning i det honom tillkommande kraftbeloppet till så stor del, som prövas i värde svara mot uttagningskostnaden efter avdrag av vad av anläggningskostnaden må hava guldits.

43 §.

För tid, varunder avbrott i kraftöverföring äger rum, vare ersättningstagaren ej pliktig att utgiva stadgad avgäld enligt 23 § andra styc-

ket, såframt ej avbrottet är av sådan tillfällig art, som i 40 § sägs, eller ock föranledes av betalningsförsummelse från ersättningstagarens sida efter ty i 42 § första stycket skils.

44 §.

För vite och skadestånd, som i 37 § sägs, njute i den fastighet, å vilken skyldigheten att tillhandahålla kraften vilar, ersättningstagaren förmånsrätt, som i 17 kap. 6 § handelsbalken stadgas för avgäld av fast egendom, dock ej till högre belopp än som motsvarar hälften av värdet å det kraftbelopp, som skall tillhandahållas.

Nyssnämnda värde skall av vattendomstolen fastställas i sammanhang med bestämmande av skyldigheten att tillhandahålla kraften. Gives föreläggande enligt 24 §, skall särskilt värde åsättas det mindre kraftbelopp, varmed ersättningstagaren skall åtnöjas, för den händelse föreläggandet icke fullgöres. Där förändrade föreskrifter meddelas beträffande storleken av den kraft, som skall tillhandahållas, varde i samband därmed det för framtiden utgående kraftbeloppets värde fastställt.

45 §.

Hava parterna träffat överenskommelse i fråga, som avses i 23 § första stycket, 26 § andra stycket eller 28 § första stycket, vare sådan överenskommelse gällande, såframt vattendomstolen finner den lämplig och därå grundar sitt beslut.

Om ersättning i penningar.

46 §.

I de fall, där ersättning för förlorad vattenkraft icke skall utgå medelst kraftöverföring, varde den bestämd i penningar. Till grund för ersättningens bestämmande skall läggas värdet å vattenkraften i tillgodogjort skick.

Ersättning för annat än förlorad vattenkraft skall utgå i penningar.

Hava parterna träffat överenskommelse, att ersättning skall utgå i annat än penningar, vare sådan överenskommelse gällande, såframt den av vattendomstolen finnes lämplig och varder genom dess beslut fastställd.

47 §.

Ersättning i penningar varde bestämd att utgå på en gång.

48 §.

Ersättning i penningar skall beräknas till fulla värdet och hälften därutöver, då fråga är om ersättning för:

1. tillgodogjord vattenkraft så ock icke tillgodogjord, som uppenbarligen är avsedd för befintlig eller under byggnad varande anläggning;

2. fiskeverk, bevattningsanstalt samt annan därmed eller med byggnad för uttagande av vattenkraft jämförlig anläggning för vattnets nyttjande så ock skada å sådan anläggning;

3. mark, vartill äganderätt avstås, ävensom skada å mark till följd av vattenuppdämning eller annan ändring i vattenståndsförhållandena, dock med undantag av skada, som består däri, att framtida torrläggning av mark genom vattenuppdämning hindras eller försvåras;

4. fiske eller skada därå så ock sådant intrång i rätt till fiske, som föranledes av förbud, varom i 2 kap. 14 § andra stycket förmäles;

5. intrång, som avses i 2 kap. 14 och 16 §§, så ock intrång genom ledning för elektrisk kraftöverföring.

Om undantag för vissa fall från vad sålunda föreskrivits skils i 50 §.

49 §.

Där ej efter ty i 48 § stadgas ersättning skall utgå med förhöjning, varde den bestämd till fulla värdet av den egendom, som avstås, eller, då fråga är om förlust, skada eller intrång till belopp, motsvarande full gottgörelse för förlusten, skadan eller intrånget.

50 §.

I fråga om ersättning till följd av byggande i vatten eller annan åtgärd enligt denna lag för allmänt ändamål skall, där ej tillika åsyftas vattens utnyttjande vid kraftanläggning eller eljest i industriellt eller privatekonomiskt syfte, vad i 48 § stadgas om förhöjning över värdet ej vinna tillämpning. Dylik förhöjning skall ej heller äga rum beträffande ersättning, som utgår enligt 9 §.

51 §.

Vid bestämmande av ersättning för jord enligt den i 48 § stadgade beräkningsgrund varde i jordens värde inräknat värdet av till jorden hörande, för dess brukande erforderliga byggnader.

52 §.

Är fast egendom, som skall lösas med penningar, besvärade av nyttjanderätt eller rätt till servitut eller till avkomst eller annan förman, skall ersättningen till egendomens ägare och den gottgörelse, som må tillkomma rättighetens innehavare, var för sig bestämmas. Medför rättighet, som nyss nämnts, förminskning av den fasta egendomens värde, skall till grund för den ägaren tillkommande ersättningen läggas det värde egendomen med därå vilande besvär äger; dock att, i den mån jämlikt 48 § förhöjning över värdet ifrågakommer, denna skall bestämmas med hänsyn till det värde egendomen utan sådant besvär skulle äga. Erfordras för tillämpning av reglerna i 69 § andra stycket, att utöver vad nu sagts särskild värdering sker av den fasta egendomen med eller utan viss rättighet besvärade densamma, varde sådan i samband med ersättningens fastställande verkställd.

53 §.

Där till följd av åtgärd, som medför skada eller intrång å fast egendom, varför ersättning skall gäldas i penningar, sådan särskild rätt till egendomen, som i 52 § sägs, går förlorad eller lider intrång, skall vad i nämnda § föreskrivits äga motsvarande tillämpning.

Om sättet och tiden för erläggande av penningersättning så ock om tiden för tillträde av egendom, som lösas.

54 §.

Ersättning för fast egendom, som skall lösas, samt, om endast en del av en fastighet löses, ersättning för skada och intrång å den återstående delen så ock ersättning för förlust av eller intrång i sådan särskild rätt till egendomen, varom i 52 § förmäles, gäldas medelst ersättningsbeloppets nedsättande hos Konungens befallningshavande i det län, där egendomen är belägen. I fråga om ersättning, som bestämts jämlikt 9 §, vare lag samma.

Ersättning för vattenkraft samt för skada och intrång å fast egendom i andra fall än i första stycket avses skall ock nedsättas hos Konungens befallningshavande, såframt jämlikt stadgandena i 59 eller 60 § uppsägning skall ske eller den fastighet, till vilken vattenkraften hör eller som skadas, är besvärad av inteckning för fordran eller kan jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken i ägarens hand häfta för ogulden köpeskilling; och varde i fall, som nu sagts, jämväl ersättning, som må hava bestämts till innehavare av särskild rätt till fastigheten, nedsatt. Skall ej uppsägning ske, och prövas förlusten av vattenkraft eller skadan eller intrånget vara väsentligen utan betydelse för fordringsägarens säkerhet, erfordras dock ej nedsättning.

I samband därmed att ersättning enligt denna lag bestämmes, skall givas till känna, om och i vilken mån nedsättning efter ty ovan sagts skall ske.

55 §.

Har mellan ägare, innehavare av nyttjanderätt eller andra tvist yppats om bättre rätt till vad såsom ersättning skall utgå, eller skall ersättning gäldas för egendom, som innehaves såsom fideikommiss, varde ersättningen nedsatt hos Konungens befallningshavande, ändå att enligt föreskrifterna i 54 § nedsättning ej erfordras; och stånde sedan i avbidan på tvistens slutliga avgörande eller Konungens föreskrift angående fideikommissmedlen ersättningsbeloppet i kvarstad, där ej enligt 69 § utdelning bör äga rum.

56 §.

Ersättning, som ej efter ty i 54 och 55 §§ stadgas skall hos Konungens befallningshavande nedsättas, varde erlagd till den, vilken ersättningen tillerkänts. Avser ersättning arbete till förebyggande av skada å fast egendom, byggnads ändrande eller flyttande till annan plats eller dylikt, bör dock, om inteckningshavare äskar det eller det eljest anses erforderligt, i sammanhang med ersättningens fastställande bestämmelse meddelas till beredande av säkerhet att medlen varda använda på föreskrivet sätt.

57 §.

Då ersättning hos Konungens befallningshavande nedsättes, skall ersättningsgivaren till nämnda myndighet ingiva gravationsbevis rörande

den fasta egendom, varom fråga är, det utslag, varigenom ersättnings-skyldigheten blivit bestämd, samt, där ej förordnande jämlikt 11 kap. 67 § givits, bevis att utslaget vunnit laga kraft.

Varda nämnda handlingar ej ingivna till Konungens befallnings-havande vid nedsättning av ersättningen, åligge Konungens befallnings-havande att ofördröjligen på ersättningsgivarens bekostnad anskaffa desamma.

58 §.

Fast egendom, som på grund av bestämmelse i denna lag skall lösas, så ock lös egendom, som det må åligga den lösande att därjämte övertaga, skall, om ej annorlunda överenskommes eller jämlikt stadgandet i 61 § annorlunda bestämmas, avträdas å den fardag för avträdande av förhyrd lägenhet eller, där fråga är om jordbruksfastighet, å den arrende-fardag, som inträffar näst efter sex månader, sedan ersättnings belopp blivit fastställt genom utslag, som vunnit laga kraft, samt därefter uppsägning skett hos ägaren.

Uppsägning må ej med laga verkan ske, med mindre ersättningen för den fasta egendomen, såvitt den skall utgå i penningar, och, om endast en del av en fastighet skall lösas, ersättning för skada och intrång å den återstående delen så ock ersättning för förlust av eller intrång i särskild rätt till egendomen guldits i den ordning 54 § stadgar samt, där strömfall skall lösas mot ersättning för vattenkraften medelst kraftöverföring, säkerhet, som enligt 34 § föreskrivits, blivit ställd. Sker ej sådan uppsägning inom ett år, sedan ersättningen blivit fastställd genom utslag, som vunnit laga kraft, eller, där ersättningen skall utgå medelst kraftöverföring, inom den längre tid, som av vattendomstolen må hava bestämts, vare den då väckta frågan förfallen, såvitt fastighets-ägarens rätt är beroende därav.

Har jämlikt 11 kap. 67 § förordnats, att vattendomstols utslag, på grund varav fast egendom skall lösas, må verkställas utan hinder därav, att det icke äger laga kraft, skall egendomen avträdas å fardag, som infaller näst efter sex månader sedan utslaget meddelats och därefter uppsägning i den ordning ovan sägs ägt rum; dock skall i sådant fall vad i nyssnämnda lagrum stadgas om ställande av pant eller borgen vara fullgjort före uppsägningen.

Ersättning för lös egendom, som skall jämte den fasta egendomen övertagas, så ock annan ersättning, som till följd av den fasta egendomens avträdande tillkommer ägaren eller annan och som icke efter

ty ovan sägs skall före uppsägningen nedsättas, varde före tillträdesdagen gulden. Ej må före den dag arbete eller annan åtgärd, varigenom den fasta egendomen kan lida men, av tillträdaren verkställas.

59 §.

Har föreskrift meddelats, att boningshus, kvarn, såg eller annan byggnad, som användes till handels-, hantverks- eller fabriksrörelse eller annan yrkesutövning, skall till följd av skada därå genom företag enligt denna lag i dess helhet ersättas eller ock flyttas till annan plats, skall vad i 58 § stadgas för det fall, att fast egendom skall lösas, äga motsvarande tillämpning. Lag samma vare, där strömfallsägare skall avstå vattenkraft, som är av honom tillgodogjord.

60 §.

Prövas genom företag enligt denna lag sådant men tillskyndas jordbruksfastighet, att jordbruket därå för framtiden icke kan med fördel drivas, skola, ändå att ägaren icke påkallar fastighetens lösande, bestämmelserna i 58 § om uppsägning och fardag äga motsvarande tillämpning.

61 §.

Utan hinder av föreskrifterna i 58—60 §§ må kunna bestämmas längre eller kortare uppsägningstid eller annan tillträdesdag än där stadgas, såframt sådant finnes erforderligt till förebyggande av alltför skilda tillträdestider beträffande olika fastigheter eller lägenheter eller ock gagnet av ändring i tidsbestämmelserna med hänsyn till det ifrågasatta företagets snara genomförande eller annan omständighet prövas vara övervägande i förhållande till den olägenhet, som därav kan följa för den andra parten; tillskyndas genom dylika bestämmelser särskild olägenhet, skall gottgörelse därför givas.

62 §.

I sammanhang med beslut om ersättning i fall, som avses i 58—60 §§, skall besked meddelas om vad ersättningsgivaren åligger i avseende å uppsägning så ock om tiden för tillträde.

63 §.

Där i fall, som i 58—60 §§ förmälas, finnes i målet uppgiven arrendator eller hyresgäst, vars rätt är av företaget beroende, vare han ej pliktig att avflytta eller avstå från vad han innehar förrän efter åt-njuten uppsägningstid i enlighet med ovan givna föreskrifter; och må dessförinnan arbete, varigenom hans rätt kränkes, ej av tillträdaren vidtagas.

64 §.

Om sättet för verkställande av uppsägning enligt förestående §§ gälle vad om uppsägning av arrende- och hyresavtal finnes särskilt stadgat.

65 §.

Har, sedan värde sattes å egendom, som skall lösas, men innan ersättningsbeloppet guldits, ägaren gjort nödig eller nyttig kostnad därå, vare han berättigad att undfå ersättning härför, därest icke kostnaden blivit gjord i uppenbar avsikt att vinna högre ersättning. Tvist härom varde prövad av allmän domstol, och må emellertid egendomen tillträdas, där den, som skall utgiva ersättningen, hos Konungens befallningshavande ställer pant eller borgen för det, varom tvistas.

66 §.

Skall i andra fall än i 58—60 §§ sägs ersättning gäldas med penningar för skada, förlust eller intrång, som tillskyndas någon genom företag eller åtgärd enligt denna lag; då må ej arbete å annans mark verkställas eller åtgärd eljest till förfång för annan vidtagas, innan föreskriven ersättning guldits. Varder ej ersättningen gulden inom tid, som genom avtal eller eljest i laga ordning blivit bestämd eller om sådan bestämmelse saknas, inom fem år efter det ersättningens belopp blivit fastställt genom utslag, som vunnit laga kraft, vare den då väckta frågan förfallen, i vad sådan ersättningstagares rätt angår.

Vad i 65 § finnes stadgat i fråga om ersättning för nödig eller nyttig kostnad å egendom, som skall lösas, äge motsvarande tillämpning, där dylik kostnad göres å egendom, som skadas eller lider intrång.

67 §.

Har på grund av förordnande jämlikt 11 kap. 67 § vattendomsstols utslag gått i verkställighet, innan det vunnit laga kraft, och varder till följd av klagan över utslaget ersättning, som enligt ovan givna regler skall hos Konungens befallningshavande nedsättas, slutligen bestämd till högre belopp än det redan nedsatta, åligge ersättningsgivaren att inom trettio dagar från det utslag i målet vunnit laga kraft nedsätta det överskjutande beloppet, vid äventyr att detta eljest på ansökan av den till ersättningen berättigade eller, där flera må äga rätt därtill, någon av dem genom Konungens befallningshavandes försorg hos den försumlige uttages. Bestämmes ersättningen ej till högre belopp, göre ersättningsgivaren, sedan utslag i målet vunnit laga kraft, anmälan härom hos Konungens befallningshavande. Ej må, ändå att ersättningen varder till lägre belopp bestämd, vad redan nedsatts återkrävas, och gälle vad nu sagts jämväl, då ersättningen guldits i annan ordning än genom dess nedsättning.

Har eljest ersättning till följd av företag enligt denna lag fastställts först efter det företaget blivit utfört, och skall enligt stadgandena i 54 § ersättningen hos Konungens befallningshavande nedsättas, vare ersättningsgivaren pliktig att inom trettio dagar sedan det utslag, varigenom ersättningsbeloppet blivit bestämt, vunnit laga kraft, nedsätta beloppet vid äventyr, som i första stycket sägs.

Om Konungens befallningshavandes befattning med nedsatta ersättningsmedel.

68 §.

Medel, som jämlikt 54 och 67 §§ blivit hos Konungens befallningshavande nedsatta, skola, i den mån ej utbetalning av dem kan omedelbart försiggå, ofördröjligen insättas i bankinrättning för att där innestå mot ränta. I fall, som avses i 58—60 §§, skall räntan intill tillträdesdagen komma ersättningsgivaren till godo.

69 §.

Nedsatta ersättningsmedel skola jämte därå upplupen ränta av Konungens befallningshavande utbetalas till den, som är till desamma berättigad. I fall, som avses i 58—60 §§, må dock utbetalning ej ske före tillträdesdagen.

Besväras fast egendom, som löses, av sökt eller beviljad inteckning för fordran, eller kan egendomen jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken i ägarens hand häfta för ogulden köpeskilling, varde den för egendomen bestämda ersättningen så ock, om endast en del av fastighet löses, ersättning till ägaren för skada och intrång å den återstående delen av Konungens befallningshavande fördelad i den ordning, som för fördelning av köpeskilling för utmätungsvis såld fast egendom är stadgad. Är egendomen förutom av fordran besvärad av sådan nyttjanderätt, rätt till servitut eller rätt till avkomst eller annan förmån, varigenom egendomens värde minskas, och åtnjuter rättigheten sämre rätt än fordringen, vare fordringsägaren berättigad att, om och i den mån ersättningen för egendomen understiger det värde denna skulle äga, därest den ej varit av rättigheten besvärad, för den del av fordringen, som må överskjuta ersättningen för egendomen, erhålla betalning ur det till rättighetens innehavare bestämda ersättningsbeloppet, och varde gottgörelsen till denne i motsvarande mån förminskad.

I fråga om ersättning, som bestämts på grund av stadgandena i 9 § eller som blivit jämlikt 54 § andra stycket nedsatt, skall vad nyss sagts om fördelning äga motsvarande tillämpning; dock att utbetalning må ske till vederbörande fastighetsägare eller till den, vilken ersättningen eljest tillerkänts, där det visas, att fordringsägare, som i andra stycket omförmäles, lämnat medgivande därtill.

70 §.

Sammanträde för fördelning av ersättning efter ty i 69 § sägs varde hållet så snart ske kan, dock i fall, som avses i 58—60 §§, ej före tillträdesdagen. Kallelse till sammanträde skall genom Konungens befallningshavandes försorg med posten sändas till ägaren av den fastighet, varom fråga är, kända innehavare av fordran, som skall utgå ur ersättningen, samt rättighetshavare, åt vilka särskild ersättning blivit bestämd; är innehavare av fordran okänd, föranstalte ock Konungens befallningshavande, att kungörelse om sammanträdet minst fjorton dagar förut uppläses i kyrkan för den församling, där fastigheten är belägen, samt införes i allmänna tidningarna och tidning inom orten.

De med fördelning, som nu nämnts, förenade kostnader skola gäldas av ersättningsgivaren.

Om anmälan i vissa fall till vederbörande domstol.**71 §.**

Är fast egendom, som enligt denna lag löses med penningar, in-tecknad, åligge Konungens befallningshavande att, sedan den genom laga-kraftvunnet utslag bestämda ersättningen blivit nedsatt samt egendomen avträdd, därom ofördröjligen göra anmälan å landet hos domaren och i stad hos rätten. Har egendomen avträtts, innan ersättningen blivit slut-ligt fastställd, och varder ersättningen ej bestämd till högre belopp än det enligt stadgandet i 58 § redan nedsatta, skall anmälan, som nu sagts, göras så snart lagakraftätagande utslag i målet till Konungens befallnings-havande ingivits.

Utfaller, då en del av in-tecknad fastighet eller en eller flera av gemensamt in-tecknade fastigheter blivit avträdde, vid fördelning av er-sättningen likvid å in-tecknings huvudstol, åligge ock Konungens befall-ningshavande att därom, sedan fördelningen blivit godkänd eller vunnit laga kraft, ofördröjligen göra anmälan efter ty nyss sagts och tillika insända fördelningslängden. Lag samma vare, där vid fördelning av ersättning, som bestämts jämlikt 9 § eller som blivit på grund av stad-gandet i 54 § andra stycket nedsatt, likvid utfallit å huvudstol av in-tecknad gäld.

Utan hinder därav, att fördelning av ersättning ägt rum och blivit godkänd eller vunnit laga kraft, äge in-teckningshavare, vars fordran icke blivit till fullo betäckt, den rätt, varom i 73 § förmäles.

72 §.

Har för samfällt strömfall, som löses jämlikt 2 kap. 7 §, ersätt-ningen, såvitt angår andel i fallet, tillhörig annan än den lösande, be-stämts att utgå medelst kraftöverföring, och är sådan del av strömfallet med in-teckning besvärad, ankomme på den lösande att, sedan han till-trätt fallet och kraftöverföringen i föreskriven ordning påbörjats, därom göra anmälan å landet hos domaren och i stad hos rätten; skolandet till styrkande av det förhållande, varom anmälan göres, företes intyg av vederbörande ersättningsstagare eller ock av två stämmingsmän eller andra trovärdiga personer.

Om rätt för fordringsägare att påkalla prövning av ersättningsbelopp.

73 §.

Förmenar innehavare av fordran, varför fast egendom på grund av inteckning eller jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken häftar, att ersättning för denna eller för därifrån förlorad vattenkraft eller för skada och intrång å egendomen blivit för lågt beräknad, vare han, i den mån domstol till följd av överenskommelse mellan ersättningsgivaren och egendomens ägare rörande ersättnings belopp eller av annan anledning ej ingått i prövning av ersättningsbeloppet, berättigad att, där ej full betalning för hans fordran lämnas honom, äska att ersättningen, såvitt på hans eller annan sådan fordringsägarers rätt inverkar, varder av vattendomstolen bestämd. Talan härom skall anhängiggöras sist inom sex månader efter det fördelning av ersättningen vunnit laga kraft eller, där ersättningen bestämts att utgå i kraft, efter den för kraftöverföringens början bestämda tid; försittes tid, som nu sagts, vare rätt till talan förlorad.

Om återlösningsrätt.

74 §.

Har fast egendom blivit på grund av stadgande i denna lag mot ersättning i penningar avträdd, och varder ej inom den bestämda tiden för fullbordandet av det företag, för vars utförande egendomen blivit löst, egendomen för det medgivna ändamålet använd; då äge förre ägaren eller hans rättsinnehavare och, om en del av en fastighet avträts, ägaren av den återstående delen inom två år därefter hos vattendomstolen anhängiggöra talan om rätt att få återlösa egendomen. Prövas sådana omständigheter för handen, att företaget eller den del därav, för vilken egendomen blivit löst, må anses såsom övergivet, varde talan bifallen; eljest äge domstolen förordna, att med prövningen bör på viss, av domstolen bestämd tid anstå.

Godkännes anspråket, och kunna parterna ej sänjas om ersättnings belopp, varde detta av domstolen bestämt till egendomens fulla

värde vid den tid återlösen sker; ej må dock värdet sättas högre än det belopp, för vilket egendomen blivit avträdd. Har efter det egendomen blivit avträdd å densamma uppförts byggnad eller eljest nedlagts kostnad, skall med avseende härå vad om lösningsrätt till exproprierad egendom är stadgat äga motsvarande tillämpning.

10 KAP.

Om syneförrättning.

1 §.

Angående syneförrättning, som avser dikning eller annat avledande av vatten för torrläggning av mark, gälle vad därom finnes eller kan vara särskilt stadgat.

11 KAP.

Om domstolar och rättegång i vattenmål.

Om de domstolar, som döma i vattenmål.

1 §.

Första domstol i vattenmål benämnes vattendomstol.

Överdomstol i vattenmål (vattenöverdomstol) är Svea hovrätt i den sammansättning nedan sägs.

I de mål, som dragas under Konungens prövning, dömer högsta domstolen.

Om vattendomstol.

2 §.

Vattendomstol består av en vattenrättsdomare såsom ordförande samt såsom övriga ledamöter två vattenrättsingenjörer och två vattenrättsnämndemän.

Vattenrättsdomare skall vara lagkunnig, i domarevärv erfaren man.

Vattenrättsingenjörerna skola vara i vattenfrågors tekniska behandling sakkunniga och erfarna män, den ene särskilt beträffande byggande i vatten och den andre särskilt i frågor om torrläggning av mark.

Vattenrättsnämndemännen, som böra vara allmänt betrodda, om sin orts förhållanden kunniga män, skola vara valbara till nämndemansbefattning vid häradsrätt inom orten och må ej hava uppnått sextiofem års ålder.

3 §.

Vattenrättsdomare förordnas av Konungen för viss tid.

Lag samma vare beträffande vattenrättsingenjör; dock att, om lämplig person, villig att åtaga sig förordnandet för viss tid, ej finnes att tillgå, Konungen äger uppdraga åt vattenrättsdomaren att, intill dess annorlunda kan varda bestämt, för varje mål till ledamot inkalla person, som av Konungen förklarats behörig att mottaga sådan kallelse.

4 §.

Vattenrättsnämndemän utses för sex år, i Norrland ävensom Värmlands och Kopparbergs län en för varje tingslag samt i övriga delar av riket en för varje domsaga, på det sätt som om utseende av ledamot i ägodelningsrätt finnes stadgat; dock skall vid val av de sockenfullmäktige, som skola utse vattenrättsnämndeman, en var, som i kommunens allmänna angelägenheter är röstberättigad, äga en röst. Består domsaga, för vilken allenast en vattenrättsnämndeman skall utses, av två eller flera tingslag, förrättas valet av vattenrättsnämndeman inför den av domsagans häradsrätter, som domhavanden bestämmer. Om valets utgång skall domhavanden så snart ske kan meddela vattenrättsdomaren underrättelse.

Finner domhavanden eller vattenrättsdomaren, att vattenrättsnämndeman upphört att vara valbar, eller har vattenrättsnämndeman hos domhavanden eller vattenrättsdomaren lagligen av sagt sig uppdraget, förordne domhavanden om nytt val.

Om skyldighet att åtaga sig uppdrag som vattenrättsnämndeman och att kvarstå i uppdraget så ock att efter avgång fortfarande bestrida befattningen, intill dess besked inkommit till vattenrättsdomaren att annan blivit utsedd, skall vad som finnes stadgat beträffande nämndeman i häradsrätt äga motsvarande tillämpning.

5 §.

Av de till vattenrättsnämndemän valda skola i vattendomstolen tjänstgöra de två, som av vattenrättsdomaren för varje mål kallas därtill. Till tjänstgöring böra kallas nämndemän från det län, som beröres av det ifrågavarande målet; avser målet företag, som berör mer än ett län, avgöra vattenrättsdomaren, om nämndemännen skola tagas från olika län eller från ett av dem.

Hålles vattendomstolens sammanträde vid syn på stället, böra företrädesvis de närmast boende nämndemännen kallas att tjänstgöra.

6 §.

Vid jäv eller annat förfall för vattenrättsdomaren eller vattenrättsingenjör, som för viss tid förordnats, varde ställföreträdare förordnad av vattenöverdomstolen; och skall vad i 2 § finnes stadgat beträffande vattenrättsdomare och vattenrättsingenjör äga tillämpning jämväl i fråga om ställföreträdare för dem.

Där annan ledamot i vattendomstolen än vattenrättsdomaren eller vattenrättsingenjör, som av Konungen för viss tid förordnats, är av jäv eller annat förfall hindrad att deltaga i visst måls handläggning eller i visst domstolens sammanträde, kalle vattenrättsdomaren annan behörig person i stället. Vid förfall för nämndeman må vattenrättsdomaren, där annan vald nämndemans tillkallande skulle medföra avsevärd tidsutdräkt, kalla annan ojävig, till befattning som vattenrättsnämndeman valbar man att tjänstgöra i domstolen.

7 §.

Har ledamot i vattendomstol ej förut avlagt domareed, skall han före inträde i tjänstgöring avlägga sådan ed inför vattenrättsdomaren eller ock inför allmän underrätt.

Förutom de i rättegångsbalken stadgade jäv mot domare i allmänhet gälle såsom jäv mot ledamot i vattendomstol: om han såsom sakkunnigt biträde åt vattendomstolen eller eljest tagit befattning med det företag eller den åtgärd, varom i målet är fråga.

8 §.

Hos vattendomstol skall vara anställd en lagkunnig sekreterare, förordnad av Konungen, som ock äger, när sådant finnes lämpligt, återkalla förordnandet.

9 §.

Antalet vattendomstolar i riket bestämmes av Konungen.

Gränserna för de till varje vattendomstol hörande områden skola följa vattendelare mellan olika vattensystem, efter ty Konungen närmare förordnar.

10 §.

Vattenmål provas av den vattendomstol, inom vars område anläggning, företag eller åtgärd, varom fråga är, verkställts eller skall verkställas. Skulle på grund av vad nu sagts prövningen av visst vattenmål tillkomma mer än en vattendomstol, vare den av domstolarna behörig, inom vars område anläggningen, företaget eller åtgärden huvudsakligen verkställts eller skall verkställas.

Fråga om vattendomstolarnas inbördes behörighet må ej upptagas av högre rätt.

11 §.

För sina sammanträden vare vattendomstol berättigad att disponera över nödiga lokaler i tings- eller rådhus, allmän skola eller annan allmän byggnad, som icke är för tillfället upptagen för sitt huvudsakliga ändamål eller utgöres av gudstjänstlokal.

Vållas särskilda utgifter för uppvärmning, belysning, städning eller dylikt, skola de ersättas.

12 §.

Yppas, då beslut skall av vattendomstol meddelas, skiljaktiga meningar, vare lag som i rättegångsbalken stadgas beträffande andra domstolar än häradsrätt. Vid omröstning säge vattenrättsdomaren sin mening först, därefter vattenrättsingenjörerna och sist nämndemännen.

13 §.

Åtal mot ledamot i vattendomstol för fel eller försummelse i ämbetet skall upptagas av Svea hovrätt.

14 §.

I allt, varom ej i denna lag eller i annan lag eller författning är särskilt stadgat, skall beträffande vattendomstolar och rättegången därstädes lända till efterrättelse vad i fråga om allmän underrätt finnes föreskrivet, där det tillämpligt är.

15 §.

Vattenrättsdomare vare pliktig att för tid, då han till följd av sammanträde med vattendomstolen ej kan träffas å sitt tjänsterum, skriftligen förordna någon att i vattenrättsdomarens ställe mottaga handlingar; och må, i den utsträckning vattenrättsdomaren finner lämpligt, förordnandet innehålla uppdrag för den förordnade att jämväl meddela beslut i frågor, vilka ankomma på vattenrättsdomarens avgörande å tjänsterummet. Ej må dock annan än vattenrättsdomaren pröva, huruvida gjord vadeanmälan rätteligen skett.

Har under vattenrättsdomarens frånvaro inkommit handling, i anledning varav skyndsamt beslut är av nöden, och tillkommer det ej den, som mottagit handlingen, att beslutet meddela, skall, där så lämpligen kan ske, handlingen ofördröjligen tillsändas vattenrättsdomaren.

Om vattenöverdomstol.

16 §.

Vid utövandet av sin verksamhet som vattenöverdomstol skall Svea hovrätt bestå av ordföranden å en av hovrättens divisioner såsom ordförande, tre andra ledamöter i hovrätten samt en ledamot i kammarkollegiet.

År fråga allenast om förordnande av ställföreträdare för vattenrättsdomare eller vattenrättsingenjör eller om föreläggande att i vattenmål inkomma med handlingar eller om utsättande av ny tid eller beviljande av anstånd med avseende å ingivande av handling eller vidtagande av annan åtgärd i dylikt mål, må hovrätten vara sammansatt såsom vid handläggning av andra mål än vattenmål.

Har ledamot i vattenöverdomstol ej förut avlagt domareed, skall han före inträde i tjänstgöring avlägga sådan ed inför Svea hovrätt.

Angående jäv mot ledamot i vattenöverdomstol gälle vad i 7 § andra stycket finnes stadgat om jäv mot ledamot i vattendomstol.

Om vad till vattenmål är att hänföra.

17 §.

Till vattenmål hänföres följande mål:

A. ansökningsmål:

1. ansökan om prövning jämlikt 2 kap. 20 §, huruvida och under vilka villkor byggande i vatten må ske;
2. ansökan om godkännande jämlikt tredje stycket i nyssnämnda lagrum av verkställt ändrings- eller reparationsarbete å byggnad i vatten;
3. ansökan om prövning jämlikt 2 kap. 25 § av befintlig vattenbyggnads laglighet;
4. ansökan jämlikt 2 kap. 31 § första stycket om meddelande av bestämmelser rörande husbållning med vatten;
5. ansökan jämlikt 2 kap. 34 § om rätt att utriva byggnad i vatten;
6. ansökan om prövning jämlikt 3 kap. 11 § rörande sättet och villkoren för verkställande av vattenreglering, som avses i 3 kap. 1 §, så ock angående delaktigheten i kostnaden för företaget;
7. ansökan om anstånd med fullbordande av företag, vartill medgivande enligt denna lag lämnats;
8. ansökan om prövning jämlikt 4 kap. 1 §, huruvida och i vilken utsträckning skyldighet må åläggas ägare av strömfall att tillhandahålla kraft åt kringliggande bygd, så ock ansökan jämlikt 4 kap. 4 § att komma i åtnjutande av kraft, som på grund av dylikt åläggande skall tillhandahållas;
9. ansökan om nyprövning enligt 4 kap. 5 eller 16 §;
10. ansökan om bestämmande av avgift enligt 4 kap. 14 §;
11. ansökan jämlikt 9 kap. 17 § om överflyttning från en fastighet till en annan av rättighet till kraftbelopp, vilket utgår i ersättning för förlorad vattenkraft.

B. stämningsmål:

12. talan om borttagande eller ändrande av annan tillhörig byggnad i vatten för uttagande av vattenkraft eller vattnets tillgodogörande annorledes i industriellt syfte, för vattenreglering, för fiske eller fiskens framkomst, för bevattning eller för ändamål, som avses i 2 kap. 40 §

andra stycket, eller för järnvägsbro eller allmän vägbro, såframt talan grundas därå, att byggnaden icke tillkommit i laga ordning eller icke är av laga beskaffenhet;

13. talan om ersättning för skada eller intrång av sådan byggnad i vatten, som under 12 sägs;

14. talan om ansvar för det sådan byggnad utförts eller ändrats i strid mot stadgande i denna lag eller mot föreskrift, som meddelats i sammanhang med arbetets medgivande, eller för det någon mot stadgandet i 2 kap. 20 § tredje stycket underlåtit att söka vattendomstolens godkännande av verkställd ändring å dylik byggnad;

15. talan jämlikt 2 kap. 24 § om ändrande av byggnad i vatten, vartill vattendomstolen meddelat tillstånd, eller om ändrade föreskrifter rörande hushållningen med vattnet vid sådan byggnad;

16. talan om ansvar eller skadestånd för hushållning med eller framsläppande av vattnet i strid mot lag eller givna föreskrifter så ock talan jämlikt 2 kap. 31 § andra stycket om meddelande av dylika föreskrifter eller ändrande av förut givna sådana i fråga om annan tillhörig byggnad i vatten;

17. talan, som grundas därå, att den, vilken är skyldig att underhålla sådan byggnad i vatten, som under 12 sägs, brister i fullgörande av denna skyldighet, eller därå, att någon utan erhållet medgivande, där sådant erfordras, utriver dylik byggnad;

18. talan, som utan samband med ansökningsmål föres jämlikt 2 kap. 23 § om gottgörelse för damm eller annan vattenbyggnad eller om fortsatt tillgodogörande av annan tillhörigt vatten och bestämmande av ersättning därför, jämlikt 2 kap. 10 § om bestämmande av fiskeavgift, jämlikt 2 kap. 14 § om rätt till intrång å annans fastighet i vissa avseenden, jämlikt 2 kap. 15 § om rätt att begagna annan tillhörig byggnad i vatten eller jämlikt 2 kap. 16 § om rätt till utmål å annans fastighet;

19. talan utan samband med ansökningsmål om tillämpning av stadgandena i 1 kap. 6—13 §§;

20. talan jämlikt 3 kap. 6 § om skyldighet för ägare av strömfall att deltaga i kostnad för vattenreglering och om beräkning av den kostnad, vari strömfallsägare har att taga del;

21. talan jämlikt 3 kap. 9 § om skyldighet för den, som av vattenreglering tillskyndats båtnad i annat hänseende än såsom ägare av strömfall, att lämna bidrag till företaget;

22. talan jämlikt 9 kap. 25, 29, 31 eller 42 § om ändrade föreskrifter rörande kraftbelopp, som utgår i ersättning för förlorad vatten-

kraft, samt om ändring i vad förut bestämts angående uttagningskostnadens storlek och dess gäldande, så ock talan om förnyad prövning av sådan ständig avgälds belopp, som omförmäles i 9 kap. 23 §;

23. talan om fördelning av uppburen penningersättning, varom i 9 kap. 31 § förmäles;

24. talan om fastställande av vite, som i 9 kap. 37 § sägs, eller om höjning eller sänkning av redan bestämt sådant vite;

25. talan jämlikt 9 kap. 39 § om rätt att åter komma i åtnjutande av vattenkraft, som strömfallsägare till följd av företag enligt denna lag gått förlustig;

26. talan jämlikt 9 kap. 73 § av innehavare av fordran, varför fast egendom häftar, om högre ersättning för egendomen eller för därifrån förlorad vattenkraft eller för skada eller intrång därå;

27. talan jämlikt 9 kap. 74 § om rätt att få återlösa fast egendom, som på grund av stadgande i denna lag blivit av annan löst.

Där i denna lag finnes föreskrivet, att vad i något av de här ovan åberopade lagrum stadgas skall äga tillämpning å annat fall än som avses i samma lagrum, skall ock talan, som rör sådan tillämpning, hänföras till vattenmål.

18 §.

Är i mål, som avses i 17 §, fråga om byggnad i vatten, utom för annat ändamål, jämväl för allmän farleds eller allmän flottleds räkning eller för torrläggning av mark, vare målet ändock att hänföra till vattenmål, såframt ej byggnaden verkställts eller skall verkställas huvudsakligen för farledens eller flottledens räkning eller för marks torrläggning.

Har vattendomstol till prövning upptagit mål, som rör farled eller flottled eller marks torrläggning, må ej målet upptagas till behandling av annan myndighet, där ej högre rätt, dit frågan om vattendomstolens behörighet i laga ordning dragits, förklarat målet ej vara att hänföra till vattenmål.

19 §.

Om gärning, som är belagd med straff enligt 13 kap. 11, 12 eller 13 §, är straffbar jämväl enligt stadgande i allmänna strafflagen, vilket innehåller strängare straffskala än vattenlagens, varde åtal för sådan gärning jämte vad med den talan hör samman icke räknad till vattenmål.

20 §.

Vid vattendomstol anhängiggjord talan, som ej enligt 17 § är att hänföra till vattenmål, men som rör i denna lag behandlat ämne, må av vattendomstolen upptagas, därest invändning mot domstolens behörighet icke i laga ordning göres eller den väckta frågan finnes hava avsevärd betydelse för vattenförhållandena. Upptages talan, som nu nämnts, varde målet räknat som vattenmål. Ej må dock på grund av vad nu sagts vid vattendomstol upptagas talan om ansvar för gärning, varå de i denna lag givna straffbestämmelser icke äro tillämpliga.

Där i denna lag stadgas särskild ordning för behandling av viss fråga, lände det till efterrättelse.

21 §.

Finnes vid allmän domstol anhängiggjord talan, som ej enligt 17 § är att hänföra till vattenmål, men som rör i denna lag behandlat ämne, angå fråga av avsevärd betydelse för vattenförhållandena, äge, på hemställan av den allmänna domstolen, vederbörande vattendomstol förordna om målets upptagande därstädes. Meddelas sådant förordnande, hänvise den allmänna domstolen målet till fortsatt handläggning och avdömande vid vattendomstolen, och varde målet räknat som vattenmål. Har vattendomstol meddelat beslut i anledning av hemställan, som nu sagts, skall vid det beslut förbliva.

Där någon, mot vilken vid allmän domstol föres talan om borttagande eller ändrande av annan byggnad i vatten än som avses i 17 § 12, förrän målet blivit vid underrätten avgjort visar, att han hos vederbörande vattendomstol gjort ansökan om sådan prövning beträffande byggnaden, som i 17 § 3 sägs, skall, såframt ej frågan rör tvist om äganderätt till fastighet eller omfattningen av fastighets ägoområde, den allmänna underrätten hänvisa det där anhängiga målet till handläggning och avdömande vid vattendomstolen i sammanhang med ansökningsmålet. Varder den hos vattendomstolen gjorda ansökningen avisad eller återkallas densamma eller förklaras den hava förfallit, skall på anmälan av någondera parten den allmänna underrätten ånyo upptaga det där anhängiggjorda målet och detsamma slutligen avdöma.

22 §.

Vattendomstol äge, i den mån det finnes lämpligen kunna ske, pröva invändningar i vattenmål, ändå att de röra rättsförhållanden, som ej skola bedömas efter denna lag, så ock yrkanden, vilka hava samband med den ansökan eller talan, varom i målet huvudsakligen är fråga; dock må vattendomstolen ej inlåta sig på fråga om äganderätt till fastighet eller omfattningen av fastighets ägoområde.

23 §.

Är mål, som rör i denna lag behandlat ämne, prövat av vattendomstol, må fråga, huruvida målet är av beskaffenhet att hava bort upptagas av allmän domstol eller av annan myndighet än domstol, komma under bedömande i högre rätt allenast där frågan av part i laga ordning dragits under den högre rättens prövning eller ock vattendomstolen mot stadgande i 20 eller 22 § dömt i ansvarsfråga, som ej bort av vattendomstolen upptagas, eller inlåtit sig på fråga om äganderätt till fastighet eller omfattningen av fastighets ägoområde, eller ock prövat fråga, för vars behandling särskild ordning finnes i denna lag föreskriven.

24 §.

Väcker någon i vattenmål anspråk, av vars bedömande vattenmålets utgång är beroende, men som finnes ej kunna i det mål avgöras, må vattendomstolen, om sådant äskas av part och domstolen prövar det lämpligt, med hänvisning till parterna att i särskild rättegång tvista om det väckta utspråket emellertid fortsätta vattenmålets handläggning och däri meddela beslut med giltighet allenast under förutsättning av viss utgång å den särskilda tvisten.

Brister denna förutsättning, är sådant beslut utan verkau; och skall i ty fall, sedan den särskilda tvisten blivit slutligen avgjord, på anmälan av part vattenmålet upptagas till förnyat bedömande.

25 §.

Har i vattenmål, förrän målet företagits till handläggning vid sammanträde med vattendomstolen, sökande eller kärande återkallat sin talan eller denna förklarats förfallen, och vill svarandepart yrka ersättning för sina kostnader å målet, skall sådant yrkande anhängiggöras vid allmän domstol.

Om förfarandet vid vattendomstol i ansökningsmål.

26 §.

Ansökan, som i 17 § 1—11 sägs, skall göras skriftligen och ingivas till vattenrättsdomaren i det antal exemplar, som finnes nedan för varje fall föreskrivet.

27 §.

1 mom. Ansökan enligt 17 § 1 skall vara åtföljd av de ritningar jämte beskrivning och andra handlingar samt innehålla de upplysningar, vilka erfordras för bedömande av det tillämnade företags beskaffenhet, omfattning och verkningar. Särskilt skola så fullständigt som möjligt uppgivas den eller de fastigheter, varå byggandet skall ske eller vilka företaget eljest efter ty i 14 kap. 4 § sägs angår, vederbörande ägares och nyttjanderättshavares namn och hemvist samt de ersättningsbelopp sökanden förmenar böra till följd av företaget utgå till dylik fastighetsägare eller andra. Är fråga om utförande av byggnad för vattens tillgodogörande, skall uppgift lämnas å det område, med vilket, enligt sökandens åsikt, rätten till vattnets tillgodogörande lämpligen bör vara för framtiden förenad. Beträffande anläggning för uttagande av vattenkraft varde därjämte storleken av den vattenkraft, som beräknas kunna vid lågvatten uttagas genom anläggningen, uppgiven.

I fråga om ansökan enligt 17 § 2, 3, 4 och 6 skall vad i första stycket stadgas i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

2 mom. Ansökan, som i 17 § 5 sägs, skall vara åtföljd av den beskrivning å byggnadens läge och beskaffenhet samt innehålla de upplysningar i övrigt, som erfordras för bedömande av verkningarna utav byggnadens utrivande.

3 mom. Då ansökan göres enligt 17 § 11, skall sökanden förete bevis därom, huruvida den fastighet, varifrån rättigheten till överförd kraft skall överflyttas, är besvärad med inteckning, ävensom de överenskommelser, som i ärendet må hava träffats med inteckningshavare. Ansökningen skall därjämte innehålla uppgift å den plats, dit kraften önskas för framtiden överförd, samt vara åtföljd av plan för den erforderliga ledningens sträckning.

28 §.

Avser ansökan alternativa förslag, varde sådant särskilt utmärkt och de åtföljande handlingarna därefter lämpade.

Är sökanden oviss om något förhållande, varom i ansökningen eller bilagorna därtill bör lämnas besked, bör sådant ock angivas.

29 §.

I mål, som i 27 § 1 och 2 mom. avses, skola samtliga ansökningshandlingar ingivas i fem samt, där fråga är om företag, som berör två eller flera län eller eljest ett vidsträckt område, ytterligare ett eller flera exemplar efter vattenrättsdomarens beprövande. I övriga ansökningsmål skola ansökningshandlingarna ingivas i tre exemplar.

Hava ansökningshandlingar ej ingivits i nödigt antal exemplar, eller finner vattenrättsdomaren handlingarna eljest i något avseende ofullständiga, förelägge han sökanden viss tid att ingiva vad ytterligare erfordras, vid äventyr, om det försummas, att ansökningen förklaras förfallen.

30 §.

Avses med ansökan enligt 17 § 1 eller 2 ändring av befintlig byggnad i vatten, må, där ej enligt denna eller äldre lag medgivande erhållits till byggnaden i dess skick före vidtagande av den ändring, varom fråga är, eller jämlikt 12 kap. 11 § första stycket ägarens rätt att bibehålla byggnaden är fri från klander, ansökningen icke upptagas, med mindre jämväl prövning av byggnadens laglighet påkallas.

31 §.

Finner vattenrättsdomaren, innan kungörelse utfärdas, som i 32 § sägs, ingiven ansökan vara av beskaffenhet, att det uppenbarligen icke tillkommer vattendomsstolen att upptaga densamma, eller möter mot dess upptagande hinder, varom i 30 § förmäles, varde ansökningen av vattenrättsdomaren avvisad.

Där ansökningen, efter ty i 29 § eller i förevarande § sägs, av vattenrättsdomaren förklaras förfallen eller avvisas, skall bevis därom med de skäl, varå beslutet grundas, tecknas å ett exemplar av ansökningen.

32 §.

Äro ansökningshandlingarna fullständiga, eller varder vad därutinnan brister inom förelagd tid fullgjort, skall vattenrättsdomaren skyndsamt inhämta nödiga upplysningar för bestämmande av det eller de ställen, där handlingarna efter ty nedan sägs skola hållas för parterna tillgängliga, samt därefter om ansökningen utfärda kungörelse.

I kungörelsen skola de fastigheter, som saken förmenas angå, namngivas eller, i den mån det kan ske på oförtydbart sätt, utmärkas medelst gemensam geografisk eller annan beteckning, varjämte, där sökanden vill med tillärnad byggnad tillgodogöra sig annan tillhörig vattenkraft, särskild uppgift därom skall lämnas.

Kungörelsen skall tillika innehålla
dels tillkännagivande:

att, intill dess frågan blivit slutligen prövad, ett exemplar av ansökningshandlingarna skall för dem, som önska taga del därav, finnas tillgängligt å viss för parterna välbelägen plats hos tjänsteman, kommunal befattningshavare eller pålitlig enskild person eller, där ansökningen angår företag, som berör två eller flera län eller eljest ett vidsträckt område, å flera dylika ställen;

att, därest i målet avgivas erinringar eller påminnelser, varom i 39 § förmäles, eller sådant utlåtande, som i 45 § sägs, jämväl dessa handlingar skola hållas tillgängliga på förut angivna ställe eller ställen;

att även vattendomstolens utslag i målet skall därstädes i avskrift vara för parterna att tillgå; samt

att kallelser och andra meddelanden till parterna, under det målet är anhängigt vid vattendomstolen, skola, där de icke röra allenast sökanden eller ock särskilt tillställas den eller dem, till vilka de äro riktade, ske på det sätt, att de genom vattenrättsdomarens försorg införas i viss eller vissa tidningar inom orten och hållas tillgängliga så som nyss är sagt;

dels ock erinran om innehållet i 38 och 53 §§ jämte besked om den tid, inom vilken erinringar enligt 38 § skola ingivas.

Innefattar ansökan om tillstånd till utnyttjande av samfällt strömfall så, som i 2 kap. 7 § sägs, tillika inbjudan till övriga delägare att deltaga i företaget, skall i kungörelsen, med omförmälan av sistnämnda förhållande, jämväl intagas föreläggande för delägare, som vill begagna sig av inbjudningen, att tillkännagiva detta i den ordning och inom den tid, som är förelagd för bestridande av ansökningen eller fram-

ställande av invändningar i fråga om företaget, vid äventyr att den, som underlåter detta, skall hava försuttit sin rätt att bliva delaktig i företaget.

Är fråga om ansökan, varom i 17 § 7 förmäles, skall kungörelse enligt denna § utfärdas allenast, då vattenrättsdomaren prövar det nödigt. Utfärdas ej sådan kungörelse, skall dock tiden och stället för vattendomstolens sammanträde sist å tjugnförsta dagen förut kungöras på sätt i 33 § första stycket sägs.

Om kungörelsens innehåll i fall, som avses i 61 §, gälle vad där finnes stadgat.

33 §.

Kungörelse, som i 32 § sägs, skall genom vattenrättsdomarens försorg dels för uppläsande så snart ske kan i kyrkan genast avsändas till pastorsämbetet i den eller de församlingar, där fastigheter, som saken förmenas angå, äro belägna, dels ock inom tio dagar införas i en eller flera av ortens tidningar så ock i allmänna tidningarna. Ett exemplar av kungörelsen skall tillika med ett exemplar av ansökningshandlingarna ofördröjligen sändas till det eller de ställen, som i kungörelsen angivits.

Vattenrättsdomaren skall därjämte, såframt i målet är fråga om ansökan enligt 17 § 1, 2, 3, 4 eller 6, utan dröjsmål i betalt öppet brev eller brevkort å posten avlämna underrättelse om kungörelsens utfärdande, om det eller de ställen, varest handlingarna i målet hållas för parterna tillgängliga, samt om den för erinringars avgivande bestämda tiden till envar i ansökningen uppgiven eller eljest för honom känd ägare av fastighet, som i kungörelsen omförmäles, så ock till de kända nyttjanderättshavare, vilkas rätt beröres i saken. Underrättelsen skall adresseras till den fastighet, varom fråga är, såvitt ej säker kunskap vinnes om annan adress inom landet för mottagaren. Varder efter ty i 37 § sägs sökanden ålagt att delgiva viss sakägare kungörelsen, erfordras ej underrättelse, som nu sagts, till sådan sakägare.

Där sakägare, som i andra stycket sägs, varder för vattenrättsdomaren känd först efter underrättelsernas utsändande, skall vattenrättsdomaren ofördröjligen på ovannämnda sätt meddela sådan sakägare underrättelse om målet så ock om vad han för sin rätts bevakande må hava att iakttaga. Befinnes underrättelse, som blivit å posten avlämnad, hava försetts med oriktig adress, och vinnes upplysning om mottagarens rätta adress, eller finnes sakägare, till vilken underrättelse efter ty ovan sägs bort sändas, hava förbigåtts, vare lag samma. Ej må dock

målets handläggning och avgörande uppehållas av anledning, som nu sagts.

Är jord eller annan fast egendom, som saken angår, samfälld för helt skifteslag eller eljest för flera fastigheter, erfordras ej underrättelse, varom ovan förmäles, till de särskilda delägarna i den samfällda egendomen. Finnes för denna känd styrelse, varde styrelsen på nämnda sätt underrättad.

Ägare av fastighet, som saken angår, vare pliktig att till vattenrättsdomaren eller vattendomstolen uppgiva innehavare av nyttjanderätt till fastigheten, där dennes rätt beröres av saken. Underlåter han det, och uppstår skada för nyttjanderättshavare, som saknat kännedom därom, att företaget eller åtgärden angår fastigheten, skall ägaren, där han visas hava ägt dylik kännedom, hålla nyttjanderättshavaren skadeslös. Erinran härom varde införd i den kallelse, som enligt denna § tillsändes fastighetens ägare.

34 §.

Finnes fastighet, till vars ägare enligt 33 § underrättelse skall utsändas, tillhöra kronan eller allmän anstalt, eller av kronan eller dylik anstalt innehavas under nyttjanderätt, insände vattenrättsdomaren utan dröjsmål underrättelse om kungörelsens innehåll till Konungens befallningshavande i det län, där fastigheten är belägen; och åligge Konungens befallningshavande att ofördröjligen förordna ombud till bevakande av kronans eller anstaltens rätt eller, där sådant bevakande tillkommer annan myndighet, överlämna underrättelsen till den myndighet.

35 §.

Där fråga är om ansökan, varom i 27 § 1 eller 2 mom. förmäles, skall vattenrättsdomaren utan dröjsmål insända ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen till kammarkollegiet, som har att, där det prövas nödigt, föra talan för tillgodoseende av de allmänna intressen, som kunna vara i fråga.

Föres efter ty nu sagts talan i målet av allmänt ombud, åligge ombudet att på begäran tillhandagå dem, vilkas rätt beröres i saken, med kostnadsfria råd angående bevakandet av deras rätt. Menar part, att på grund av företagets omfattning eller eljest åliggande av nu nämnd art bör uppdragas åt annan än allmänt ombud, göra anmälan därom hos Konungens befallningshavande i det län, inom vilket det

företag eller den åtgärd ansökningen avser huvudsakligen skall verkställas; och må Konungens befallningshavande, där så provas erforderligt för tillvaratagande av sakägarnas rätt, förordna särskild person att på sätt nyss nämnts biträda dem.

Om allmänt ombuds eller salunda förordnat biträdes namn och hemvist skall så snart ske kan underrättelse meddelas vattenrättsdomaren, som har att i den för kallelser till parterna stadgade ordning bringa underrättelsen till parternas kännedom.

36 §.

I mål, som avses i 27 § 1 och 2 mom., skall ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen utan dröjsmål av vattenrättsdomaren översändas till lantbruksstyrelsen. Finner denna uppenbart, att fiskens upp- och nedgång eller eljest fiskeriintresse icke kan röna inverkan av det företag, varom fråga är, skall meddelande härom skyndsamt lämnas vattenrättsdomaren; i annat fall förordne styrelsen fiskeritjänsteman att inom den för erinringars framställande bestämda tid till vattenrättsdomaren avgiva yttrande, huruvida fiskerinäring av betydenhet kan genom företaget lida väsentligt förfång, så ock vilka särskilda åtgärder utöver vad sökanden må hava föreslagit kunna erfordras till skydd för fisket. Då meddelande av lantbruksstyrelsen, som nyss nämnts, eller yttrande av fiskeritjänstemannen avgives, skola ansökningshandlingarna återställas till vattenrättsdomaren.

Kan yttrande, som ovan nämnts, icke avgivas utan att undersökning å platsen äger rum, ankomme på vattenrättsdomaren att efter inkommen anmälan därom uppdraga åt den av lantbruksstyrelsen förordnade eller ock annan av styrelsen föreslagen fiskeritjänsteman att åt vattendomstolen verkställa undersökning och avgiva utlåtande, som i 45 § sägs.

37 §.

Kan inverkan ske på kanal- eller slussanläggning, förelägge vattenrättsdomaren sökanden att inom tid, som i varje fall föreskrives, och vid äventyr, som nedan sägs, till vattenrättsdomaren ingiva bevis, att kungörelsen delgivits anläggningens ägare eller styrelsen för densamma på sätt, som för delgivande av stämning är stadgat. Lag samma vare beträffande känd förvaltning för annan allmän farled så ock syssloman för allmän flottled, där led, som nu nämnts, beröres av företaget.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 14 saml. 131 häft. (Nr 391.) 11

Är fråga att genom tillärnad byggnad taga i anspråk av annan tillgodogjord vattenkraft, förelägges sökanden enahanda delgivnings-skyldighet med ägaren av den anläggning, där kraften tillgodogöres. Varder denne vid delgivningsförsök å särskilda dagar ej anträffad i sitt hemvist, må kungörelsen med samma verkan delgivas föreståndaren för kraftanläggningen eller, där föreståndare ej finnes eller ej vid särskilda delgivningsförsök anträffas, fästas å lämplig plats vid anläggningen.

Där fråga är om ansökan, som i 17 § 11 avses, förelägge vatten-rättsdomaren sökanden att inom tid, som vattenrättsdomaren bestämmer, och vid nedan stadgat äventyr ingiva bevis om kungörelsens delgivning med ägaren av det strömfall, från vilket kraftbelopp, varom fråga är, tillhandahålles. Vad nu sagts äge motsvarande tillämpning beträffande ansökan enligt 17 § 8, 9 eller 10.

Försummar sökanden vad enligt denna § förelägges honom, skall ansökningen av vattenrättsdomaren förklaras förfallen; och varde bevis därom med de skäl, varå beslutet grundas, tecknat å ett exemplar av ansökningen. Tillkännagivande om beslutet skall lämnas parterna i den för kallelser till dem stadgade ordning.

38 §.

Vill någon, vars rätt kan vara beroende av ansökningen eller därmed avsett företag, bestrida ansökningen eller göra invändning mot ifrågasatt företags omfattning eller mot tillärnad vattenbyggnads konstruktion eller mot eljest föreslagen anordning, skola hans erinringar i berörda hänseenden, vid äventyr att vattendomstolen eljest icke är pliktig att fästa avseende vid deras innehåll, framställas i skriftlig inlaga inom viss av vattenrättsdomaren bestämd tid, minst trettio dagar, efter kungörelsens dag. Inlaga, som nu nämnts, skall ingivas till vattenrättsdomaren i två exemplar.

39 §.

Sedan den för avgivande av erinringar bestämda tiden tilländagått, låte vattenrättsdomaren, om erinringar inkommit, på sökandens bekostnad verkställa avskrift av desamma i det antal exemplar, som erfordras för erinringarnas tillhandahållande å det eller de i kungörelse enligt 32 § angivna ställe eller ställen, dit avskrifterna så fort ske kan översändas.

Av inkomna erinringsskrifter äge sökanden utbekomma ena exemplaret; och åligge honom, där han vill bemöta vad i dem anförts, att

inom viss av vattenrättsdomaren förelagd tid, minst fjorton dagar, efter utgången av den tid, som bestämts för erinringars avgivande, ingiva påminnelser i det antal exemplar, som av vattenrättsdomaren bestämmes. Vid påminnelser, som ingivas senare än nu nämnts, vare vattendomstolen ej pliktig att fästa avseende; och varde tillkännagivande härom lämnat i föreläggandet.

Inkomma påminnelser, skola de exemplar därav, som äro avsedda för det eller de i kungörelse enligt 32 § angivna ställen, ofördröjligen av vattenrättsdomaren dit översändas.

40 §.

Prövar vattenrättsdomaren tillfälle böra lämnas parterna att växla flera skrifter än ovan sagts, äge han förordna därom och i den för kallelser till parterna stadgade ordning meddela dem de för ändamålet nödiga föreskrifter.

41 §.

Innehåller ansökan i vattenmål tillika plan till elektrisk ledning för överföring av kraft såsom gottgörelse för förlorad vattenkraft, äge till befrämjande av ärendets fortgång vattenrättsdomaren i sammanhang med utredningen i vattenmålet eller ock i annan ordning införskaffa den utredning inom orten, som må erfordras för bedömande av ärendet rörande den elektriska anläggningen.

Vid avgörande vare sig av sistberörda ärende eller av vattenmålet gälle den i 24 § stadgade regel.

42 §.

Vitnesstämning till vattendomstolens sammanträden utfärdas av vattenrättsdomaren eller vattenrättssekreteraren eller ock av häradshövdingen i orten, där vittnet bor eller vistas, eller beträffande person, som bor eller vistas i stad, av den, som är satt till stämningars utfärdande i den stad, eller, där sådan ej finnes, av rådstuvurättens ordförande. Rörande stämning, som utfärdats av annan än vattenrättsdomaren eller vattenrättssekreteraren, skall den, som utfärdat stämningen, genast avsända underrättelse till vattenrättsdomaren.

43 §.

Vattenrättsdomaren eller vattendomstolen äge, där sådant finnes lämpligt, förordna, att till vinnande av upplysning, som i målet finnes erforderlig, förhör med vittnen eller parter skall äga rum vid allmän

underrätt. Sker det, översände vattenrättsdomaren till den underrätts ordförande uppgift å de omständigheter, varom förhöret skall äga rum, jämte de för förhörets ledande nödiga upplysningar angående målet eller ock i fall av behov de i detta ingivna handlingar. Om tiden och stället för förhörets hållande meddele allmänna underrättens ordförande i god tid besked till vattenrättsdomaren, som därom sist å åttonde dagen före förhöret underrättar parterna i den för kallelser till dem bestämda ordning.

I samband med förordnande om förhör med part äge vattendomstolen förelägga parten vite eller annat äventyr; dock skall, där sådant föreläggande i partens frånvaro gives, detta sist å åttonde dagen före förhöret delgivas parten på sätt om stämning är stadgat.

44 §.

Angår målet fråga, för vars bedömande tarvas särskilda fackkunskaper, som icke annorledes äro för vattendomstolen tillgängliga, må vattenrättsdomaren eller vattendomstolen till biträde åt domstolen tillkalla i sådant ämne sakkunnig person.

45 §.

1 mom. Erfordras för bedömande av målet särskild teknisk utredning eller vidlyftigare värdering, uppdrage vattenrättsdomaren, där sådant finnes lämpligt, åt biträde, som i 44 § sägs, eller ock åt annan sakkunnig person att efter förberedande undersökning avgiva utlåtande i målet. Tarvas utredning av mer än en person, varde uppdraget lämpat därefter.

Undersökning, som nu nämnts, skall hållas så snart ske kan. Om tiden för dess företagande skall meddelande lämnas vattenrättsdomaren, som i den för kallelser till parterna bestämda ordning underrättar dem därom. Sedan undersökningen bragts till slut, skall utlåtandet utan dröjsmål översändas till vattenrättsdomaren och av honom hållas för parterna tillgängligt å förut kungjorda ställe eller ställen. Förordas i något hänseende andra tekniska anordningar eller andra regler för hus hållningen med vattnet än sökanden må hava föreslagit, skall utlåtandet hållas tillgängligt under minst fjorton dagar före vattendomstolens sammanträde.

2 mom. Vattenrättsdomaren må ock, där så finnes lämpligt, uppdraga åt vattenrättsingenjörerna eller en av dem att, med eller utan

biträde av vattenrättsnämndemännen eller en av dem, verkställa undersökning å stället.

Om tiden för sådan undersökning skall vattenrättsdomaren meddela parterna underrättelse i den för kallelser till dem bestämda ordning. Protokoll över undersökningen skall föras av den vattenrättsdomaren därtill förordnat och sedermera tillställas vattenrättsdomaren. Där undersökning sker allenast såsom förberedelse för domstolens sammanträde till syn på stället, vare dock underrättelse och protokoll, som nu nämnts, ej av nöden.

3 mom. Där vid undersökning enligt denna § i mål rörande vattenreglering, som avses i 3 kap. 1 §, en eller flera strömfallsägare vilja förena sig med sökanden om företaget eller yrka, att till vinnande av ökad båtnad däråt gives större omfattning än sökanden äskat, göra det skriftligen; och varde handlingen vitsordad medelst undersökningsförrättarens påskrift samt översänd till vattenrättsdomaren.

46 §.

Mot sakkunnigt biträde, som i 44 § sägs, gälle de jäv, som efter ty förut stadgats gälla mot ledamot i vattendomstolen; dock må den omständigheten att fiskeritjänsteman i målet avgivit yttrande enligt 36 § icke utgöra hinder för honom att vara sakkunnigt biträde i samma mål.

I fråga om tiden för framställande av jäv mot sakkunnigt biträde skall vad i 52 § finnes stadgat äga motsvarande tillämpning.

47 §.

Framgår av utlåtande, som i 45 § sägs, eller eljest, att företag eller åtgärd, varom i målet är fråga, angår fastighet, som icke blivit i kungörelse enligt 32 § på där omförmålt sätt angiven, åligge vattenrättsdomaren att därom utfärda kungörelse med tillkännagivande vad ägare till sådan fastighet så ock nyttjanderättshavare, där dennes rätt är i fråga, har att iakttaga för bevakande av sin rätt i målet ävensom att i fall, som i 33 § sägs, och på sätt, där finnes stadgat, meddela sakägare, som nu nämnts, underrättelse om kungörelsens utfärdande. Kungörelsen skall genom vattenrättsdomarens försorg sist å fjortonde dagen före vattendomstolens sammanträde införas i en eller flera av ortens tidningar så ock i allmänna tidningarna samt för uppläsande i kyrkan avsändas till pastorsämbetet i den eller de församlingar, där de i kungörelsen angivna fastigheter äro belägna. Ett exemplar av kungörelsen skall ofördröjligen sändas till det eller de i kungörelse enligt 32 § angivna ställe eller ställen.

Där så finnes lämpligare och hänsyn till okända rättsägares rätt ej utgör hinder däremot, förelägge vattenrättsdomaren sökanden ej mindre att i den för delgivande av stämning stadgade ordning sist å åttonde dagen före vattendomstolens sammanträde låta kalla sakägare, som ovan sägs, att inställa sig vid sammanträdet för sin rätts bevakande än även att sist vid nämnda sammanträde inkomma med bevis att delgivning skett inom föreskriven tid. I fråga om föreläggande, som nu sagts, skall i tillämpliga delar gälla vad i 37 § finnes stadgat.

48 §.

För att lämna vederbörande kommuner, trafikanter och andra tillfälle att yttra sig angående den inverkan företag eller åtgärd, varom i målet är fråga, kan medföra å allmän samfärdsel eller flottning eller eljest å allmänna intressen samt om vidtagande av åtgärder för tillgodo-seende av dylika intressen eller angående ärende, som i 41 § sägs, förordne vattenrättsdomaren, där sådant provas lämpligt, att särskilda sammanträden skola hållas i sammanhang med undersökning, som i 45 § sägs, eller ock i annan ordning.

För anordnandet av sådana sammanträden äge vattenrättsdomaren, där det finnes lämpligt, påkalla Konungens befallningshavandes biträde.

49 §.

Vattendomstolen äge, där så finnes nödigt för målets avgörande, från förvaltande myndighet begära utlåtande i fråga, som faller inom myndighetens verksamhetsområde.

Är fråga om byggnad i eller vid allmän farled, skall vattendomstolen eller vattenrättsdomaren, förrän målet avgöres, från lotsstyrelsen inhämta yttrande, huruvida från dess sida något finnes att erinra i avseende å företaget.

50 §.

För målets prövning sammanträder vattendomstolen till syn på stället eller, där målet kan provas utan syn, å annan plats, som är för parterna välbelägen.

Tiden och stället för vattendomstolens sammanträde bestämmes av vattenrättsdomaren och skall sist å fjortonde dagen före sammanträdet tillkännagivas parterna i den för kallelser till dem bestämda ordning.

Har sökanden begärt syn på stället, må målets avdömande ej ske utan syn. Äskas i mål om byggnad för vattnets tillgodogörande syn av någon, som förmenar sig lida skada av sådan byggnad, vare lag samma, såframt ej syn finnes uppenbarligen icke vara erforderlig för tillgodoseende av parternas rätt.

51 §.

Vattenrättsingenjörerna och de vattenrättsnämndemän, vilka böra tjänstgöra vid domstolens sammanträde, skola av vattenrättsdomaren särskilt kallas.

52 §.

Menar part, att ledamot i vattendomstolen är jävig, framställe invändningen vid första domstolssammanträde, då den, som jävet angår, har säte i domstolen, eller, där parten då var av laga förfall hindrad att inställa sig eller den omständighet, varå jävet grundas, då ej var för handen eller parten kunnig, vid nästa sammanträde efter det förfallet upphörde eller han om jävet erhöll kännedom. Hålles vattendomstolens sammanträde, som nu nämnts, vid syn på stället, skall jävet framställas före synegångens början. Försummas vad sålunda stadgats, vare parts rätt att framställa invändningen försutten.

Jäv mot ledamot i vattendomstol må ock i högre rätt göras, där den part, som vill frågan väcka, av annan orsak än förfallolös utevaro ej förrän i den högre rätten haft tillfälle att framställa jävet. Beträffande rätt till talan mot vattendomstols beslut rörande jäv mot ledamot i domstolen gälle vad i rättegångsbalken finnes stadgat angående beslut om jäv mot häradshövding.

Beslut, varigenom jävsinvändning mot vattenrättsnämndeman varder gillad, skall ej medföra någon verkan till rubbning eller upphävande av åtgärd eller beslut, som tillkommit innan invändningen gjordes, där övriga ledamöter varit om åtgärden eller beslutet ense.

53 §.

Yrkanden beträffande ersättning till följd av det företag eller den åtgärd, varom fråga är, så ock påståenden i anledning av utlåtande, som i 45 § sägs, skola göras medelst skriftlig inläga i två exemplar före vattendomstolens första sammanträde i målet eller ock framställas

å nämnda sammanträde och, där syn hålles, före syngångens början eller i den ordning, som domstolen bestämmer. Vid yrkanden och påståenden, som framställas senare än nu nämnts, vare vattendomstolen icke pliktig att fästa avseende, utan så är att de föranledas av iakttagelser under syngången eller av eljest under domstolens sammanträden förekomna omständigheter.

Av inlaga, som nu nämnts, äge sökanden utbekomma ena exemplaret.

54 §.

Twistas om fastighet, som i målet avsett företag eller åtgärd angår, vare den av de tvistande, som med äganderättsanspråk innehar fastigheten, berättigad att med laga verkan tala och svara för densamma, till dess den lagligen vinnes från honom.

Ny ägare må ej rubba överenskommelse, som förre ägaren i målet ingått, eller annan i målet vidtagen, för denne bindande åtgärd. Har i förut angiven ordning underrättelse om målet blivit förre ägaren tillsänd eller denne kallats till inställelse eller eljest kommit tillstädes i målet, vare underrättelse till nye ägaren eller kallelse å honom ej erforderlig.

55 §.

Parts utevaro från vattendomstolens sammanträde utgöre ej hinder för målets handläggning och avdömande.

56 §.

Vill sökanden före vattendomstolens sammanträde återkalla ansökningsen, göre det skriftligen hos vattenrättsdomaren, och avskrive denne målet från vidare behandling. Efter det målet företagits till handläggning vid sammanträde med vattendomstolen, må återkallelse av sökandens talan ske allenast hos domstolen.

Är fråga om utförande av vattenreglering, som avses i 3 kap. 1 §, må, där sökandena äro två eller flera, en av dem ej utan de andras medgivande återkalla sin talan.

Har återkallelse av talan skett, skall genom vattenrättsdomarens försorg meddelande därom lämnas parterna i den för kallelser till dem bestämda ordning.

57 §.

Där ej särskilda omständigheter nödvändiggöra uppskov med förhandlingarna, skall, innan vattendomstolen efter syn eller annan förhandling åtskiljes, utslag i målet avkunnas eller ock besked lämnas om tid och plats för dess meddelande. Ej må utan synnerliga skäl, som i protokollet angivas, tiden sättas senare än två månader efter det beskedet lämnas.

Finnes uppskov med förhandlingarna av nöden, skall besked om tiden och stället för nytt sammanträde meddelas, innan domstolen åtskiljes, eller ock sedermera tillkännagivas i den ordning, som för kallelser till parterna blivit bestämd.

I sammanhang med beslut om uppskov äge vattendomstolen, där det för målets behöriga utredning prövas erforderligt, förordna om ny skriftväxling mellan parterna och meddela de därför nödiga föreskrifter så ock giva föreläggande angående viss parts hörande.

58 §.

Å tid och plats, som för utslagets meddelande enligt 57 § blivit särskilt bestämd, skall utslaget vara för parterna tillgängligt.

Då utslag sålunda gives, erfordras ej att vattendomstolen är samlad.

59 §.

Av vattendomstolens utslag skall avskrift ofördröjligen och sist å åttonde dagen, sedan det avkunnats eller eljest meddelats, av vattensrättsdomaren sändas till det eller de i kungörelse enligt 32 § angivna ställen.

60 §.

Finner vattendomstolen anledning antaga, att företag eller åtgärd, som i målet avses, har vidsträcktare verkningar än i ansökningen uppgivits, skall tillfälle lämnas tillstädesvarande parter att yttra sig däröver. Finnes antagandet grundat, ålägges domstolen, ändå att särskilt yrkande ej framställles, sökanden att gälta den ökade ersättning, som därav må föranledas.

Där på yrkande av någon part uppskattningen av honom tillkommande ersättning finnes böra sättas högre än sökanden föreslagit, må

domstolen jämväl beträffande andra parter vidtaga sådan jämkning i ersättningsbelopp, som må erfordras för vinnande av likformighet i uppskattningen.

Ej må i något fall ersättning sättas lägre än sökanden i ansökningsföreslaget.

Har särskild uppgörelse träffats, må ersättning ej på grund av föreskrifterna i denna § bestämmas annorlunda än sålunda blivit avtalat.

61 §.

Där mål finnes behörigen kunna utredas utan skriftväxling mellan parterna, äge vattenrättsdomaren i kungörelse genast utsätta viss tid, minst tre veckor efter kungörelsens utfärdande, och viss ort för målets handläggning inför vattendomstolen; och skall beträffande sådant mål i tillämpliga delar gälla vad i 32 § andra stycket, 33—37 och 41—58 §§ samt 60 § föreskrivits.

62 §.

1 mom. Där genom vattendomstols utslag lämnas medgivande att bygga i vatten, skall utslaget innehålla noggranna bestämmelser om byggnadens läge och konstruktion, om den ersättning, som skall till följd av företaget utgå, i den mån ej bestämmelser därom skola träffas i den för expropriation stadgade ordning, samt om de villkor i övrigt, som må vara behöfliga för tillgodoseende av allmän och enskild rätt, så ock, i den mån det provas erforderligt, innefatta bestämmelse om vattenmärke eller andra föreskrifter om hushållningen med och framsläppande av vattnet såväl efter byggnadens fullbordan som under byggnadstiden.

2 mom. Är fråga om byggnad för vattnets tillgodogörande, skall utslaget angiva, med vilken fastighet rätten till tillgodogörandet skall för framtiden vara förenad. Denna fastighet (strömfallsfastigheten) bör, där så lämpligen kan ske, omfatta allenast den sökanden tillhöriga mark, som upptages av byggnaden och därmed förenade anläggningar, jämte den del av vattenområdet, som sökanden äger. Vattenrättsdomaren bör förty, när omständigheterna därtill föranleda, tillse att, såvitt möjligt, en till strömfallsfastighet lämpad fastighet varder under målets handläggning bildad.

Utslaget skall jämväl angiva, i vad mån tillgodogörandet medgivits på grund av äganderätt eller av annan grund, samt, där med

byggnaden avses tillgodogörande allenast av en del av det framrinnande vattnet, huruvida utslaget vilar på antagande att jämväl vattnet i övrigt i strömfallet eller den del därav, vars fallhöjd toges i anspråk, eller den sida av strömfallet, om vars tillgodogörande är fråga, tillhör fastighet, för vilken sökanden såsom ägare fört talan i målet.

I utslag, varigenom medgivande lämnas till byggnad för utnyttjande av vattenkraft, varde vidare angivet, huruvida byggnaden är av beskaffenhet, att de i 4 kap. meddelade bestämmelserna om skyldighet för byggnadens ägare att tillhandahålla kraft åt kringliggande bygd ävensom angående nyprövning och lösningsrätt för kronan därå äga tillämpning.

3 mom. Vad i 1 mom. stadgats skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse beträffande vattendomstols utslag i andra ansökningsmål. I utslag, varigenom lämnas medgivande till utförande av vattenreglering, varde angivet, om regleringsföretaget är av beskaffenhet, att stadgandena i 4 kap. om nyprövning och om avgifter därå äga tillämpning, och skall, då fråga är om företag, som avses i 3 kap. 1 §, utslaget tillika innehålla uppgift å det belopp, vartill kostnaden för regleringens utförande blivit av vattendomstolen beräknad, samt föreskrift om den anpart i kostnaden för företaget, som belöper å varje till reglerings-samfälligheten hörande strömfall.

63 §.

I sammanhang med beslut, varigenom ifrågasatt byggande i vatten eller utförande av vattenreglering medgives, bestämme vattendomstolen viss tid, i regel ej överstigande tio år, inom vilken företaget skall vara fullbordat.

64 §.

Meddelas av vattendomstolen bestämmelse om vattenmärke, som ej finnes utsatt, föreskrive ock domstolen, när och av vem vattenmärket skall på sökandens bekostnad utsättas. Vattenmärke skall på ett för dess orubbade bestånd betryggande sätt anbringas å ett för envar lätt skönjbart ställe invid det vatten, varom fråga är, samt i noggraut bestämt höjdförhållande till en eller flera i berg, jordfast sten eller annat fast föremål inhuggna fixpunkter.

65 §.

Ändå att sökandens talan bifalles, varde honom ålagt att gottgöra motpart sådana kostnader å målet, som prövas hava varit nödiga för tillvaratagande av hans rätt.

Har svarandepart framställt invändning eller påstående i målet, ändå att han insett eller skäligen bort inse, att fog därför saknas, och vållas därav uppskov i målet eller eljest ökade kostnader, gottgöre han sökanden de utgifter, som därigenom åsamkats denne.

66 §.

I mål rörande byggande i vatten eller utförande av vattenreglering må vattendomstolen, när synnerliga skäl därtill provas föreligga, meddela slutligt utslag rörande viss del av företaget, innan målet i övrigt avgöres.

67 §.

Vattendomstolen äge, när skäl därtill äro, förordna, att dess beslut må verkställas utan hinder därav, att det icke äger laga kraft; dock allenast såframt sökanden, innan medgivet arbete påbörjas eller, där fråga är om ändrade hushållsbestämmelser, dessa tillämpas, hos Konungens befallningshavande ställer pant eller borgen för den ersättning i penningar, som högre rätt kan ålägga honom att utgiva utöver vad vattendomstolen i sådant avseende bestämt, så ock för det skadestånd, vartill han kan kännas skyldig, om vattendomstolens beslut eljest ändras.

Är sådant förordnande meddelat, och fullföljes mot beslutet talan i högre rätt, äge denna, när skäl därtill förekomma, att, innan ändringsökandet slutligen provas, förordna, att verkställighet icke må äga rum.

68 §.

Anmälan om ersättningsanspråk, varom i 2 kap. 24 § förmåles, skall göras skriftligen och i två exemplar ingivas till vattenrättsdomaren. Ena exemplaret varde genom vattenrättsdomarens försorg i rekommenderat brev tillsänt ägaren av den vattenbyggnad, varom fråga är.

Efter utgången av den tid, inom vilken ersättningsanspråk, som nu sagts, må anmälas, skall vattendomstolen för provning av anspråk, som inom behörig tid anmälts, sammanträda till syn på stället. Äro flera anspråk anmällda, varde de såvitt möjligt provade i ett sammanhang. Om tiden och stället för vattendomstolens sammanträde skall sist å fjortonde dagen förut till parterna avsändas underrättelse i rekommenderat brev så ock kungörelse införas i en eller flera av ortens tidningar.

Angående skyldighet för byggnadens ägare att ersätta motpart kostnad, som föranledes av provning enligt denna §, gälle vad i 65 §

är om sökande stadgat. Finnes den, som anmält ersättningsanspråk, hava saknat skälig anledning därtill, varde honom ålagt att gottgöra byggnadens ägare de utgifter, som denne till följd därav fått vidkännas.

69 §.

För ingivande av erinringar eller påminnelser eller skrifter i anledning av förordnande om ytterligare eller ny skriftväxling eller ock bevis om delgivning äge vattenrättsdomaren bevilja anstånd på viss tid, när skäl därtill äro.

Varder före utgången av tid, inom vilken det åligger part att något fullgöra, laga förfall visat, utsatte vattenrättsdomaren ny tid.

70 §.

Beträffande fråga, vari det enligt förestående stadganden tillkommer vattenrättsdomaren att besluta, bör han, där frågans beskaffenhet det påkallar, rådgöra med vattenrättsingenjörerna.

Av vattenrättsdomarens beslut är vattendomstolen ej förhindrad att annorlunda förordna.

71 §.

Där enligt stadgande i denna lag handling skall ingivas till vattendomstol eller vattenrättsdomaren, må den i stället på vederbörande parts eget ansvar i betalt brev insändas med posten.

72 §.

Vattenrättssekreteraren åligger att över alla vid vattendomstolen anhängiggjorda ansökningsmål föra förteckning, utvisande tiden, då varje mål inkommit, därmed vidtagna åtgärder samt tiden för målets avgörande.

73 §.

Vattenrättsdomaren före med biträde av vattenrättssekreteraren protokoll vid vattendomstolens sammanträden och underskrive detsamma å domstolens vägnar. I målet ingiven handling må ej i protokollet intagas, utan där allenast anmärkas.

För varje ansökningsmål skall av vattenrättssekreteraren upprättas

en akt, omfattande ett exemplar av samtliga de handlingar, som i målet ingivits, så ock avskrift av de utav vattenrättsdomaren i målet utfärdade kungörelser och meddelade beslut ävensom av vattendomstolens protokoll och utslag i målet jämte förteckning å de kartor, ritningar och andra handlingar, som akten omfattar.

Vid akten skall jämväl fogas en av vattenrättsdomaren underskriven förteckning över de underrättelser, vilka på grund av bestämmelserna i 33 och 47 §§ blivit av honom å posten avlämnade; och skall förteckningen angiva den dag, då avlämnandet skett. Där ej av eljest föreliggande omständigheter annat förhållande framgår, utgöra förteckning, som nu nämnts, bevis att den uppgivna dagen underrättelser avsänts under de i förteckningen upptagna adresser.

Beträffande skyldighet att till Svea hovrätt insända ett exemplar av akten i målet skall vad rörande insändande till hovrätt av underrättsdombok är stadgat äga motsvarande tillämpning.

74 §.

Expedition i ansökningsmål skall mot postförskott sändas till part, som är skyldig att lösa densamma, eller, om flera parter äro gemensamt lösenskyldiga, till den av dem, som de i sådant avseende må hava uppgivit. Varder postförskott ej utlöst, må postavgiften uttagas i den för expeditionslösen stadgade ordning.

Vad sålunda stadgats om expedition gälle ock om andra handlingar, vilka part är berättigad att utfå från vattendomstol.

Har part av sagt sig rätten att på sådant sätt få handling sig tillsänd eller begärt, att handling skall på sätt nu är nämnt tillställas i stället för honom själv hans rättegångsombud eller annan, vare det gällande.

Om förfarandet vid vattendomstol i stämningsmål.

75 §.

Vill någon mot annan föra talan, som i 17 § 12—27 avses, ingive till vattenrättsdomaren skriftlig inlaga, innehållande uppgift å svarandens namn och hemvist så ock å karendens påståenden jämte skälen därtill; bifoge ock de handlingar karenden vill åberopa till stöd för sin talan.

Inlaga, som nu sagts, skall jämte därtill hörande handlingar ingivas i två exemplar; dock äge i fråga om kartor och ritningar samt handlingar av vidlyftigare beskaffenhet vattenrättsdomaren medgiva befrielse från denna skyldighet.

Beträffande mål rörande häktad gälle vad i 84 § finnes stadgat.

76 §.

Har inlaga, som i 75 § sägs, med tillhörande handlingar ej ingivits i nödigt antal exemplar, eller finner vattenrättsdomaren den i inlagan väckta talan vara av beskaffenhet, att den uppenbarligen icke kan av vattendomstolen upptagas, skall vad i 29 och 31 §§ stadgats beträffande ansökningsmål äga motsvarande tillämpning.

77 §.

Möter ej mot talans upptagande hinder, som i 76 § avses, teckne vattenrättsdomaren å stämmingsinlagan föreläggande för svaranden vid äventyr, som i 82 § förmäles, att inom viss av vattenrättsdomaren förelagd tid, minst fjorton dagar, efter det stämmingshandlingarna delgivits honom, till vattenrättsdomaren ingiva skriftligt svaromål å stämmingspåståendena med bifogande av de handlingar han vill åberopa till stöd för svaromålet så ock att inställa sig inför vattendomstolen å tid och ort, som sedermera varder bestämd och i den ordning 80 § föreskriver offentliggjord. Har käranden erhållit befrielse från ingivandet av vissa handlingar i två exemplar, skall i föreläggandet tillkännagivas, att dessa handlingar hållas tillgängliga å vattenrättsdomarens tjänsterum.

Vad i 75 § andra stycket stadgas gälle ock med avseende å svaromål med tillhörande handlingar.

78 §.

Sedan resolution åtecknats stämmingsinlagan, skall ena exemplaret därav ävensom av övriga i två exemplar ingivna handlingar utlämnas till käranden. Vattenrättsdomaren förelägge därvid käranden att inom viss tid, minst fjorton dagar, och vid äventyr, som nedan sägs, delgiva svaranden de sålunda bekomna handlingarna på sätt, som för delgivande av stämning är stadgat. Har den för svaromåls avgivande bestämda tiden, räknat från utgången av tiden för delgivningens verkställande, gått till ända och har icke, då beslut av vattenrättsdomaren meddelas, till honom inkommit bevis, att delgivning skett inom föreskriven tid, ej heller svaromål avgivits, varde kärandens i målet väckta talan av vattenrättsdomaren förklarad förfallen.

Där ansökningsen efter ty nu sagts av vattenrättsdomaren förklaras förfallen, skall bevis därom med de skäl, varå beslutet grundas, tecknas å ett exemplar av stämmingsinlagan.

79 §.

Av svaromål med tillhörande handlingar äge käranden utbekomma ena exemplaret. Till bemötande av svaromålet må käranden inom tid, som av vattenrättsdomaren förelägges, ingiva påminnelser i två exemplar; och äge vattenrättsdomaren, där så finnes nödigt, föreskriva, i vilket avseende käranden därvid skall yttra sig eller förebringa utredning vid äventyr, som i 82 § förmåles.

Finner vattenrättsdomaren tillfälle böra lämnas svaranden att före målets behandling vid vattendomstolen yttra sig över avgivna påminnelser, förelägge vattenrättsdomaren käranden vid äventyr, som nyss sagts, att inom viss tid inkomma med bevis, att han delgivit svaranden ena exemplaret av påminnelserna.

Prövas ytterligare skriftväxling mellan parterna nödig, äge vattenrättsdomaren förordna därom och meddela de för ändamålet erforderliga föreskrifter.

80 §.

Efter skriftväxlingstidens utgång bestämme vattenrättsdomaren, när och var vattendomstolen skall sammanträda för målets handläggning; och skall tillkännagivande om tiden och stället för sammanträdet sist å fjortonde dagen förut ej mindre anslås i vattenrättsdomarens tjänsterum än även tillsändas parterna i rekommenderat brev.

81 §.

Vad i 42—46 §§, 49 § första stycket, 50 § första stycket, 51, 52, 55 §§, 56 § första stycket, 57, 58, 64, 67, 69—72 §§, 73 § första, andra och fjärde styckena samt 74 § stadgas beträffande ansökningsmål skall, där annat ej framgår av vad nedan i denna § sägs, äga motsvarande tillämpning i fråga om stämningsmål.

Utlåtande, som i 45 § sägs, skall hållas för parterna tillgängligt å vattenrättsdomarens tjänsterum.

I de fall, då, enligt vad för ansökningsmål finnes föreskrivet, parterna skola erhålla besked i den för kallelser till dem i 32 § bestämda ordning, skall i stämningsmål med avseende å sättet för meddelande av sådant besked i stället lända till efterrättelse föreskriften i 80 §.

I avseende å stämningsmål, däri talan om ansvar föres, skall vad i 55 § finnes stadgat beträffande ansökningsmål icke äga tillämpning,

såvitt angår svarande, vilken ej under skriftväxlingen erkänt den förseelse, som lägges honom till last. Förordnande, som i 67 § sägs, må ej meddelas angående verkställighet av straff eller annan påföljd av brottslig gärning.

82 §.

Underlåter svaranden att inom förelagd tid avgiva svaromål, eller brister eljest part i fullgörande av honom meddelat föreläggande, och vållas därigenom uppskov i målet, vare den försumlige, ändå att hans talan bifalles, pliktig att gottgöra motparten de utgifter, som därigenom åsamkats denne.

83 §.

Där någon, mot vilken talan föres i stämningssmål, till bemötande därav hos vattenrättsdomaren gör ansökan, som i 17 § 2, 3 eller 4 avses, varde målet i dess helhet handlagt i den för ansökningsmål stadgade ordning.

Har i stämningssmål vattendomstolen eller har allmän domstol eller överexekutor förordnat om borttagande eller ändrande av byggnad eller annan anläggning i vatten, och göres därefter ansökan, som nyss nämnts, äge vattenrättsdomaren, om skäl därtill äro och sökanden ställer pant eller borgen för kostnad och skada, förordna, att utslaget ej må verkställas, innan ansökningsmålet blivit slutligen avgjort eller ock vattendomstolen annorlunda förordnar.

84 §.

Vad i 75—83 §§ föreskrives om förfarandet i stämningssmål skall ej äga tillämpning å brottmål rörande häktad, utan skall i fråga om sådant mål lända till efterrättelse vad härom finnes stadgat för häradsrätt.

Om bidrag till kostnaden för vattendomstolarnas organisation och verksamhet.

85 §.

Lämnas jämlikt denna lag medgivande till byggande i vatten för vattnets tillgodogörande såsom drivkraft eller till vattenreglering, eller meddelas i syfte att vinna ökad möjlighet att utnyttja vattenkraft

ändrade bestämmelser rörande hushållningen med vattnet, åligge sökanden att, innan medgivet arbete må påbörjas, eller, där fråga är om ändrade hushållningsbestämmelser, dessa må tillämpas, erlagga viss avgift såsom bidrag till kostnaden för vattendomstolarnas organisation och verksamhet.

Avgift, som nu nämnts, skall beträffande byggnad för vattnets tillgodogörande såsom drivkraft bestämmas i förhållande till den förut icke tillgodogjorda vattenkraft, som beräknas kunna vid lågvatten uttagas vid byggnaden, dock med avdrag för den vattenkraft, för vilken i samband med regleringsföretag avgift förut erlagts. Där med vattenreglering eller med ändrade hushållningsbestämmelser åsyftas ökning i uttagbar vattenkraft, skall avgiften bestämmas i förhållande till ökningen i den vattenkraft, som vid lågvatten kan uttagas i sökandens eller, då fråga är om vattenreglering enligt 3 kap. 1 §, samtliga till regleringssamfälligheten hörande strömfall. Avses att möjliggöra utnyttjande av förut uttagbar vattenkraft på fördelaktigare sätt, varde avgiften bestämd i förhållande till den ökning i vattenkraftens värde, som genom företaget eller genom de ändrade hushållningsbestämmelserna beredes. Där till grund för avgiften skall läggas storleken av viss vattenkraft, skall den utgå med en krona för varje hästkraft till och med 5,000, femtio öre för varje hästkraft över 5,000 till och med 10,000 samt tjugufem öre för varje hästkraft utöver 10,000, men må ej, utom då fråga är om vattenreglering, överstiga tjugutusen kronor. Skall avgiften beräknas efter ökningen i värde å vattenkraft, varde den erlagd med en för tusen av värdeökningen.

Avgift, som efter ovan nämnd beräkning skulle uppgå till mindre belopp än tio kronor, skall icke erläggas.

86 §.

Storleken av avgift, varom i 85 § förmäles, skall enligt där meddelade grunder bestämmas av vattendomstolen.

Huru avgifter, som nu nämnts, skola indrivas och för det därmed avsedda ändamålet användas, därom förordnar Konungen.

87 §.

Sökande i ansökningsmål vare pliktig att förskjuta:

kostnaden för sådana kungörelser och underrättelser i målet, vilka det åligger vattenrättsdomaren att offentliggöra eller avsända, så ock för

handlingarnas tillhandahållande, såsom i 32 § sägs, där särskild utgift härför ifrågakommer;

ersättning för sådana utgifter för vattendomstolens sammanträde, varom i 11 § andra stycket förmäles;

gottgörelse åt person, som jämlikt 35 § särskilt förordnats att biträda sakägarna i målet;

gottgörelse åt sakkunnig person, som jämlikt 44 § tillkallas i målet såsom sakkunnigt biträde åt domstolen;

ersättning för undersökning enligt 45 §; samt

gottgörelse åt vattendomstolens ledamöter och sekreterare för inställelse vid domstolens sammanträde, där detta hålles vid syn å stället, dock ej ersättning för längre resa än från järnvägs- eller ångbåtsstation, som ligger närmast sammanträdesplatsen.

Huruvida kostnad, som sökanden sålunda förpliktas att gälda, skall helt eller delvis gottgöras honom av annan part, varde avgjort enligt de rörande rättegångskostnader i vattenmål gällande regler.

Vad nu sagts beträffande sökande i ansökningsmål äge motsvarande tillämpning i avseende å kärke i stämningssmål.

Om fullföljd av talan mot vattendomstols och vattenrättsdomares beslut.

88 §.

I fråga om fullföljd av talan mot vattendomstols beslut skola, såvitt ej här nedan eller eljest i lag eller författning särskilda stadganden därom meddelas, i tillämpliga delar lända till efterrättelse rättegångsbalkens föreskrifter beträffande fullföljd av talan mot allmän underrätts beslut, med iakttagande därav att talan mot vattendomstols beslut skall fullföljas hos vattenöverdomstolen och att vad i 25 kap. 8 § och 26 kap. 1 § rättegångsbalken sägs om häradsbövding skall i vattenmål gälla om vattenrättsdomaren.

89 §.

Talan mot vattendomstols slutliga utslag i mål, som ej är av brottmåls natur, skall fullföljas efter vad.

Har vattendomstol förklarat sig obehörig eller i stämningssmål förklarat stämningen ogill, skall över det utslag klagan föras genom

besvär, ändå att målet är sådant, att talan mot slutligt utslag däri eljest skolat efter vad fullföljas.

Vad i 25 kap. 5 § rättegångsbalken finnes stadgat rörande sättet för fullföljd av talan mot där avsedda beslut skall äga motsvarande tillämpning i vattenmål.

90 §.

Vad mot vattendomstols utslag skall anmälas sist å fjortonde dagen eller, där anläggning, företag eller åtgärd, varom fråga är, angår fastighet inom Norrbottens eller Västerbottens läns lappmark, sist å tjuguförsta dagen från den dag, då utslaget gavs. Hos vattenrättssekreteraren må ock vädjas; pröve dock vattenrättsdomaren, huruvida sålunda gjord vadeanmälan rätteligen skett. Vadepenning tillfalle vattenrättsdomaren.

Meddelar jämlikt 66 § vattendomstol skilda utslag rörande olika delar av det företag, varom fråga är, och har part erlagt vadepenning rörande ett utslag, tarvas ej ny vadepenning, där han vill fullfölja talan jämväl mot beslut, som senare meddelas.

91 §.

Part, som vädjat mot vattendomstols utslag, skall i vattenöverdomstolen sig inställa före klockan tolv å trettionde dagen eller, där anläggning, företag eller åtgärd, varom fråga är, angår fastighet inom Norrbottens eller Västerbottens läns lappmark, före klockan tolv å fyrtiofemte dagen från den dag, då utslaget gavs.

92 §.

Där i ansökningsmål, vari kungörelse enligt 32 § utfärdats, talan mot vattendomstols utslag efter vad fullföljes av sökanden, skola de av honom vid vattenöverdomstolen föredragna inlagor och andra handlingar, därav enligt 26 kap. 13 § rättegångsbalken avskrifter skola bifogas, hållas parterna tillhanda å det eller de i kungörelsen angivna ställe eller ställen. För sådant ändamål skall avskrift av handlingarna så fort ske kan dit översändas, och varde på sökandens bekostnad tillkännagivande därom, att sådan avskrift finnes att tillgå därstädes, införd i den eller de i samma kungörelse angivna ortstidningar. Har sökanden ej ingivit avskrifter till det antal, som erfordras för handlingarnas tillhandahållande på sätt nu nämnts, skall på sökandens bekostnad verkställas utskrift av handlingarna i det ytterligare antal exemplar, som för ändamålet är behöfligt.

93 §.

Besvär över vattendomstols utslag eller beslut skola till vattenöverdomstolen ingivas före klockan tolv å trettionde dagen eller, där anläggning, företag eller åtgärd, varom fråga är, angår fastighet inom Norrbottens eller Västerbottens läns lappmark, före klockan tolv å fyrtiofemte dagen från den dag, då utslaget eller beslutet meddelades.

Avse besvär beslut, som, där det meddelats av allmän domstol, må utan inskränkning till viss tid överklagas, vare då ej heller klagan över vattendomstolens beslut till viss tid begränsad.

Vad i 27 kap. 1 § andra stycket rättegångsbalken finnes stadgat skall äga tillämpning jämväl å part, som hålles häktad i vattenmål.

94 §.

Skall över besvär motpart höras, skola i de fall, som avses i 27 kap. 6 och 10 §§ rättegångsbalken, i stället för de i 1 § i samma kap. stadgade tider komma till tillämpning de tider, som finnas angivna i 93 §.

95 §.

Skola, där mot beslut i ansökningsmål, vari kungörelse enligt 32 § utfärdats, besvär anförts av sökanden, motparterna höras däröver, varde genom klagandens försorg besvärshandlingarna tillställda i stället för motparterna den eller de personer, hos vilka enligt nämnda kungörelse de till vattenrättsdomaren i målet ingivna handlingarna hållas tillgängliga, samt tillkännagivande därom, att besvärshandlingarna finnas att tillgå därstädes, före utgången av den för ingivande av delgivningsbevis bestämda tid infört i den eller de uti samma kungörelse angivna ortstidningar; och åligge det klaganden, vid den för underlåtenhet att inkomma med delgivningsbevis stadgade påföljd, att inom nämnda tid jämväl styrka, att sådant tillkännagivande ägt rum.

I full, som i denna § avses, varde den tid, inom vilken förklaring skall avgivas, räknad från den sista dag, då handlingarna delgivits någon av nyssnämnda personer eller tillkännagivande, som nyss sagts, blivit i tidning infört.

96 §.

Har part rätteligen vädjat mot vattendomstols utslag, åligge vattenrättsdomaren att före utgången av den tid, inom vilken talan skall fullföljas, till vattenöverdomstolen insända akten i målet. Har i vattendom-

stols slutliga utslag eller beslut ändring sökts genom besvär, skall akten i målet infordras från vattenrättsdomaren. Lag samma vare, där besvären avse ett av vattendomstolen under rättegången meddelat beslut samt besvären prövas vara av beskaffenhet att icke kunna avgöras utan att andra till akten i målet hörande handlingar än vattendomstolens protokoll äro för vattenöverdomstolen tillgängliga.

Vad i rättegångsbalken stadgas om skyldighet för part att vid fullföljd av talan mot underrätts utslag eller beslut ingiva underrättens protokoll i målet, skall, utom såvitt angår överklagade utslaget eller beslutet, icke äga tillämpning, då talan fullföljes mot vattendomstols utslag eller beslut, utan så är att talan genom besvär fullföljes mot ett av vattendomstolen under rättegången meddelat beslut.

97 §.

Angår målet fråga, för vars bedömande fordras särskilda fackkunskaper, må vattenöverdomstolen till biträde åt sig tillkalla i sådant ämne sakkunnig person.

Tillkallad sakkunnig bör, sedan tillfälle lämnats honom att taga del av handlingarna i målet, övervara målets föredragning i vattenöverdomstolen och må där deltaga i överläggning rörande detsamma. Han skall, efter det målet föredragits, men innan detsamma företages till avgörande, till vattenöverdomstolen avgiva skriftligt yttrande rörande de delar av målet, i vilka hans sakkunskap av vattenöverdomstolen tagits i anspråk.

Kan yttrande, som nyss nämnts, icke avgivas utan att undersökning å platsen äger rum, ankomme på vattenöverdomstolen att uppdraga åt det sakkunniga biträdet eller ock annan i ämnet sakkunnig person att företaga dylik undersökning och däröver avgiva utlåtande.

Huru ersättning åt sakkunnig, varom i denna § förmäles, må bestämmas, därom förordnar Konungen.

98 §.

Har talan i vattenmål av vattenrättsdomaren avvisats eller förklarats hava förfallit eller har vattenrättsdomaren förklarat vadeanmälan ej kunna upptagas, må klagan däröver föras hos vattenöverdomstolen i enahanda ordning, som ovan finnes stadgad med avseende å besvär mot vattendomstolens utslag eller beslut. Lag samma vare beträffande vattenrättsdomares beslut om inskrivning i vattenbok, som i 12 kap. sägs, angående besiktning, varom i 13 kap. förmäles, samt i fråga, som i 14 kap. 7 § avses.

Över annat av vattenrättsdomare meddelat beslut än nu nämnts må klagan föras allenast i sammanhang med klagan över slutligt besked.

Om fullföljd av talan mot vattenöverdomstolens beslut.

99 §.

I fråga om fullföljd av talan mot vattenöverdomstolens beslut skall i allt, varom ej nedan i 100—102 §§ eller eljest i lag eller författning är särskilt stadgat, lända till efterrättelse vad rörande fullföljd av talan mot hovrätts beslut finnes föreskrivet, där det tillämpligt är.

100 §.

Har i mål rörande byggnad i vatten eller utförande av vattenreglering vattenöverdomstolen meddelat skilda utslag rörande olika delar av företaget, och har part erlagt fullföljdsavgift rörande ett utslag, då må sådan nedsättning av parten åberopas jämväl för fullföljd av talan mot senare utslag i målet; dock åligge parten att härom göra anmälan hos Konungens befallningshavande ävensom att, då han hos vattenöverdomstolen anmäler missnöje mot dess utslag, därvid tillika ingiva Konungens befallningshavandes bevis såväl angående nämnda anmälan som ock därom att den nedsatta fullföljdsavgiften icke återbekommits.

101 §.

Föreskriften i rättegångsbalken om skyldighet för part att vid fullföljd av talan mot hovrätts utslag eller beslut ingiva underrättens protokoll i målet skall icke äga tillämpning, då talan fullföljes mot vattenöverdomstols utslag eller beslut, utan så är att talan fullföljes mot vattenöverdomstolens beslut i fråga, som genom besvär över ett av vattenöverdomstolen under rättegången meddelat beslut dragits under vattenöverdomstolens prövning.

102 §.

Vad i 92, 95 och 97 §§ är stadgat angående mål, som vid vattenöverdomstol anhängiggjorts medelst ansökning och däri talan till vattenöverdomstolen fullföljts av sökanden, skall äga motsvarande tillämpning i fråga om mål, som sökanden dragit under Konungens prövning.

12 KAP.

Om vattenbok och inskrivning däri.

1 §.

För varje vattendomstols område skall föras bok för inskrivning av faktiska och rättsliga förhållanden rörande anläggningar för tillgodogörande av rinnande vatten såsom drivkraft eller annorledes så ock rörande dammbyggnader, ändå att de ej avse vattnets tillgodogörande; dock att vad nu stadgats ej äger tillämpning å anläggningar för allmän farled eller allmän flottled. Denna bok kallas vattenbok.

I vattenboken böra ock anmärkas hydrografiska och topografiska beskrivningar över de inom vattendomstolens område belägna vattendrag med tillhörande vattensamlingsområden, i den mån sådana beskrivningar äro eller varda av vederbörande myndighet utarbetade.

2 §.

Vattenboken föres av vattenrättsdomaren.

Beträffande anteckningar i vattenboken av tekniskt innehåll äge vattenrättsdomaren påkalla förslag till anteckningarnas lydelse av vederbörande vattenrättsingenjör, som, där anteckningarna göras i enlighet med hans förslag, är ensam ansvarig för deras tillförlitlighet och fullständighet.

3 §.

När, efter det denna lag trätt i kraft, beslut av domstol eller annan myndighet meddelats och vunnit laga kraft rörande verkställande, ändrande eller borttagande av anläggning, som i 1 § första stycket avses, eller beträffande hushållningen med vattnet vid sådan anläggning eller ock jämlikt 2 kap. 34 § angående skyldighet för annan än anläggningens ägare att underhålla densamma, åligge det vattenrättsdomaren utan särskild ansökan att med ledning av beslutet i vattenboken verkställa inskrivning av de huvudsakliga förhållanden, som äro av vikt för kännedomen om anläggningens beskaffenhet samt om de rättigheter och skyldigheter för framtiden, vilka äro förenade med densamma. Vad nu sagts gälle ock i fråga om beslut, som innefattar prövning jämlikt 2

kap. 25 § av redan verkställd anläggnings laglighet, så ock beträffande beslut, varigenom ändring göres i förhållande, som förut inskrivits. Meddelas jämlikt stadgande i 4 kap. föreskrift om skyldighet för ägare av strömfall att tillhandahålla kraft åt kringliggande bygd, skall beträffande sagda skyldighet inskrivning göras i vattenboken.

Har beslut, varom inskrivning bör ske i vattenboken, blivit av annan domstol eller myndighet än vattendomstolen meddelat, skall under rättelse om beslutet jämte erforderliga handlingar och upplysningar genom den beslutande myndighetens försorg så snart sig göra låter tillsändas vattenrättsdomaren.

4 §.

Där anläggning, som i 1 § första stycket avses, tillkommit innan denna lag trätt i kraft eller ock därefter i enlighet med domstols eller annan myndighets beslut, vilket dessförinnan meddelats, vare ägaren berättigad att rörande anläggningen söka inskrivning i vattenboken.

5 §.

Ansökan om inskrivning i vattenboken skall ingivas till vattenrättsdomaren samt vara åtföljd av ritningar över anläggningen, sådan denna finnes, jämte erforderlig beskrivning därå så ock av tillgängliga domar och andra handlingar, som må angå anläggningens rättsliga förhållanden.

Ansökningen skall innehålla uppgift, med angivande av socken, härad och län, å den eller de fastigheter, varå anläggningen är belägen, samt å det vattendrag, som därav beröres, så ock å de regler för hushållningen med vattnet, vilka tillämpas vid anläggningen, varjämte böra meddelas de andra upplysningar, vilka kunna vara av vikt för kännedom om de med anläggningen förenade rättigheter och skyldigheter.

Avser ansökningen inskrivning rörande byggnad för tillgodogörande av strömfall, skall särskilt uppgivas, huruvida strömfallet eller den del därav, som genom byggnaden tillgodogöres, helt eller delvis tillhör annan fastighet än byggnaden samt, om så är förhållandet, vilken rätt byggnadens ägare har att tillgodogöra sig vattnet.

Uppgift, som nu nämnts, må lämnas medelst hänvisning till förededd dom eller annan handling, där densamma innehåller tillfyllestgörande besked i ämnet. Är sökanden oviss om något förhållande, varom ansökning bör innehålla uppgift, varde sådant i ansökningen angivet.

6 §.

Då ansökan om inskrivning inkommit, låte vattenrättsdomaren, där han ej finner sådant fall vara för handen, att ansökningen bör genast avslås, utfärda kungörelse om ansökningen med föreläggande för dem, som kunna hava något att erinra mot inskrivningen, att till vattenrättsdomaren ingiva skriftliga erinringar inom viss tid, minst sextio och högst etthundratjugu dagar, från den dag kungörelsen är dagtecknad. Kungörelsen skall innehålla uppgift om tiden för hållande av undersökning, varom i 7 § förmäles.

Sådan kungörelse skall genom vattenrättsdomarens försorg inom tio dagar från nämnda dag införas såväl i allmänna tidningarna som ock i en eller, om förhållandena påkalla det, flera tidningar inom orten. Om kungörelsens innehåll varde särskild underrättelse meddelad kammarkollegiet och lantbruksstyrelsen.

7 §.

Rörande tillförlitligheten av de ingivna ritningarna och beskrivningen skall i god tid före utgången av den för erinringars avgivande bestämda tid efter vattenrättsdomarens förordnande på sökandens bekostnad hållas undersökning av sakkunnig person. Över vad vid undersökning förekommer skall föras protokoll, som insändes till vattenrättsdomaren.

8 §.

Finnas de företedda ritningarna och beskrivningen eller ock ansökningshandlingen vara så oriktiga eller ofullständiga, att de ej kunna, med mindre de fullständigt omarbetas, läggas till grund för inskrivningen, varde ansökningen avslagen.

9 §.

Är sökandens rätt med avseende å anläggningen beroende av tvist, förklare vattenrättsdomaren, där ej ansökningen är av beskaffenhet att böra genast avslås, densamma vilande i avbidan på tvistens utgång.

Möter eljest hinder mot inskrivningen, förelägg vattenrättsdomaren sökanden viss tid, inom vilken han har att fullfölja ansökningen

och visa, att hindret blivit undauröjt. Fullgör sökanden ej inom utsatt tid vad honom ålagts, varde ansökningen avslagen, där han ej visar, att han ej kunnat fullgöra det inom samma tid; visas det, utsättes ny tid.

10 §.

Varder i ärendet utrett, att med ansökningen avsedd anläggning tillkommit eller väsentligt ändrats efter den 30 april 1881, och visas ej domstols eller annan behörig myndighets beslut till stöd för vad sålunda åtgjorts, må ansökningen ej beviljas.

11 §.

Har på grund av ansökan, som ovan sägs, skett inskrivning i vattenboken, och hava därefter fem år förflutit utan att talan väckts mot lagligheten av de med inskrivningen avsedda förhållanden, vare, ändå att till stöd för desamma ej kunnat påvisas domstols eller annan myndighets beslut, sökandens rätt att bibehålla anläggningen och, där fråga är om anläggning för vattnets tillgodogörande, att i den omfattning inskrivningen angiver tillgodogöra vattnet, fri från klander; dock gälle vad nu sagts rörande rätten att tillgodogöra vattnet allenast, såframt den, som uppfört anläggningen, varit i god tro rörande rätten till vattnet vid tiden för uppförandet eller vid erhållandet av domstols eller annan myndighets medgivande därtill eller ock någon, till vilken anläggningen sedermera övergått, i god tro rörande sagda rätt förvärvat densamma. Tillgodogöres genom anläggning, rörande vilken skett inskrivning i vattenboken, allenast en del av det framrinnande vattnet, och innehåller inskrivningen, att strömfallet eller den del därav, vars fallhöjd utnyttjas vid anläggningen, tillhör sökanden, skall vad ovan stadgats äga motsvarande tillämpning i fråga om det sålunda ej tillgodogjorda vattnet i strömfallet eller falldelen. Avser inskrivningen allenast den del av vattnet, som tillhör strömfallets ena sida, gälle ock vad nu sagts i den mån ej andra sidans rätt trädes för när.

Vad i första stycket stadgats gälle dock ej med avseende å förhållande, som står i strid mot domstols efter den 30 april 1881 meddelade beslut, ej heller beträffande reglerna för hushållning med vattnet.

Där jämlikt 3 § på grund av beslut i ett vid den tid, då denna lag träder i kraft, redan anhängigt mål inskrivning skett i vattenboken rörande anläggning, vartill medgivande lämnats av annan myndighet än vatten-

domstol, skall vad i första stycket finnes stadgat äga motsvarande tillämpning; dock att där omförmälda tid av fem år skall räknas från det anläggningen fullbordades.

12 §.

Om inskrivning i vattenboken enligt 3 § eller på grund av ansökan, som ovan sägs, skall vattenrättsdomaren ofördröjligen utfärda kungörelse; och varde den offentliggjord på sätt i 6 § andra stycket finnes stadgat.

13 §.

Har enligt förordnande efter ty i 13 kap. 1 § sägs besiktning hållits å anläggning, som i 1 § första stycket avses, eller av vattenmärke, om vars utsättande vattendomstolen meddelat föreskrift enligt 11 kap. 64 §, skall besiktningsprotokollet ingivas till vattenrättsdomaren och anteckning om dess huvudsakliga innehåll göras i vattenboken.

14 §.

Närmare föreskrifter om vattenbokens inrättande och förande meddelas av Konungen.

13 KAP.

Om besiktning och handräckning så ock om ansvar för överträdelse av denna lag.

1 §.

I sammanhang med beslut, varigenom byggande i vatten eller utförande av vattenreglering medgives, äge vattendomstolen, när skäl därtill äro, föreskriva att, sedan arbetet fullbordats eller den för fullbordandet bestämda tid gått till ända, besiktning å arbetet skall verkställas av sakkunnig person. Innehåller vattendomstolens beslut, att vattenmärke jämlikt 11 kap. 64 § skall utsättas, skall samtidigt meddelas föreskrift om besiktning av märket.

Har föreskrift om besiktning, som nu sagts, av vattendomstolen

lämnats, men viss besiktningsman icke samtidigt förordnats, tillkomme vattenrättsdomaren att förordna sådan vid tiden, då besiktningen skall ske.

Kostnad för besiktning enligt denna § skall gäldas av byggnadens ägare.

2 §.

Finnas vid besiktning, som i 1 § sägs, sådana avvikelser från vattendomstolens beslut vara gjorda, att allmän eller enskild rätt däri genom kränkes, meddele besiktningsmannen, att rättelse bör ske inom viss tid vid äventyr att förhållandet eljest anmäles för allmänne åklagaren i orten.

3 §.

Menar någon, vars rätt är beroende av annan tillhörig, helt eller delvis uppförd byggnad i vatten, att denna icke tillkommit i laga ordning eller icke är av laga beskaffenhet, äge på ansökan av honom vattenrättsdomaren förordna sakkunnig person att hålla besiktning å byggnaden.

Kostnad för besiktning, som i denna § sägs, skall gäldas av sökanden; och vare han, där besiktningsmannen påfordrar det, pliktig att förskjuta kostnaden eller ställa borgen eller annan säkerhet därför, innan besiktningen verkställles.

Där sökanden sedermera för talan om byggnadens borttagande eller ändrande eller om ersättning för skada genom byggnaden, varde i det mål på sökandens begäran prövat, huruvida den förskjutna besiktningskostnaden skall av ägaren gottgöras sökanden.

Vad i denna § sagts om besiktning å byggnad i vatten äge motsvarande tillämpning beträffande vattenmärke eller särskilt anbragt fixpunkt, vartill domstols eller annan myndighets beslut om byggande i vatten eller rörande hushållning med vatten hänför sig.

4 §.

Har byggnad i vatten tillkommit efter prövning i laga ordning, stånde ägaren fritt att hos vattenrättsdomaren påkalla besiktning genom sakkunnig person till bevisning därom, att byggnaden utförts i överensstämmelse med de därför givna föreskrifter eller att de avvikelser däri från, som må hava skett, icke äro av beskaffenhet att kränka allmän eller enskild rätt. Ägare av byggnad i vatten må ock eljest på sätt nu nämnts begära besiktning för erhållande av intyg angående byggnadens

beskaffenhet eller om lagligheten av vattenmärke eller särskilt anbragt fixpunkt, som avses i 3 § sista stycket.

Om kostnad för besiktning, som i denna § sägs, gälle vad i 3 § andra stycket finnes stadgat.

5 §.

Över vad vid besiktning förekommer och utrönes skall föras protokoll; och varde, där besiktningen hålles på grund av ansökan, som i 3 eller 4 § sägs, avskrift av protokollet så snart ske kan sökanden tillhandahållen.

Om besiktningsmans skyldighet att i vissa fall ingiva protokollet till vattenrättsdomaren finnes i 12 kap. 13 § stadgat.

6 §.

Av vattendomstol eller vattenrättsdomare förordnad besiktningsman åtnjute det skydd och vare underkastad det ansvar, som i lag stadgas beträffande tjänsteman.

7 §.

Ej vare någon förmenat att mot riktigheten av besiktning, varom ovan skils, åberopa den bevisning, vartill han kan äga tillgång.

8 §.

Bygger någon i vatten utan föregången prövning i laga ordning, varigenom medgivande till arbetet erhållits, och finnas förhållandena uppenbarligen vara sådana, att dylik prövning skolat enligt stadgande i denna lag föregå, äge överexekutor förbjuda arbetets fortsättande, in- till dess sådan prövning ägt rum, så ock, när skäl därtill äro, förordna om handräckning till rättelse i vad olagligen skett.

Där byggande i vatten eller annat i denna lag avsett arbete, vartill i laga ordning medgivande erhållits, verkställes i strid mot de beträffande arbetets utförande givna föreskrifter, må ock förbud och förordnande, varom nu är sagt, meddelas, såframt det ej är uppenbart, att genom de avvikelser, som skett, varken allmän eller enskild rätt kränkes.

I fråga om handräckning enligt denna § gälle enahanda bestämmelser, som äro stadgade för det i 191 § utsökningslagen avsedda fall.

9 §.

Varda de rörande hushållning med och framsläppande av vatten i denna lag stadgade föreskrifter eller av domstol eller annan myndighet i laga ordning meddelade bestämmelser ej iakttagna, och följer ej rättelse genast efter det tillsägelse skett; då äge på ansökan av den, som av försummelsen kan lida men, utmätningssmannen i orten att, sedan han med ojävigt vittne hållit besiktning å stället, meddela nödig handräckning och uttaga kostnaden därför av den försumlige.

Tillstänger någon allmän farled eller allmän flottled eller fiskväg, må ock till borttagande av stängsel, som uppenbarligen finnes stridande mot lag, handräckning givas såsom nyss är sagt.

10 §.

Ansökan om besiktning och handräckning, varom ovan finnes stadgat, må, där allmänna intressen äro i fråga, göras av allmän åklagare eller annan myndighet, som av Konungen bestämts; och skall kostnaden i ty fall förskjutas av allmänna medel.

11 §.

Den, som mot bestämmelserna i 2 kap. 20 § första eller andra stycket bygger i vatten utan därtill av vattendomstolen lämnat medgivande eller mot nämnda bestämmelser eller stadgandet i 3 kap. 11 § verkställer vattenreglering utan vattendomstolens medgivande

eller mot föreskriften i 2 kap. 20 § tredje stycket underlåter att söka vattendomstolens godkännande av verkställd ändring å byggnad i vatten

eller mot stadgandet i 2 kap. 34 § första stycket utan vattendomstolens medgivande utriver byggnad i vatten

eller mot vad i 2 kap. 37 § finnes stadgat vidtager åtgärd för vattendrags återställande utan medgivande av vattendomstolen,

skall, där han insett eller skäligen bort inse att jämlikt åberopade lagrum medgivande eller godkännande, som nu nämnts, varit erforderligt, straffas med böter från och med fem till och med fem tusen kronor eller med fängelse från och med en till och med sex månader.

12 §.

Den, som efter erhållet medgivande till byggande i vatten eller till verkställande av vattenreglering från vattendomstolens beslut gör

avvikelse av beskaffenhet att kränka allmän eller enskild rätt, straffes med böter från och med fem till och med fem tusen kronor eller med fängelse från och med en till och med sex månader.

13 §.

Bryter någon mot de rörande hushållning med eller framsläppande av vatten i denna lag stadgade föreskrifter eller av domstol eller annan myndighet i laga ordning meddelade bestämmelser, straffes med böter från och med fem till och med fem tusen kronor eller med fängelse från och med en till och med sex månader.

14 §.

Borttager eller fördärvar någon uppsåtligen vattenmärke eller särskilt anbragt fixpunkt, vartill domstols eller annan myndighets beslut om byggande i vatten eller vattenreglering eller rörande hushållning med vatten hänför sig, straffes med böter från och med fem till och med fem tusen kronor eller med fängelse från och med en till och med sex månader.

15 §.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas efter allmänna strafflagen.

14 KAP.

Slutbestämmelser.

1 §.

Med lågvatten (lågvattnemängd) i ett vattendrag avses i denna lag medeltalet för ett så stort antal år som möjligt av de vattenmängder, vilka var för sig utgöra den minsta vattenmängden under året.

2 §.

I avseende å rättigheter och skyldigheter, som enligt denna lag äro förenade med äganderätt till fast egendom, vare med ägare likställd

den, som med stadgad åborätt besitter hemman eller lägenhet, tillhörande kronan eller allmän inrättning, så ock den, som under fideikommissrätt innehar fast egendom.

3 §.

I allt, varom denna lag innehåller bestämmelse, vare kronan likställd med enskild person, där ej för särskilt fall finnes annorlunda stadgat.

Kronan vare fri från skyldighet att ställa säkerhet, där sådan eljest är föreskriven.

4 §.

Företag eller åtgärd enligt denna lag anses angå viss fastighet: när påstående göres om förpliktande för fastighetens ägare att deltaga i företaget;

när fastigheten eller dess vatten tages i anspråk för företaget eller för anläggning i samband med detta;

när företaget kan menligt inverka på mark eller vattenområde, som tillhör fastigheten, eller någon å fastigheten belägen byggnad eller annan fast anläggning eller på fastighetens användningssätt.

5 §.

Vill någon för uppgörande av plan eller eljest såsom förberedelse till företag enligt denna lag verkställa mätningar, avvägningar eller andra undersökningsarbeten å fastighet, som äges eller innehaves av annan, äge Konungens befallningshavande, när skäl därtill äro, föreskriva, att erforderligt tillträde till fastigheten under viss tid skall lämnas.

Vid undersökningsarbetets utförande skall så förfaras, att skada därav ej eller allenast såvitt den är oundviklig orsakas annan; växande träd må ej fällas utan särskilt medgivande av Konungens befallningshavande. För skada och intrång, som vållas av arbetet, skall ersättning gäldas med fulla värdet; och vare den, som verkställer eller låter verkställa arbetet, pliktig att, om Konungens befallningshavande prövar det nödigt, före arbetets påbörjande ställa säkerhet för ersättningens gäldande.

6 §.

Ej må den, vars rätt är beroende av hushållning med vattnet vid annan tillhörig byggnad, förvägras tillträde till ställe, där vattenmärke (vattenståndsmätare, pegel) är utsatt, eller att taga del av anteckningar,

som det ålagts byggnadens ägare att hålla över gjorda iakttagelser rörande vattenstånd eller vattnets avrinning.

Vad nu sagts om den, vars rätt är beroende av vattenhushållningen, gälle ock beträffande allmän åklagare samt tjänsteman i hydrografiska byrån.

7 §.

Har enligt stadgandet i 11 kap. 32 § vattenrättsdomare förordnat, att handlingar i vattenmål skola hållas för granskning tillgängliga hos ordförande i kommunalnämnd eller kommunalstämma, municipalnämnd eller municipalstämma eller hos domhavande, landsfiskal eller ordförande i magistrat, må sådan befattningshavare icke utan giltigt skäl undandraga sig uppdraget, såframt företaget i fråga berör den kommun eller det municipalsamhälle, han tillhör, eller den domsaga, det distrikt eller eljest det område, som av hans tjänst omfattas. Ej heller må annan person, sedan han efter eget åtagande mottagit uppdrag, som nu nämnts, utan giltigt skäl avsäga sig detsamma. Prövar vattenrättsdomaren det anförda skälet giltigt, förordne han annan person att omhändertaga handlingarna; och skall kungörelse härom utfärdas i den för meddelanden till parterna bestämda ordning. Sedan målet slutligen avgjorts, äge sökanden utbekomma handlingarna.

I sammanhang med förordnande, som i denna § avses, må av vattenrättsdomaren bestämmas viss ersättning till den, hos vilken handlingarna skola hållas tillgängliga, att gäldas av sökanden i vattenmålet. Utgift, som nu nämnts, räknas till kostnad i målet.

8 §.

Skall någon enligt denna lag ställa pant eller borgen, och är ej sådan säkerhet godkänd av den, till vars förmån den ställes, varde säkerheten prövad av Konungens befallningshavande; dock gälle vad nu sagts ej i fråga om säkerhet, som avses i 13 kap. 3 §.

Borgen må ej godkännas av Konungens befallningshavande, utan att löftesmännen förbundit sig en för alla och alla för en såsom för egen skuld.

2:o) **Lag****om vad iakttagas skall i avseende å införande av vattenlagen.**

Härigenom förordnas, som följer:

1 §.

Den nu antagna vattenlagen skall jämte vad här nedan stadgas lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1919.

2 §.

De vid vattenlagens ikraftträdande anhängiga mål, vilka röra ämne, varom i vattenlagen bestämmelse givits, skola handläggas och bedömas enligt äldre lag; dock att, där mål, som avses i 10 och 17 §§ samt 24 § andra stycket i förordningen den 30 december 1880 om jordägares rätt över vattnet å hans grund, blivit anhängiggjort efter utgången av år 1917 och sådant mål, då vattenlagen träder i kraft, ännu icke är av underrätten avdömt, den nya lagen skall tillämpas.

3 §.

Sökande i mål, som enligt vad i 2 § sägs skall handläggas och bedömas enligt vattenlagen, skall, där han vill fullfölja ansökningsen, inom nittio dagar efter det vattenlagen trätt i kraft därom hos vattenrättsdomaren göra skriftlig anmälan.

Har inom föreskriven tid anmälan skett, åligge vattenrättsdomaren att från den allmänna underrättens ordförande infordra de hos rätten förvarade ritningar och andra handlingar, som angå målet, ävensom avskrift av rättens däri förda protokoll. I den mån sökandens anmälan eller de till vattenrättsdomaren översända handlingar och protokoll icke i de hänseenden, som omförmälas i 11 kap. 27 § 1 mom. vattenlagen, innehålla erforderliga upplysningar, förelägge vattenrättsdomaren sökanden viss tid att fullständiga vad sålunda brister, vid äventyr om det försummas, att anmälan förklaras förfallen.

Möter ej hinder, som nu sagts, skall vattenrättsdomaren, så snart ske kan, utfärda kungörelse om målet med angivande på sätt i 32 § av nyssnämnda kap. sägs av de fastigheter, som företaget förmenas angå, samt av tid och ställe för vattendomstolens handläggning av målet. Kungörelsen skall offentliggöras i den uti 11 kap. 33 § föreskrivna ordning; och varde på sätt i andra stycket av sistnämnda § stadgas underrättelse om kungörelsens utfärdande lämnad envar sakägare, som förut tillstädeskommit i målet, samt eljest för vattenrättsdomaren känd ägare av fastighet, som i kungörelsen omförmäles, ävensom nyttjanderättshavare, vars rätt beröres i saken.

I den mån ej vattenrättsdomaren med hänsyn till förebragt utredning eller andra omständigheter finner skäl annorledes bestämma skall jämväl vad i övrigt finnes i 11 kap. 27—40 §§ föreskrivet om ansökningsmåls anhängiggörande samt förberedande åtgärder i dylikt mål äga motsvarande tillämpning.

4 §.

Då kungörelse enligt vad i 3 § sägs blivit av vattenrättsdomaren utfärdad, skall han därom ofördröjligen underrätta den allmänna underrättens ordförande; och varde därefter målet ur dess dombok avskrivet.

Har sökanden underlåtit att i föreskriven ordning göra anmälan om målets fullföljd, skall den allmänna underrätten däri meddela utslag samt därvid förklara sökandens talan i målet hava förfallit.

5 §.

Har anläggning eller företag, som i vattenlagen avses, tillkommit innan lagen trätt i kraft eller ock därefter i enlighet med domstols eller annan myndighets på grund av äldre lag meddelade beslut, skola vid bedömande av sådan anläggnings eller sådant företags laglighet samt av därmed förenade rättigheter och skyldigheter äldre lags bestämmelser lända till efterrättelse. Beträffande hushållning med och framsläppande av vatten vid byggnad, som tillkommit enligt äldre lag, skola de därutinnan i vattenlagen givna stadganden tillämpas, med iakttagande att till skada, som av hushållningen eller vattnets framsläppande förorsakas, ej hänföres hinder eller försvårande, varom i 2 kap. 4 § sägs.

Där för särskilda fall i vattenlagen meddelas stadganden, som oförtydbart angå äldre anläggningar eller företag, lände de till efterrättelse.

6 §.

Har strömfall, där jämlikt vattenlagen finnes kungsådra, bebyggt enligt Konungens på grund av äldre lag meddelade tillstånd till byggande i kungsådra, skall, såframt vid tillståndet gjorts sådant förbehåll, som omförmäles i 1 kap. 8 § vattenlagen, för utrönande om bestämmelserna i 4 kap. 3 § och 8 § andra stycket skola äga tillämpning i avseende å anläggningen, senast under femte året efter det vattenlagen trätt i kraft av myndighet, vilken Konungen bestämmer, i den ordning, som är i 11 kap. vattenlagen om stämningsmål stadgad, påkallas prövning, huruvida vattenkraften i kungsådran uppgår till den i 4 kap. 3 § angivna myckenhet. Varder icke inom nu föreskriven tid dylik prövning påkallad, skall frågan om tillämpning beträffande anläggningen av bestämmelserna i sistnämnda lagrum samt i 4 kap. 8 § andra stycket anses förfallen.

Vad i 12 kap. 3 § vattenlagen är stadgat om anteckning i vattenboken av beslut, som i nämnda lagrum omförmälas, äge motsvarande tillämpning å beslut, varom i denna § är fråga.

7 §.

Har domstol eller annan myndighet, förrän vattenlagen trätt i kraft, eller ock därefter med tillämpning av äldre lag lämnat tillstånd till byggande i vatten, och har ej arbetet blivit fullbordat inom tio år från det lagen trätt i tillämpning eller från det därefter meddelat beslut vunnit laga kraft eller ock inom den senare tid, högst tio år därefter, som i anledning av ansökan om anstånd med arbetets fullbordande må hava av vattendomstolen bestämts, skall vad i 2 kap. 22 § sista stycket samt 11 kap. 17 § 7 av nämnda lag finnes stadgat äga motsvarande tillämpning beträffande tillstånd, som nu nämnts.

8 §.

Genom vattenlagen upphävas:

förordningen den 30 december 1880 om jordägares rätt över vattnet å hans grund; dock med undantag av stadgandet i 12 §, i vad detta innefattar bestämmelse, som ej upptagits i 2 kap. 35 § i vattenlagen;

förordningen den 30 december 1880 om ansvar för underlåtenhet att öppna dammlucka;

kungörelsen den 20 oktober 1899 angående vad iakttagas skall, då någon vill förvärva tillstånd av Konungen till byggande i kungsådra; samt

lagen den 29 juni 1900 om rätt domstol i vissa mål angående jordägares rätt över vattnet å hans grund;

tillika med alla de särskilda stadganden, vilka innefatta ändring eller förklaring av vad sålunda upphävda lagrum innehålla eller tillägg därtill;

så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot bestämmelserna i vattenlagen.

9 §.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i vattenlagen, skall denna i stället tillämpas.

10 §.

Vad i konvention med utländsk makt är överenskommet vare gällande.

3:o) Lag

om förteckning å vattendrag, där kungsådra finnes.

Härigenom förordnas, som följer:

1 §.

Innan vattenlagen träder i kraft eller så snart sig göra låter där-
efter utfärdar Konungen provisorisk förteckning, däri jämlikt 1 kap. 5 §
andra stycket nämnda lag upptagas de vattendrag, i vilka kungsådra
skall anses finnas.

Förteckning, som nu nämnts, skall införas i svensk författnings-
samling samt i länskungörelserna för rikets län så ock tre gånger med
fyra veckors mellantid i allmänna tidningarna.

2 §.

Förmenar någon, att visst vattenområde med orätt vare sig upp-
tagits å den provisoriska förteckningen eller uteslutits därifrån, äge han,
vid förlust av vidare talan, inom två år efter den dag, då förteckningen,
enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i svensk författ-
ningssamling, hos vattendomstolen i den ort, där vattenområdet är be-
läget, anhängiggöra klander mot förteckningen medelst ansökan, som i
två exemplar skall ingivas till vattenrättsdomaren och i lika antal
exemplar åtföljas av de handlingar, vilka till stöd för klandret åberopas.

I fråga om behandlingen av sådan talan skall vad i 11 kap.
vattenlagen finnes stadgat beträffande ansökningsmål i tillämpliga delar
lända till efterrättelse. I sammanhang med utfärdande av sådan kun-
görelse angående klandret, som i 11 kap. 32 § vattenlagen omförmäles,
åligge vattenrättsdomaren att till kammarkollegiet insända underrättelse
om kungörelsens innehåll.

3 §.

Sedan den i 2 § stadgade tid för anhängiggörande av klander-
talan mot den provisoriska förteckningen gått till ända, skola vatten-
domstolarna, var för sitt område, ofördröjligen till Konungen insända

uppgift, i vilka delar förteckningen såsom oklandrad vunnit laga kraft och i vilka delar klander väckts. Efter det anhängiggjord klander-talan blivit genom lagakraftägende beslut avgjord, skall uppgift jämväl därom insändas, och skall, om beslutet innefattar tillägg till eller annan rättelse i den provisoriska förteckningen, sådan rättelse anses omedelbart införd i densamma. Uppgifter, som nu nämnts, skola offentliggöras i enahanda ordning, som i 1 § stadgas med avseende å den provisoriska förteckningen.

Sedan samtliga påståenden om klander mot den provisoriska förteckningen slutligen avgjorts och fullständig lagakraftägende förteckning sålunda föreligger, låter Konungen införa densamma i svensk författningssamling.

Förändringar i vattenmängd, som inträffa efter det frågan om visst vattenområdes upptagande å förteckningen blivit slutligen avgjord, föranleda ej ändring i förteckningens innehåll.

4 §.

Uppstår i vattenmål tvist om rättsförhållande, som är beroende därav, huruvida i visst vattenområde finnes kungsådra eller ej, och är ej frågan om vattenområdets upptagande å förteckningen slutligen avgjord, skall med tvistens prövning anstå, till dess sådant avgörande skett. Dylikt anstånd vare ej hinder mot prövningen av vattenmålet i övrigt, där sådan prövning ändock kan äga rum.

4:o) **L a g****om rätt att över annans mark framdraga ledning för vatten till husbehovsförbrukning.**

Häri genom förordnas, som följer:

1 §.

Tarvas för viss fastighets förseende med vatten till husbehovsförbrukning, att ledning för vattnet framdrages över annan fastighets område, vare ägaren till den fastighet pliktig att mot ersättning tåla intrånget därav.

Ledning, som nu nämnts, skall läggas så, att ändamålet må utan oskäligen kostnad vinnas med minsta intrång och olägenhet för markens ägare. Ej må för ledningens framdragande tagas i anspråk tomtplats, trädgård eller park, där det utan synnerlig olägenhet kan undvikas.

2 §.

Ersättning för intrång genom ledning, som i 1 § sägs, skall, där ej annorledes överenskommes, bestämmas i penningar att utgå på en gång.

3 §.

Kan ej överenskommelse träffas om rätt att framdraga ledning, varom ovan förmåles, varde frågan instämd till allmän underrätt i orten.

4 §.

Finnes syn å stället nödig, äge rätten uppdraga åt två ojäviga, för uppdraget lämpliga män att förrätta sådan syn å tid, som av rätten bestämmes, och att på grund av vad vid synen iakttagits avgiva utlåtande, huruvida ledningens framdragande över svarandens mark må anses behöfligt samt i sådant fall varest och huru ledningen bör göras så ock med

vilket belopp ersättning för intrång genom ledningen bör utgå; och varde emellertid målet hos rätten vilande. Är fråga om fastighet på landet, varde uppdrag, som nu nämuts, företrädesvis lämnat åt dem, som äro ledamöter i nämnden.

Synemännens utlåtande skall skriftligen avfattas och före synens avslutande för närvarande parter uppläsas; och varde därvid tillkännagivet vad den med utlåtandet missnöjde enligt 5 § har att iakttaga. Utlåtandet skall av synemännen ofördröjligen insändas till rättens ordförande.

För syneförrättning njute synemännen ersättning i likhet med vad för ledamot i äodelningsrätt är stadgat, där ej syneman på grund av tjänstebefattning äger rätt till högre ersättning. Sagda ersättning skall gäldas av käranden.

5 §.

Är part missnöjd med synemännens utlåtande, äge han på landet sist å det lagtima ting, som infaller näst efter trettio dagar, och i stad inom trettio dagar, sedan utlåtandet meddelades, till rätten ingiva påminnelser. Varda ej inom nämnda tid påminnelser ingivna, skall utlåtandet genom rättens dom fastställas.

6 §.

I mål, som anhängiggöres jämlikt 3 §, skall käranden ersätta sin motpart dennes nödiga kostnader å målet vid första domstolen.

7 §.

Där genom arbete för vidmakthållande av ledning, som i denna lag avses, skada tillskyndas markens ägare eller annan, vare denne berättigad till särskild ersättning därför.

8 §.

Vad i 5 och 7 §§ i lagen den 14 juni 1907 om servitut finnes för där avsedda fall stadgat skall äga motsvarande tillämpning beträffande ledning, som tillkommit enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1919.

5:o) Lag**om ändrad lydelse av 25 kap. 1 § rättegångsbalken.**

Häri genom förordnas, att 25 kap. 1 § rättegångsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

Talan mot underrätts slutliga utslag i tvistemål av beskaffenhet att böra genom stämning anhängiggöras skall, där ej här nedan i 3 eller 5 § annorlunda stadgas, fullföljas efter vad.

Lag samma vare, där någon vill föra talan mot underrätts slutliga utslag: i konkursmål, rörande betalnings- eller förmånsrätt eller undanskiftande av egendom eller ackord eller klander av utdelningsförslag; så ock i boskillnadsmål, över ansökningen om boskillnad.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1919; dock att beträffande mål, som anhängiggjorts vid domstol före nämnda dag och icke på grund av stadgande i 2 § i lagen om vad iakttagas skall i avseende å införande av vattenlagen skall bedömas enligt sistnämnda lag, äldre lag skall tillämpas.

6:o) **Lag****om ändrad lydelse av 37 § utsökningslagen.**

Härigenom förordnas, att 37 § utsökningslagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Utmättingsman äge, utan särskilt bemyndigande, verkställa domstols laga kraft ägande dom i tvistemål:

1) då skyldighet att gälda penningar eller varor blivit den tappande ålagd;

2) då någon blivit förpliktad att viss lös egendom till annan utgiva;

3) då domstolen förordnat angående kvarstad eller skingringsförbud;

4) då dömt är i fråga om tjänstehjons flyttning i eller ur tjänst;

5) då någon blivit förpliktad att avträda fast egendom eller dömt är om flyttning i eller ur hus; och

6) då domen eljest innehåller förpliktande för den tappande att något fullgöra, vid äventyr att det, om han tredskas, må genom vederpartens föranstaltande utföras.

Om vattenrättsdomares behörighet att i vissa fall förordna, att dom icke må verkställas, skils i vattenlagen.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1919.

7:o) Lag

om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske.

Härigenom förordnas, att 14 § i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske skall erhålla följande ändrade lydelse:

I älv, ström, å eller sund, där fisken har sitt drev, skall en sjättedel av bredden vid vanligast förekommande lågt vattenstånd i djupaste vattnet lämnas fri från fast eller rörlig fiskredskap, som kan hindra fisken att framgå, där ej Konungens befallningshavande efter rättägendes och sakkunnigs hörande giver lov till redskapens användande.

Sund, tillflöde eller avlopp, varigenom vatten, däri fisket är gemensamhetsfiske, har gemenskap med annat vatten, må Konungens befallningshavande, på ansökan av delägarna i gemensamhetsfisket, efter rättägendes och sakkunnigs hörande giva delägarna lov att avstänga medelst anordning, som hindrar fisken att framgå.

Där fråga är om fiskebyggnad eller anordning, vars tillåtlighet enligt vattenlagen skall prövas av vattendomstol, skall vad därom är stadgat jämväl lända till efterrättelse.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1919.

8:o) **Lag****om ändrad lydelse av 8 § i förordningen den 16 juni 1875
angående lagfart å fång till fast egendom.**

Härigenom förordnas, att 8 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom skall erhålla följande ändrade lydelse:

Sökes lagfart å egendom, som till ny ägare övergått innan föregående ägare, vilken varit skyldig att med sitt fång lagfara, sådant fullgjort, må lagfart å sista fångtet ej beviljas, förrän med förre ägarens fång blivit lagfaret.

Har det fång, varmed lagfaras skall, skett i enlighet med gällande författningar om jords eller lägenhets avstående för allmänt behov eller om ändring eller utrivning av vattenverk eller enligt vattenlagen, vare för lagfarts beviljande ej av nöden att med föregående fång lagfares, eller att åtkomst styrkes, på sätt i 7 § är föreskrivet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1919.

9:o) **Lag****om ändrad lydelse av 24 och 36 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom.**

Härigenom förordnas, att 24 och 36 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom skola erhålla följande ändrade lydelse:

24 §.

1 mom. Har i enlighet med gällande bestämmelser om expropriation eller om ändring eller utrivning av vattenverk eller enligt vattenlagen fast egendom blivit avträdd samt ersättningen å behörig ort nedsatts eller, där fråga är om strömfall, för vilket enligt sistnämnda lag ersättningen bestämts att utgå medelst kraftöverföring, denna i föreskriven ordning påbörjats, skall vad sålunda avträts ej vidare häfta för inteckning, som meddelats i egendomen; skolande därom, sedan till rätten eller domaren inkommit anmälan om förhållandet, göras anteckning i inteckningsprotokollet så som i 23 § sägs.

2 mom. Kommer vid fördelning av ersättning enligt vattenlagen för förlorad vattenkraft eller av ersättning, som enligt nämnda lag eller lagen om dikning och annan avledning av vatten tillkommer jord- eller vattenverksägare för skada eller intrång, eller av lösen för mark, som jämlikt bestämmelserna i gruvestadgan avträts till gruvägare, betalning att utfalla å huvudstolen av inteckning i egendomen, eller utfaller vid fördelning av medel, som jämlikt föreskrifterna i utsökningslagen skola fördelas mellan rättsägare i fast egendom ändå att försäljning av egendomen ej skett, betalning å huvudstolen av intecknad fordran, för vars gäldande försäljningen skolat ske, vare inteckningen till motsvarande belopp utan verkan; och varde därom, sedan fördelningen

visats vara godkänd eller hava vunnit laga kraft, anteckning gjord i inteckningsprotokollet som nyss sagts.

Vad sålunda stadgats skall jämväl tillämpas, där enligt gällande bestämmelser om expropriation intecknad egendom tages i besittning av den exproprierande före expropriationens fullbordande eller allenast till en del varder till honom avträdd eller ock nyttjanderätt eller servitutsrätt till intecknad egendom upplåtes, samt i något av de fall nu sagda äro vid ersättnings fördelning betalning utfaller å huvudstol av inteckning, så ock där enligt vattenlagen intecknad egendom varder avträdd, innan ersättningen blivit slutligen bestämd, eller enligt sagda lag eller gällande bestämmelser om ändring eller utrivning av vattenverk allenast en del av intecknad egendom avträdes och vid fördelning av ersättningen betalning utfaller å intecknings huvudstol.

36 §.

1 mom. Har egendom, som gemensamt med annan häftar för inteckning, blivit såld i den ordning utsökningslagen bestämmer, skall egendomen, sedan auktionen vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts, icke vidare häfta för större del av intecknade beloppet än köparen enligt 131 § utsökningslagen kan hava fått avräkna å köpeskillingen eller som enligt 117 § 1 mom. samma lag skall innestå i egendomen; och varde därom, efter ty i 23 § sägs, anteckning gjord i inteckningsprotokollet.

Varda av gemensamt intecknade egendomar en eller flera utmättningsvis sålda, skola de övriga ej vidare häfta för vad av inteckningen kunnat utgå ur köpeskillingen för de egendomar, som sålts; skolande därom, när det visas, huru köpeskillingen fördelats och att fördelningen blivit godkänd eller vunnit laga kraft, göras anteckning i inteckningsprotokollet.

2 mom. Ej heller skola i det fall, att enligt gällande bestämmelser om expropriation en eller flera av gemensamt intecknade egendomar helt eller delvis avträdas till den exproprierande eller av honom före expropriationens fullbordande tagas i besittning eller ock nyttjanderätt eller servitutsrätt till en eller flera av gemensamt intecknade egendomar upplåtes, eller att enligt vattenlagen eller gällande bestämmelser om ändring eller utrivning av vattenverk en eller flera av gemensamt intecknade egendomar varda helt eller delvis avträdda eller åtgärd vidtages, som medför skada eller intrång å en eller flera av gemensamt intecknade egendomar, eller att frälseränta, som gemensamt med annan fast egen-

dom häftar för inteckning, varder inlöst för statsverkets räkning eller avlöst, de övriga egendomarna häfta för intecknat belopp, varför betalning utfallit vid ersättnings fördelning; skolande jämväl därom göras anteckning i inteckningsprotokollet enligt vad i 1 mom. andra stycket sägs.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1919.

Stockholm den 14 juni 1918.

Med undersåtlig vördnad.
